

APOLOGIA ECCLESIAE ANGLICANAE.

VEtus *illa est querela à primis usq; Patriarcharũ & Prophetarum ducta tẽporibus, & omnis memoriæ literis & testimoniis confirmata, Veritatẽ in terris peregrinam agere, & inter ignotos facilè inimicos & calumniatores inuenire. Id etsi alijs incredibile fotaßè videri poßit, si qui sunt, qui ista minus attente obseruauerint, præsertim cum hominum uniuersum genus ipso naturæ ductu, sine magistro, sua spõte sit appetens veritatis: & Christus ipse Seruator noster, cum inter homines versaretur, quasi nomine ad exprimendã omnem vim diuinã, aptißimè voluerit appellari Veritas: nos tamen qui in sacris scripturis versati sumus, quique legimus & vidimus, quid omnibus piis omnium ferè temporum, quid Prophetis quid Apostolis, quid sanctis Martyribus, qd*

Tertul. in Apologetico.

APOLOGIA ECCLESIAE ANGLICANAE.

LONDINI
Apud Franciscum Bouuier.
M. D. LXXXIIII.

BIBLIOTHECA·BODLEIANA·

APOLOGIA ECCLESIAE ANGLICANAE.

*V*ETVS *illa est querela à primis vsq; Patriarcharũ & Prophetarum ducta tẽporibus, & omnis memoriæ literis & testimonijs confirmata, Veritatẽ in terris peregrinam agere, & inter ignotos facilè inimicos & calumniatores inuenire. Id etsi alijs incredibile fotaßè videri poßit, si qui sunt, qui ista minus attente obseruauerint, præsertim cum hominum vniuersum genus ipso naturæ ductu, sine magistro, sua spõte sit appetens veritatis: & Christus ipse Seruator noster, cum inter homines versaretur, quasi nomine ad exprimendã omnem vim diuinã, aptißimè voluerit appellari Veritas: nos tamen qui in sacris scripturis versati sumus, quique legimus & vidimus, quid omnibus pijs omnium ferè temporum, quid Prophetis quid Apostolis, quid sanctis Martyribus, qđ*

Tertul. in Apologetico.

Christo ipsi acciderit, q̃bus illi probris, maledictis, cõtumeliis, cũ viueret, Veritatis unius causa vexati fuerint, videmus, id nõ tãtum nõ esse nouũ aut incredibile, sed etiã receptũ iã & omnib. tẽporib. usitatum. Imò illud multò potius mirũ atq; incredibile videri posset, si pater mendaciorũ & hostis omnis veritatis Diabolus, nunc tãdem repentè mutaret ingenium & speraret veritatẽ aliter, q̃ mentiendo posse opprimi, aut alijs nũc artibus, q̃ q̃bus ab initio semper vsus est, inciperet regnũ suũ stabilire. Ex omni enim memoria vix ullũ tẽpus invenire possumus, vel crescentis, vel constante vel renascentis religionis, quo non ueritas atq; innocentia indignis modis ab hominibus, & contumeliosissime acciperetur. Videt scilicet Diabolus, veritate incolumi, se incolumen esse, & sua tueri non posse.

Nã, ut ne quid de veteribus Patriarchis & Prophetis commemoremus, quorum, uti diximus, nulla pars ætati fuit à contumelijs & probris libera, scimus fuisse olim quosdam qui dicerent, & publicè prædicarẽt, veteres Iudæos, quos nõ dubitamus fuisse cultores vnius & veri Dei, numinis loco aut suem, aut asinum coluisse, & omnem illam religionem nihil

Cornel. Tacitus. Tertul. in Apologet. cap. 7. C. Plinius,

nihil aliud fuisse, quàm Sacrilegium, & contemptum omnium numinum. Scimus Filiũ Dei & seruatorem nostrum Iesum Christum, cum doceret veritatem, habitum fuisse pro præstigiatore, pro malefico, pro Samaritano, p Beelzebub, p seductore populi, pro homine bibulo & vorace. Et quis nescit, quæ dicta olim fuerint in acerrimum præconem atque assertorem veritatis Diuum Paulum: illum modò hominem seditiosum esse, militem conscribere, secessionem facere: modò esse hæreticum, modo insanire, modò contentionis atq; animi causa in legem Dei blasphemũ esse, & Patrum instituta contemnere? Quis nescit Diuum Stephanum statim, cum penitus intimis animi sensibus veritatem accepisset, & eam cœpisset liberè, sicut debuit, & fortiter prædicare, & præ se ferre, statim vocatũ esse in iudicium capitis, quasi qui cõtumelias nefariè dixisset in Legẽ, in Mosen, in Templũ, in Deum? Aut quis nescit fuisse olim, qui Sacras scripturas arguerent vanitatis, quod in illis dicerent contraria, & planè pugnantia contineri: & Apostolos Christi singulos inter se, Paulum verò ab omnibus dissensisse? Et ne longum sit omnia colligere (id enim esset infi-

Ioan 7. 9. 10. Mar. 11.

Act. 26. Epiphanius.

Marcion ex Tertulliano. Aelius à Lactantio.

nitū) quis nescit, quæ olim conuitia iacta fuerint in Patres nostros, qui primi cœperunt agnoscere & profiteri nomen Christi: illos inter se conspirare, & occulta consilia mire contra Remp. & ea causa antelucanis horis inter se in tenebris cōuenire, occidere pueros infantes: explere se humanis carnibus, & ferali ritu bibere humanum sanguinē: postremò extinctis luminibus, adulteriū inter se, & incestū promiscue perpetrare, & fratres cū sororib⁹, filios cū matrib., sine reuerētia sanguinis, sine pudore, sine discrimine cōcumbere homines impios, sine Religione ulla, sine Deo: hostes humani generis, indignos luce indignos vita

Eusebius lib. 5. ca. 1. Tertull. 3. Apologet. 1. 2. 3. & 7. 8. 9.

Ista tum omnia dicebantur in populū Dei, in Christum Iesum, in Paulum, in Stephanū, in eos omnes, quicunq; primis tēporibus amplexi sunt veritatē Euāgelij, & se passi sunt odioso tum in vulgus nomine, appellari Christianos. Et quamuis ea non essent vera, id tamen diabolus satis putabat sibi fore, si effecisset saltem, vt crederētur esse vera, utq; Christiani publico omnium odio laborarēt, & ab omnibus ad exitium quærerētur. Itaq; reges & principes huiusmodi tum persuasionibus inducti, occidēre Prophetas Dei ad vnum omnes.

Tertull. in Apolog. cap. 8.

omnes, Esaiam ad serram: Hieremiam ad lapides: Danielem ad leones: Amos ad vectem: Paulum ad gladium: Christum ad crucem: Christianos omnes ad carceres, ad equuleos, ad furcas, ad rupes, ad præcipitia, ad bestias, ad ignes commendare: & rogos ingentes ex illorum viuis corporibus, tantum ad vsum nocturni luminis, & ad ludibrium inflammare, eosq; nō alio loco numerare, quam quo sordes vilissimas, & catharmata ac ludibria totius mundi: Sic videlicet sēper accepti sunt authores & professores veritatis. Sueton. Tranquil. in Nerone

Quo nos animo æquiore ferre debemus, quicunq; professionem euangelij Iesu Christi suscepimus, si in eadem causa ad eundem tractamur modum, utq; olim patres nostri, ita nos quoq; hodie, nullo nostro merito, tantum quia docemus & profitemur veritatem, cōuitiis, contumelijs, mendacijs exagitamur. 1. Timoth. 4.

Clamant hodie passim nos omnes esse Hæreticos, discessisse à fide, & nouis persuasionibus atq; impijs dogmatis, Ecclesiæ consensum dissipauisse: nos veteres & iam olim damnatas hæreses ab inferis rediuiuas restituere, & nouas sectas, atq; inauditos furores dissеminare: iam etiam in contrarias factiones & senten-

sententias distractos esse, nec vllo pacto potuisse vnquam inter nos ipsos convenire: esse homines impios, & Gigantum more Deo ipsi bellum facere, & prorsus sine omni numinis cura, cultuq; viuere: Nos omnia rectè facta despicere, non virtutis disciplina vti vlla, non legibus, non moribus, non fas, non ius, non æquum, nō rectum colere: Ad omnia flagitia laxare frena, & populum ad omne genus licentiæ atq; libidinis provocare: nos id agere & quærere, vt Monarchiæ & regnorū status euertantur, & omnia ad popularē temeritatem & imperitæ multitudinis dominationem redigantur: Nos ab Ecclesia Catholica tumultuose defecisse, & nefario schismate orbem terrarum concussisse, & pacem communem atq; otium Ecclesiæ publicum conturbasse: vtq; olim Dathan & Abirō ab Aarone & Mose, ita nos hodie à Rom. Pōtifice sine vlla satis iusta causa secessionem fecisse: Priscorū Patrum & veterum conciliorum autoritatem pro nihilo putare: Ceremonias antiquas à Patribus & proauis nostris multis iam seculis, bonis moribus, & melioribus temporibus approbatas, temere & insolenter abrogasse: & nostra tātum priuata autoritate, iniussu

Num. 16.

sacri

sacri & Occumenici Concilij, nouos in Ecclesiā ritus inuexisse: atque ista nos omnia nō religionis causa, sed contentionis tantum studio fecisse: Se autem nihil prorsus immutasse: omnia verò ut ab Apostolis tradita, & ab antiquissimis Patribus approbata fuerint, ad hūc usque diem per tot secula retinuisse.

Neue res calumnijs tantum agi, & ad inuidiam nostram in angulis solum iactari videretur. subornati sunt à Romanis Pontificibus homines quidam satis diserti, & non indocti, qui ad causam desperatam accederent, & eam libris & longis orationibus exornarent: vt cum eleganter & copiose ageretur, homines imperiti possēt in ea aliquid esse suspicari. Videbant scilicet, vbique terrarum causam suam inclinare, artes suas iam videri, et minoris putari, & præsidia sua in singulos dies labefactari: & omnino causā magnopere egere patrocinio. Eorum autem, quæ ab illis in nos dicuntur, partim manifestè falsa sunt & ipsorum, à quibus dicuntur, iudicio condemnata: partim, & etsi falsa sunt illa quoque, tamen speciem veri aliquam & similitudinem præ se ferunt, ut in illis incautus lector, maximè verò, si accedat istorum composita &

elegans oratio. facile circumueniri, & errare posit, partim uerò sunt ejusmodi, ut ea nos non tanquam crimina refugere, sed tāquam rectè, atq; optima ratione facta, agnoscere, et profiteri debeamus. Nā, vt vno verbo quod res est dicamus, isti omnia nostra, etiam ea, quæ ne ipsi quidem negare possunt recte, atq; ordine esse facta, calūniantur, & quasi nihil à nobis aut fieri aut dici recte posit, ita dicta nostra, factaq; omnia malitiose deprauant. Simplicius quidē & cādidius agendū erat, si vere agere voluissent. Nūc autē nec vere, nec ingenuè, nec christiano more, modoq́;, sed obscurè & veteratorie, mēdacijs nos oppugnāt: & cæcitate populi & inscitia, atq; ignorantia Principum, ad odium nostri & ad opprimendam veritatem abutuntur. Est hæc potestas tenebrarum & hominum stupore magis imperitæ multitudinis, & tenebris, quàm veritate aut luce fidentium, utq; Hieronymus ait clausis oculis veritati perspicue contradicentium.

Nos verò Deo optimo Maximo gratias agimus, eam esse causam nostram, in quam isti cum cuperent, nullā contumeliam possent dicere, quæ non eadem in sanctos Patres in

Prophe-

Prophetas, in Apostolos, in Petrum, in Paulum, in Christum ipsum torqueri posset.

Iam verò si istis ad maledicẽdum disertis & eloquẽtibus esse licet, nos in optima nostra causa, ad vere respondendum, haud sane conuenit esse mutos. Negligere enim quid de se, suaq; causa, quamuis falsè & calumniosè dicatur: præsertim cum id eiusmodi sit, vt in eo Dei Maiestas & Religionis negotiũ violetur, hominum est dissolutorũ, & ad iniurias Diuini nominis securè atq; impiè cõniuentium. Etsi enim aliæ iniuriæ sæpe magnæ ab homine modesto & Christiano ferri ac dissimulari possint: tamen Hæreseos notam qui dissimulet, eum Ruffinus negare solebat esse Christianum. Faciemus ergo nũc id, quod omnes leges, quod vox naturæ ipsa iubet fieri, quodq; Christus ipse in simili causa contumelijs appetitus fecit, vt istorum criminationes propulsemus, ut causam innocentiamq; nostram modeste & vere tueamur. Nã Christus quidem cum à Pharisæis accusaretur veneficij, quasi cõsuetudinem haberet cũ Dæmonibus, & illorum ope multa faceret: Ego (inquit) Dæmonium non habeo, sed glorifico Patrẽ meũ: vos autem affecistis me ignominia. Et Pau- Ioan. 8.

lus cum à Festo proconsule contemneretur, ut insanus, Ego inquit, optime Feste, nō insanio ut tu putas, sed veritatis & sobrietatis verba loquor. Et christiani veteres cum pro homicidis, adulteris, incestis, rerum publicarū perturbatoribus ad populum traducerētur, & viderent huiusmodi criminationibus in dubium uocari posse Religionem quam profitebantur: maxime uerò si tacere viderentur & quodammodo crimen agnoscere: ne ea res Euangelij cursum impediret, habuerunt orationes, scripserunt libros supplices, apud Imperatores & Principes verba fecerunt, ut sese suosq́; publice defenderent.

Act. 26.

Quadrat9 Iustinus. Melito. Tertull. aliique.

Nos verò cum proximis istis viginti annis, tot millia nostrorum fratrū inter exquisitißimos cruciatus testimoniū dixerint veritati, & Principes, cum frenare cuperent Euangelium, multa moliendo nihil egerint, & totus iam prope terrarum orbis ad aspiciendam lucem oculos incipiat aperire, satis iam dictam & defensam putamus esse causā nostram: cumq́; res ipsa satis pro se loquatur, non multum opus esse verbis. Nam si Pontifices ipsi vellent, aut etiam si possent, rēipsam secū, & initia progressusq́; Religionis nostræ

cogita-

cogitare, quemadmodũ sua pene omnia nullo impellente, sine vlla humana ope ceciderint: nostra verò inuitis ab initio Imperatoribus, inuitis tot Regibus, inuitis Pontificibus, inuitis propè omnibus, incrementa ceperint & paulatim in omnes terras propagata fuerint, atq; etiam postremo in Regum iam Aulas & Palatia peruenerint, vel hæc ipsa satis illis magna indicia esse possent, Deum ipsum pro nobis propugnare, & ipsorum conatus de Cælo ridere, & eam esse vim veritatis, quã nec humanæ vires, nec Inferorum portæ possunt conuellere. Non enim insaniũt hodiè tot Ciuitates liberæ, tot Reges, tot principes, qui à Sede Romana defecerunt, & se potius ad Christi Euangelium adiunxerunt.

Neque tamen si Pontificibus otium hactenus nunquam fuit de istis rebus attentè & serio cogitandi, aut si nunc aliæ illos curæ impediunt, & diuersè distrahũt, aut si ista studia vulgaria & leuia esse putant, & nihil ad dignitatem Pontificiã pertinere, idcirco causa nostra debet videri deterior? aut si illi quod vidẽt, videre forte nolunt, & veritatẽ agnitam potius oppugnant, idcircò nos habendi statim sumus pro Hæreticis, qui illorum vo-

Pius 4. luntati non obsequimur? Quod si Pius pontifex is esset, non dicimus, quem se tantopere dici cupit: sed si is omninò esset, q nos vel fratres suos, vel omninò homines esse duceret, rationes prius nostras, & quid à nobis, quid contra nos dici posset, diligenter expendisset: ac non ita temerè cæcis tantùm præiudicijs, bonam partem orbis terrarum, tot doctos & pios viros, tot respub. tot Reges, tot Principes in Bulla illa sua, qua nuper simulabat Concilium; inauditos, indicta causa, condēnasset.

Verum, ne, quia ad hunc modum publice ab illo notati sumus, tacendo videamur crimen confiteri, & præsertim quia in Publico Cōcilio, in quo illi nemini mortalium ius esse vult ferendi suffragij, sentētiæq; dicēdæ, nisi iurato addictoq; potestati suæ, audiri nullo modo possumus (id enim proximis Comitijs Tridētinis nimiùm experti sumus, cū Principum Germaniæ, & liberarum Ciuitatum legati, & Theologi prorsus ab omni conuentu excluderētur, neq; adhuc obliuisci possumus Iulium Tertium ante decem annos diligēter cauisse rescripto suo, ne quis nostrorum hominū in Concilio audiretur, nisi si quis forte esset, q vellet palinodiā canere, & mutare sententiam)

tantiã) vel ea maximè causa visum est nobis rationem Fidei nostræ scripto reddere, & ad ea q̃ nobis publicè objecta sũt, uerè, ac publicè respõdere, vt Orbis terrarũ uidere possit, partes & fundamẽta eius doctrinæ, cui tot boni uiri postposuerunt vitã suã, utq; omnes intelligãt cuiusmodi tãdem homines illi sint, qdq; de Deo & religione sentiant, quos Romanus Episcopus, antequã vocarentur ad dicendã causam, non satis cõsideratè, nullo exemplo, nullo iure, tantũ quod illos audiret à se suisq; in aliqua parte Religionis discrepare, cõdemnauit pro Hæreticis.

Et, quamuis D. Hieronymus in suspitione Hæreseos neminem velit esse patientem: nos tamen nec acerbe, aut dicaciter agemus, nec efferemur iracundia. Quanquã nec acerbus, nec dicax videri debet, qui vera dicit. Istam eloquentiam libentius relinquimus aduersariis nostris, qui q̃cquid in nos dicunt, quantumvis id acerbè aut cõtumeliosè dictum sit tamen satis modestè & appositè dictum putant: verène an falso, nihil curant. Nobis his artibus opus nõ est, q ueritatem defendimus.

Quod si docemus Sacrosanctum Dei Euãgelium, & veteres Episcopos, atq; Ecclesiam

Primitiua nobiscum facere: nosq́ non sine iusta causa & ab istis discessisse, & ad Apostolos, veteresq́ Catholicos patres rediisse, idq́ non obscurè, aut vafre, sed bona fide coram Deo, vere, ingenue, dilucide, & perspicue facimus si illi ipsi qui nostram doctrinam fugiunt, & sese Catholicos dici volunt, apertè videbunt omnes illos titulos antiquitatis, de quibus tantoperè gloriantur, sibi excuti de manibus, & in nostra causa plus neruorum fuisse quàm putarint: speramus, neminem illorũ ita negligentem fore salutis suæ, quin vt velint aliquandò cogitationem suscipere, ad vtros potius se adiungat. Certè quidem, nisi quis planè animo obdurruerit, & audire nolit eum non pænitebit, animum ad defensionem nostram aduertere, & quid à nobis, quamq́ ad Religionem Christianam conuenienter, apteq́ dicatur, attendere.

Hæresis quid. *Nã quod nos appellãt Hæreticos, est illud crimẽ ita graue, vt nisi videatur, nisi palpetur, nisi manibus digitisq́ teneatur, credi facile de homine Christiano nõ debeat. Est enim Hæresis destitutio salutis, abiectio gratiæ Dei, discessio à Corpore et spiritu Christi. Sed fuit hoc semper istis, & illorum patribus familiare ac*

solem-

ſolemne, ut ſi qui eſſent, qui de illorum errori bus quererentur, & religionem cuperent reſtitutam, eos ſtatim quaſi nouatores rerũ & homines factioſos, cõdemnarent pro Hæreticis. Chriſtus enim non alia cauſa dictus eſt Samaritanus, quàm quod ad nouam quãdã Religionem, & ad Hæreſim defeciſſe putaretur: Et Paulus Apoſtolus Chriſti uocatus eſt in iudicium, ut cauſam diceret de Hæreſi. Ego quidem (inquit) iuxta hanc viam quam iſti vocant Hæreſim, colo patrium Deum, credens omnib⁹ quæ ſcripta sũt in Lege, et in ꝓphetis. Act. 24.

Breuiter, vniuerſa iſta Religio, quã hodiè profitentur homines Chriſtiani, primis temporibus ab Ethnicis hominibus Secta dicta eſt, & Hæreſis. His iſti vocibus ſemper impleuerunt aures Principum, ut cum illi opinione præiudicata nos odiſſent, & quicquid à nobis diceretur, haberẽt pro factione & Hæreſi à re ipſa, & à cognitione cauſæ abducerentur. Sed quanto crimen illud grauius eſt & atrocius, tanto argumentis maioribus, & clarioribus probari debuit, hoc præſertim tempore poſtquàm homines cæperunt minus iſtorum oraculis habere fidei, & in illorum doctrinã diligentius inquirere, quàm ſolebant. Aliter Tertul. in Apologet.

enim nunc institutus est populus Dei, atq; olim fuit, cum omnia Pontificum Romanorũ dictata haberentur pro Euangelio & omnis religio ab illorum tantum authoritate penderet. Extant hodie Sacræ Literæ, extãt scri-
2. Tim. 3. pta Apostolorum & Prophetarũ, ex quibus & omnis Veritas, & doctrina Catholica probari possit, & omnis Hæresis refutari.

Cum nihil horum ab istis proferatur, tamen nos Hæreticos appellari, qui nec à Christo, nec ab Apostolis, nec à Prophetis defecerimus, iniuriosum est & peracerbum. Hoc gladio Christus reiecit diabolum, cum ab illo tẽtaretur: his armis euertenda & profliganda est omnis altitudo, quæ sese attollit aduersus
2. Cor. 10. Deum. Omnis scriptura, inquit Paulus, diui-
2. Timot. 3 nitus inspirata, utilis est ad docendum, ad refutandum, ad instituendum, ad arguendum ut vir Dei perfectus sit, & ad omne opus bonum instructus. Sic semper pij patres contra Hæreticos non aliundè, quàm è Sacris Scripturis pugnauerunt. Augustinus cũ disputaret aduersus Petilianum Hæreticum Dona-
De Vnitate Eccle. cap. 3. tistam, Ne, inquit, audiantur inter nos hæc verba, Ego dico, aut Tu dicis: Sic potius dicamus, Hæc dicit Dominus: ibi quæramus Ec-
clesiam

clesiam: ibi discutiamus causam nostram. Et Hieronymus. Omnia, inquit, ea, quæ absq; testimonio scripturarum quasi tradita ab Apostolis asseruntur, percutiũtur gladio Dei. Ambrosius etiam ad Gratianum Imperatorem, Interrogentur, inquit, Scripturæ: interrogẽtur Apostoli, Interrogentur Prophetæ, Interrogetur Christus. Non dubitabant, videlicet, tum temporis Catholici Patres & Episcopi, Religionem nostram satis è diuinis Scripturis probari posse: nec vnquàm illi quẽquã habere ausi sunt pro Hæretico, cuius errorem non possent ex iisdẽ illis scripturis perspicuè, & liquidò coarguere. Nos quidem, ut cũ D. Paulo respõdeamus, Iuxta hanc viam quam isti appellant Hæresim, colimus Deum, & Patrẽ Domini nostri Iesu Christi, & recipimus omnia, quæ aut in lege, aut in Prophetis, aut in Apostolorum libris scripta sunt.

Eadẽ sententia habetur contra Maximum Arrianorum Episcopũ lib. 3. ca. 14

In primũ ca. Aggei.

Act. 24.

Quare si nos sumus hæretici, si isti sunt q́ appellari volunt Catholici, cur non faciunt id quod vidẽt Patres Catholicos viros, semper fecisse? Cur nos è Sacris Scripturis non cõuincunt? Cur nos ad illarum examen non reuocant? Cur nos non ostendunt à Christo, à Prophetis, ab Apostolis, à Sanctis Patribus

discessisse? Quid hærent? Quid fugiunt? Est Dei causa, Cur eam dubitant permittere verbo Dei? Quod si nos sumus Heretici, qui omnes nostras cõtrouersias referimus ad Sacras literas, quiq; ad illas ipsas voces, quas scimus à Deo ipso consignatas esse, prouocamus, & illis alia omnia, quæcunq; possunt ab hominib. excogitari, postponimus: quid istos, quos tandem homines aut quales conuenit appellari, q Sacrarum scripturarum, hoc est Dei ipsius iudicium reformidant, & sua illis somnia & frigidissima commenta anteponunt, & traditionum suarum causa, Christi, atq; Apostolorum instituta aliquot iã secula violarunt?

Sophocles Poeta.

Aiunt: Sophoclem Poëtam tragicum, cum iã senex esset, & accusaretur apud Iudices a filijs suis pro deliro, & fatuo, quasi qui rem suã familiarẽ temere profunderet, & opus iam habere videretur curatore ut se purgaret eo crimine, venisse in iudicium, & cum pronunciasset, Oedipum Coloneum, Tragediam à se illis ipsis diebus, cum accusaretur, valdè elaboratè & perelleganter scriptam, vltrò interrogasse Iudices, num illud carmen videretur esse hominis delirantis.

Ita nos quoq;, quoniam istis furere videmur,

mur, & ab illis traducimur pro Hæreticis, quasi quibus nihil iam rei sit nec cum Christo nec cum Ecclesia Dei, non alienum aut inutile forè existimauimus, si apertè, & libere proponamus fidẽ nostram in qua stamus, & omnem illam spem, quam habemus in Christo Iesu: ut omnes videre poßint, quid nos de quaq; parte Religionis Christianæ sentiamus, & statuere secum ipsi poßint, an ea Fides, quam videbunt & verbis Christi & Apostolorum Scriptis, & Catholicorum patrum testimonijs, & multorum seculorum exemplis confirmatam, tantum sit rabies quædam hominum furentium, & cõspiratio Hæreticorum.

CREDIMVS ergò, vnam quandã naturam esse & vim diuinam, quam appellamus Deum, eamq; in tres personas æquales distinctam esse, in Patrem, in Filium, in Spiritum sanctum eiusdem omnes potestatis, eiusdem maiestatis, eiusdem Aeternitatis, eiusdẽ Diuinitatis, eiusdem substantiæ. Et quamuis tres illæ personæ ita distinctæ sint, ut nec Pater sit filius, nec Filius sit spiritus Sanctus aut Pater: Deum tamen esse vnum, & illum vnum creaße cælum, & terram, & omnia quæ cæli complexu continentur.

CREDIMVS Iesum Christū filium unicum æterni Patris, quemadmodum iam olim ante omnia initia decretum fuerat, cum venisset plenitudo temporis, suscepisse carnē & omnem naturam humanam, Ex Beata illa & pura Virgine, ut indicaret hominibus arcana, & reconditam voluntatem Patris sui, quæ abdita fuerat à seculis & generationibus, utq́ in humano corpore perageret Mysterium redemptionis nostræ, & peccata nostra, & Syngrapham illam quæ erat scripta contra nos affigeret ad crucem.

Gal. 4.

Eum credimus nostra causa esse mortuum, sepultum, descendisse ad inferos, tertia die vi diuina rediisse ad vitam. & resurrexisse, post quadraginta dies spectātibus discipulis, ascendisse in Cœlum, ut impleret omnia, & corpus illud ipsum, in quo natus, in quo versatus, in quo ludibrio habitus, in quo grauissimos cruciatus, & dirum genus mortis passus fuerat, in quo resurrexerat, in quo ascenderat ad Patris dexterā, supra omnem principatum & Potestatem, & Virtutem, & Dominationem, & omne nomen quod nominatur, non solū in hoc sæculo, sed etiā in futuro, in Maiestate & gloria collocasse: Ibi cū nunc

Aug. tract 50. in Ioā.

sedere, & sessurum esse, donec omnia perficiãtur. Et quamuis Majestas & Diuinitas Christi vbiq; diffusa sit, tamen Corpus eius, ut Augustinus ait, in vno loco esse oportere: Christũ corpori suo Maiestatem dedisse, naturam tamen Corporis non ademisse: Neq; ita asserendum esse Christum Deum, ut eum negemus esse Hominem. Vtque ait martyr Vigilius: Christum humana sua natura nos reliquisse: diuinitate autem non reliquisse: Eumq; cum absit à nobis per formam serui, tamen semper esse nobiscum per formam Dei.

Act. 3. Aug tract. 30. in Ioã. Ad Dardanum. Contra Eutichem Lib. 1. Fulgẽtius. ad Regem Trasimũdum.

Ab illo loco credimus Christum redliturum esse ad exercendum publicum illud Iudicium, tam de illis quos inueniet adhuc in corpore superstites, quàm de mortuis.

CREDIMVS Spiritum Sanctum, qui est tertia persona in sacra Triade, illum verum esse Deum: Non factum, non creatum, non genitum, sed ab vtroq; Patre scilicet & Filio ratione quadam mortalibus incognita, ac ineffabili, procedentem. Illius esse duritiem humani cordis emollire, quum aut per salutiferam prædicationem Euangelij, aut alia quaq; ratione in pectora hominũ recipitur: Illum eos illuminare, & in agnitionem Dei, atque

in omnem viam veritatis & in totius vitæ nouitatē, & perpetuam salutis spem pducere.

CREDIMVS vnā esse Ecclesiam Dei, eāq́; non ut olim apud Iudæos, in vnū aliquē angulum aut Regnum, conclusam: sed Catholicā atq; vniuersalem esse, & diffusam in totum terrarum orbem, ut nulla nunc natio sit quæ poßit verè conqueri, se exclusam esse, & non posse ad Ecclesiam, & Populum Dei pertinere. Eam Ecclesiam esse Regnum, esse corpus, esse Sponsam Christi: Eius Regni Christum solum esse Principem: Eius corporis Christum solum esse caput: Eius Sponsæ, Christum solum esse Sponsum. Varios in Ecclesia esse ordines Ministrorum: Alios esse Diaconos, alios Presbiteros, alios Episcopos, quibus institutio populi & Religionis cura & procuratio commissa sit: Neminem tamen vnum nec esse posse, qui summæ rerum vniuersæ præsit: Nam & Christum semper adesse Ecclesiæ suæ, & Vicario homine, qui ex asse in integrum succedat, non egere: & neminē mortalem posse existere, qui vniuersam Ecclesiam, hoc est, omnes partes orbis terrarum vel animo complecti, nedum ordine collocare, & recte ac commode administrare poßit:

Apo-

Apostolos, ut Cyprianus ait, pari omnes inter se fuisse potestate: atque hoc idem fuisse alios quòd Petrus fuit: Omnibus ex aequo dictum fuisse, Pascite: Omnibus, Ite in mundum uniuersum: Omnibus, Docete Euangelium: Et ut ait Hieronymus, Omnes Episcopos vbicunq; tãdem sint, siue Romæ, siue Eugubij, siue Cõstãtinopoli, siue Rhegij, eiusdem esse meriti, eiusdem sacerdotij. Vtq; Cyprianus ait: Episcopatum vnũ esse, & eius partem insolidum teneri à singulis: Et de sententia Nicchi cõcilij, Romanum Episcopum nihilo plus iuris in Ecclesiam Dei obtinere, quàm reliquos Patriarchas Alexandrinum, & Antiochenũ: Romanũ verò Episcopũ, q nunc ad se vnũ omnia reuocat, nisi officiũ faciat, nisi administret Sacramenta, nisi instituat populum, nisi moneat, nisi doceat, ne Episcopum quidẽ aut omnino Presbiterum iure dicendum esse. Episcopum enim, ut Augustinus ait, nomen esse operis, non honoris: ut ille se intelligat non esse Episcopum q velit praeesse, & nõ prodesse. Caput verò Ecclisiæ totius, aut Vniuersalem Episcopum: nõ magis aut illũ, aut aliũ quemuis mortalem esse posse, quàm Spõsum, quàm Lucem, quàm Salutem, quàm vitam Eccle-

De simplicitate prelatorum.

Ad Euagrium.

De simplicitate prelatorum.

1. ad Tim. 3.

siæ. Hæc enim esse Christi vnius priuilegia, et nomina, & illi vni propriè atq; vnicè conuenire: Neq; vnquam quenquam Romanum Episcopum ante Phocam Imperatorem, quē scimus (interfecto Imperatore Mauritio domino suo) per nefarium scelus ad Imperium aspiraße, hoc est, ante sexcētesimum decimū tertium annum à Christo nato, vnquàm passum fuisse sese tam superbo nomine salutari: Cōcilium etiam Carthaginense disertè cauisse, ne quis Episcopus aut summus Pōtifex, aut Primus sacerdos diceretur: Episcopum verò Romanum, quoniam ita hodie dici vult, & alienam potestatem sibi vēdicat, præterquā quòd apertè facit contra vetera Concilia, cō traq; Patres, si Gregorio suo velit credere, nomen arrogans, prophanum, sacrilegum, Antichristianum sibi imponere: esse Regem superbiæ: esse Luciferū, q se fratrib. suis anteponat abiecisse fidem: esse præcursorem Antichristi.

Cap. 47.

Gregorij. lib. 4. Epist 76 78. 80. Et lib. 7 Epist. 69.

Ministrū legitimè vocari oportere, et rectè atq; ordine præfici Ecclesiæ Dei: neminē autē ad Sacrū ministeriū p suo arbitrio, & libidine posse se intrudere. Quo maior nobis ab istis fit iniuria, qbus nihil sæpius in ore est, q̄ apud nos nihil ordine, nihil decēter, omnia cōfuse

ac pturbate fieri: omnes apud nos esse Sacerdotes, omnes esse Doctores, omnes esse Interptes.

Ministris à Christo datum esse dicimus ligandi, soluendi, aperiendi, claudendi, potestatem. Ac soluendi quidem munus in eo situm esse, ut Minister, vel deiectis animis & verè resipiscentib. p Euangelij prædicationẽ merita Christi, absolutionemq; offerat, & certam peccatorum condonationem ac spem salutis æternæ denunciet: aut ut eos qui graui scandalo: & notabili publicoq; aliquo delicto fratrum animos offenderint, & sese à communi societate Ecclesiæ, & à Christi corpore quodammodò abalienarint, resipiscentes, reconciliet, & in fidelium cœtum atq; vnitatem recolligat ac restituat. Ligandi verò illum claudendiq; potestatẽ exercere dicimus, quoties vel incredulis & contumacib. regni cœlorum ianuam occludit, illisq; vindictam Dei, et sempiternũ suppliciũ edicit, vel publice excommunicatos ab Ecclesiæ gremio excludit. Sententiã autem, quamuis ministri Dei ad hunc modum tulerint, Deus ipse ita comprobat ut quicquid illorum opera soluitur & ligatur in terris, idem ipse soluere & ligare uelit, & ratum habere in Cælis. Cla-

uis autem quibus aut claudere regnum cælorum, aut aperire poßint, ut Chrysostomus ait dicimus esse scientiā Scripturarum: ut Tertullianus, esse Interpretationem Legis: ut Eusebius, esse verbum Dei. Accepisse autē Discipulos Christi hanc potestatem, non ut audirent arcanas populi confeßiones, aut captarent murmura, quod Sacrificuli nunc omnes paßim faciunt: atq; ita faciunt, quasi in eo solo sita sit omnis uis atq; usus Clauium: sed ut irent, ut docerent, ut publicarent Euangeliū ut essent credentibus odor uitæ ad uitam: ut essent incredulis atq; infidelibus odor mortis ad mortem: ut piorum animi conscientia superioris uitæ & errorū cōsternati, postquàm aspicere cœpissent lucē Euangelij, & in Christū credere, ut fores claue, ita illi verbo Dei aperirētur: Impij autem et cōtumaces, quiq; nollent credere & redire in uiam, quasi obserati & clausi relinquerentur, & proficerent, ut Paulus ait, in deterius: Hanc esse rationem clauium: Hoc pacto aut aperiri aut claudi hominum conscientias: Sacerdotem quidem esse Iudicem, nullius tamē eum potestatis, ut ait Ambrosius, ius obtinere: Id circo Christū his uerbis increpuisse Scribas & Pharisæos, ut co-

2. Tim. 3.

De peniten. dist. 1. cap. Verbū Dei.

ut coargueret illorum in docendo negligentiam: Væ, inquit vobis Scribæ & Pharisæi, q abstulistis claues, scientiæ, & clausistis regnũ cælorum coram hominib. Cũq; clauis qua aditus nobis aperitur ad Regnũ Dei sit verbum Euangelij, & interpretatio Legis & Scripturarum, ubi non sit Verbum, ibi dicimus non esse Clauem: Et cum unum omnibus datum sit Verbum, unaq; sit Omnium Clauis, unam esse Ministrorum omnium, quod quidem ad aperiendum, aut claudendum attinet, potestatem: Imò etiam Pontificem ipsum, quamuis illi suauiter cantillentur illa uerba à parasitis suis, Tibi dabo claues Regni cælorum. ac si Eæ illi uni, & prætereà mortalium nemini conuenirent: nisi id agat, ut hominum flectãtur conscientiæ, & succumbant verbo Dei, negamus aut aperire: aut claudere, aut omninõ habere claues. Et quamuis doceat, & instituat populum, qp utinam aliquando & uerè faciat, & inducat aliquãdo animum, esse eã aliquam saltem partem officij sui: tamen eius Clauem nihilo aut meliorem aut majorem esse, quàm aliorũ. Quis enim illum discreuit? Quis illum docuit doctiùs aperire, aut melius absoluere, quam fratres suos?

Luc. 11.
Matth. 23.
Matt. 16.

In Titum 1. hom. 11. Theophil. ad Titum 10. cap. 5.

In monodia sua super Basilium.

Matrimonium in omni genere & statu hominum, in Patriarchis, in Prophetis, in Apostolis, in sanctis Martyribus, in Ministris Ecclesiarum, in Episcopis, sanctum & honorificum esse dicimus: Et ut Chrysostomus ait, fas & ius esse cum eo ad cathedram Episcopalem ascendere: utq; Sozemenus ait de Spiridione, et Nazianzenus de patre suo, Episcopum Pium, & industrium nihilo deterius ea causa, imò melius etiam & utilius uersari in Ministerio. Legem autem illam quæ hominibus eam libertatem per uim adimat, & inuitos adigat ad Cælibatum, esse, ut Diuus Paulus ait, doctrinam dæmoniorum: Et ex eo (quod Episcopus Augustanus Faber, Abbas, Panormitanus, Latomus, opus illud Tripartitum quod adiunctum est secundo Tomo Conciliorum, aliiq; Pōtificiarum partium satellites resq; adeo ipsa, & omnes historiæ confitentur incredibilem uitæ ac morum impuritatem in Ministris Dei, et horrenda flagitia esse cōsequuta. Et rectè dixisse Piū secūdū Romanū Epis. uidere se multas causas, cur eripiendæ fuerint vxores Sacerdotib. multò autem & plures uidere, et grauiores, cur sint reddēdæ.

Recipimus et amplectimur omnes Canoni

cas

cas Scripturas, & veteris & Noui testamē-
ti: Deoq; nostro gratias agimus, qui eam lucē
nobis excitarit, quam semper haberemus in
oculis, ne vel humana fraude, uel insidijs Dæ
monum, & errores et fabulas abduceremur:
Eas esse Cœlestes voces, p quas Deus volunta
tem suam nobis patefecerit: In illis solis posse
hominum animos acquiescere: In illis ea om-
nia, quæcunq; ad nostrā salutē sint necessaria
ut Origenes, Augustinus, Chrysostomus, Cy-
rillus docuerunt, cumulatè & plenè contine
ri. Eas esse uim et potentiam Dei ad salutem:
Eas esse fundamenta Prophetarum et Apo-
stolorum, in quibus ædificata sit Ecclesia Dei:
Eas esse certissimam normam, ad quam ea, si
uacillet aut erret, possit exigi, et ad q̃ omnis
doctrina Ecclesiastica debeat reuocari: Con-
tra eas nec Legem, nec Traditionem, nec Cō-
suetudinem ullam audiendā esse: Ne, si Pau-
lus quidem ipse, aut Angelus de cælo ueniat,
& secus doceat.

Recipimus Sacramenta Ecccesiæ, hoc est,
Sacra quædam signa et Cæremonias, quibus
Christus nos uti uoluit, ut illis, Mysteria sa-
lutis nostræ, nobis ante oculos constitueret,
et fidē nostram, quam habemus in eius San-

guine, uehementius confirmaret, et gratiam suam in cordibus nostris obsignaret. Eaq; cũ Tertulliano, Origene, Ambrosio, Augustino, Hieronymo, Chrysostomo, Basilio, Dionysio, aliisque catholicis Patribus, Figuras, Signa, Symbola, Typos, Antitypa, Formas, Sigilla, Signacula, Similitudines, Exemplaria, Imagines, Recordationes, memorias appellamus. Nec dubitamus etiam cum eisdem dicere, esse illa visibilia quædam verba, signacula Iustitiæ, Symbola gratiæ: diserteq; pronunciamus in Cœna credentibus verè exhiberi Corpus & Sanguinem Domini, carnem filij Dei, viuificãtem animas nostras, cibum supernè venientem, immortalitatis alimoniam, gratiam, veritatem, vitam: Eamq; communionem esse Corporis & Sanguinis Christi, cuius participatione viuificamur, vegetamur, & pascimur ad immotalitatem, & per quam cõiũgimur, vnimur, & incorporamur Christo, ut nos in illo maneamus, & ille in nobis.

Duo autem Sacramenta, quæ eo nomine p̃priè cẽsẽda sint, agnoscimus: Baptismum, & Eucharistiã. Tot enim videmus tradita esse & cõsecrata à Christo: & à veteribus Patribus, Ambrosio & Augustino, approbata.

remissi-

Et Baptiſmum quidẽ Sacramentum eſſe remiſsionis peccatorum, & eius ablutionis quam habemus in Chriſti Sanguine: Et ab eo neminem, qui velit profiteri nomen Chriſti, ne infantes quidem Chriſtianorum hominum, quoniam naſcuntur in peccato, & pertinent ad populum Dei, arcendos eſſe.

Eucharistiam eſſe Sacramentum, hoc eſt, Symbolum conſpicuum corporis & ſanguinis Chriſti, in quo ſubjicitur quodammodo oculis noſtris Mors Chriſti, & eius Reſurrectio, & quæcunq; geſsit in Humano corpore: ut de eius morte et noſtra liberatione gratias agamus, et frequentatione Sacramentorum, eius rei memoriam aſsiduè renouemus, ut verò Chriſti corpore & ſanguine alamur, in ſpem reſurrectionis & vitæ æternæ, utq; pro certiſsimo habeamus; id eſſe animis noſtris alendis corpus & ſanguinem Chriſti, quod alendis corporibus eſt panis & vinum. Ad hoc epulum inuitandum eſſe populum, ut omnes inter ſe communicẽt, & ſocietatem ſuam inter ſe, ſpemq; eam, quam habent in Chriſto Ieſu, publicè ſignificent, & teſtificentur. Itaq; ſi quis fuiſſet, qui ſpectator tantum eſſe vellet, & à ſacra communione abſtineret, illum ve-

Chrisosto. ad Ephes. ser.3.ca.1. De cons. dist.1.ca. omnes.

teres Patres, et Romanos Episcopos in Primitiua Ecclesia, antequàm nata esset priuata Missa, tanquam improbum atq; Ethnicum excōmunicasse: neq; vllum fuisse eo tempore hominem Christianum, qui cæteris spectantibus, communicaret solus. Ita olim decreuit Calixtus, ut peracta Consecratione, omnes communicarent, nisi mallent carere Ecclesiasticis liminibus. Sic enim ait Apostolos statuisse, & sanctam Romanam Ecclesiam tenere. Populo verò ad sacram communionem accedenti, utramq; partem Eucharistiæ tradēdam esse: Id enim & Christum iussisse, & Apostolos vbiq; terrarum instituisse, & omnes veteres patres, & catholicos Episcopos sequutos esse: & si quis contra faciat, eum, ut Gelasius ait, committere sacrilegium: Et aduersarios hodiè nostros, qui explosa atq; abdicata Communione sine verbo Dei, sine veteri Cōcilio sine vllo Catholico patre, sine exemplo primitiuæ Ecclesiæ, sine etiā ratione, priuatas Missas & mutilationem Sacramentorum defendant, idq; non tantum contra expressum mandatum & iussum Christi, sed etiam contra omnem Antiquitatem faciant, improbè facere, & esse sacrilegos.

Dist.2.ca. seculares.

De cōsecr. Dist.2.ca. peracta.

De cōsecr. Dist 2.ca. Comperimus.

Panem

Panem & vinum dicimus esse Sacra & Cœlestia mysteria Corporis & Sãguinis Christi: & illis Christũ ipsum, verũ panẽ æternæ vitæ sic nobis præsentẽ exhiberi, ut eius Corpus sanguinẽq; p fidem verè sumamus: nõ tamen id ita dicimus, quasi putemus naturam panis & vini prorsus immutari atq; abire in nihilũ, quemadmodũ multi pximis istis seculis somniarũt, neq; adhuc potuerunt vnquã satis inter se de suo sõnio cõuenire. Neq; enim id Christus egit, ut panis triticeus abijceret naturã suã, ac nouã quãdã Diuinitatẽ indueret: sed ut nos potius immutaret, utq; Theophilactus loquitur, transelemẽtaret in Corpus suũ. Quid enim magis perspicue dici potest, quàm quod Ambrosius ait: Panis & vinum sunt quæ erant, & in aliud commutantur? Aut quod Gelasius, Non desinit esse substantia panis, vel natura vini: Aut ꝙ Theodoretus, Post sanctificationem mystica symbola naturam suam propriam non abyciunt: Manent enim in priori sua substãtia & figura, & specie: Aut ꝙ Augustinus, Quod videtis, panis est & Calix, ꝙ etiã oculi renũtiãt: ꝙ autẽ fides vestra postulat instruẽda, Panis est Corpus Christi, calix sanguis: Aut quod

In Ioan. ca. 6.
De sacra. Li. 4. ca. 4.
In Dialogis primo. & 2.
In Sermone ad infantes.
De cõsecr. Dist. 2. ca. Qui manducant.

origines. Ille panis qui sanctificatur per verbum Dei, quòd quidem ad materiam attinet in ventrem abit, et in secessum ejicitur: Aut quod Christus, non tantùm post consecrationem calicis, sed etiam post Communicationẽ dixit, Non bibam amplius de hac generatione vitis. Certum enim est ex vite progenerari vinum, non sanguinem. Nec tamen cum ista dicimus, extenuamus Cœnam Domini, aut eam frigidam tantùm Ceremonaim esse docemus, et in ea nihil fieri, quod multi nos docere calumniantur. Christum enim asserimus, verè sese præsentem exhibere in Sacramentis suis: In Baptismo ut eum induamus: In Cœna, ut eum fide et spiritu comedamus, et de eius cruce ac sanguine habeamus vitam æternam: Idq; dicimus non perfunctoriè, et frigide sed re ipsa et uerè fieri. Etsi enim Christi corpus dentibus et faucibus non attingimus, eum tamen fide, mẽte, spiritu, tenemus et premimus. Neq; verò vana ea fides est, q̃ Christum complectitur, nec frigidè percipitur, quod mente fide, et spiritu percipitur. Ita enim nobis in illis mysteriis, Christus ipse totus, quantus quantus est, offertur et traditur. ut verè sciamus, esse iam nos carnem de

Luc. 22.

eius

eius carne, et os de Oßibus eius, et Christum in nobis manere, et nos in illo.

Itaq; in peragendis Mysterijs antequàm ad Sacram Communionem ueniatur, rectè admonetur populus, ut Sursum habeant corda, et animos in Cælum dirigãt: Ibi enim esse illum, de quo nos oporteat satiari ac uiuere. Et Cyrillus in percipiendis Mysterijs, excludendas esse ait crassas cogitationes: Et Cõcilium Nicenum, ut grecè citatur à quibusdam, disertè vetat, ne humiliter intenti simus ad propositum Panem et Vinum. Et ut Chrysostomus rectè scribit, corpus Christi dicimus esse cadauer, nos oportere esse aquilas, ut intelligamus in altum subuolandum esse, si velimus ad Christi corpus accedere. Hanc enim aquilarum esse mensam, non Graculorum. Et Cyprianus, Hic inquit, Panis, cibus mentis est, non cibus ventris. Et Augustinus Quomodò, inquit, tenebo absentem? Quomodò in cælum mittam manum, ut ibi sedẽtem teneam? Fidem, inquit, mitte, et tenuisti.

De cõsecr. Dist. 1. ca. Quando.

De cœna Domini.

In Ioan. tract. 50.

Nundinationes verò et auctiones Missarum, et circumgestationes, atq; adorationes panis, et alias idolatricas et blasphemas ineptias, quas nemo istorum affirmare potest,

Christum, & Apostolos tradidisse in Ecclesiis nostris, non ferimus: Et Episcopos Romanos rectè reprehendimus, qui sine verbo Dei sine authoritate sãctorum Patrum, sine exẽplo, nouo more non tantùm proponunt populo panem Eucharisticum diuino cultu adorandum, sed etiam illum in equo gradario, quocunq; ipsi iter faciũt, vt olim ignem Persicum, aut Isidis sacra circumferunt, & Christi sacramenta ad Cœnam iam, & pompã traduxerũt, ut in ea re, in qua mors Christi inculcanda & celebranda erat, & in qua mysteria Redemptionis vestræ sanctè ac reuerẽter erant agitanda, hominũ oculi nihil aliud quàm insanis spectaculis, & ludicra leuitate pascerentur. Quòd autem dicunt, & interdũ etiã stultis persuadent sese Missis suis posse distribuere atq; applicare hominibus, (sæpe etiam nihil de ea re cogitantibus, nec q̃d agatur intelligẽtib.) omnia merita mortis Christi, & ridiculum, & Ethnicum & ineptum est. Fides enim nostra mortem & crucẽ Christi nobis applicat, non actio sacrificuli: Fides (inquit Augustinus) sacramentorum, iustificat, non sacramentum. Et Origenes, Ille, inquit, est sacerdos, et propitiatio, et hostia, q̃

Libro de ceremoniis ecclesiæ Rom.

Ad Romanos. cap. 3. Lib. 3.

propi-

propitiatio ad vnumqueng; venit per viam fidei. Atq; ad hunc modum sine fide, ne viuis quidem prodesse dicimus sacramenta Christi: mortuis verò multò minus. Nam quòd de Purgatorio isti suo iactare solent, etsi illud scimus non ita nouũ esse, tamen nõ aliud quàm fatuum & anile commentum est. Augustinus quidẽ, modò huiusmodi quendam locum esse ait, modo posse esse non negat, modò dubitat, modò prorsus pernegat, & in eo homines humana quadam beneuolentia putat falli. Tamen ab hoc errore vno, tanta creuit seges sacrificulorum, ut cum in omnibus angulis Missæ palam & publicè venderẽtur, Templa Dei facta fuerint tabernæ meritoriæ, & miseris mortalib. persuasum fuerit, nihil prorsus esse vendibilius: istis quidem certè nihil erat utilius.

Aug. in psal. 85. in enchiridio cap. 67. De ciuitate Dei lib. 21 ca. 26. contra Pelagianos li. hipognosticon. 5.

De multitudine otiosarum cerimoniarũ, scimus Augustinum grauiter suo tempore cõquestum esse. Itaq; nos magnum earum numerum resecauimus, quòd illis sciremus affligi conscientias hominum, & grauari Ecclesiam Dei.

Ad Ianuarĩũ. epist. 119.

Retienmus tamen & colimus non tãtùm ea, quæ scimus tradita fuisse ab Apostolis,

sed etiam alia quædam, quæ nobis videbantur sine Ecclesiæ incommodo ferri posse: quòd omnia cuperemus in Sacro cœtu, ut Paulus iubet, decenter, atq; ordine administrari. Ea veò omnia, quæ aut valde superstitiosa, aut frigida, aut spurca, aut ridicula, aut cum Sacris literis pagnantia, aut etiam sobrijs hominibus indigna esse videbamus, qualia infinita sunt hodiè in Papatu, prorsus sine vlla exceptione repudiauimus: quòd nollemus Dei cultũ eiusmodi ineptijs longius cõtaminari.

Precamur ea Lingua, quam nostri, ut par est, omnes intelligãt: ut populus, quemadmodum Paulus monet, à communibus votis utilitatem communem capiat: quemadmodum omnes pij Patres, & Catholici Episcopi, non tantum in Veteri, verumetiam in Nouo Testamento & precati sunt, ipsi, & populum precari docuerunt, ne, ut Augustinus ait, tanquàm psittaci, & merulæ videamur sonare quod nescimus.

Mediatorem & precatorem per quem accedendum sit ad Deum patrem, non alium habemus quam Iesum Christum. cuius unius nomine, omnia à Patre impetrantur. Turpe autem & planè Ethnicum est, quod in istorũ

Eccle-

Ecclesys videmus passim fieri, nō tantùm q infinitum numerum habere volunt precatorum, idq; prorsus sine authoritate verbi Dei, ut quemadmodum Hieremias ait Diuorum numerus æquet nunc, vel potius superet numerum ciuitatum, & miseri mortales nesciant, ad quem se potissimùm debeant vertere: quodq; cum tot sint ut numerari non possint, illis tamen singulis suum cuiq; ab illi munus & officium, quid impetrare, quid dare, quid efficere debeant, descriptum est: sed etiā quòd ita non tantùm impiè sed etiam impudenter appellant virginem Matrem, ut se matrem esse meminerit, ut imperet Filio, ut in illum vtatur iure suo. Hiere. 2. & 11. Bernhardus.

Dicimus hominem natum esse in peccato, & in peccato vitā agere: Neminem posse verè dicere, mundum esse inutilem: Legem Dei perfectam esse, & à nobis requirere perfectā & plenam obedientiam: Illi à nobis in hac vita satisfieri non posse vllo modo: Neq; esse mortalium quenquam, qui possit in cōspectu Dei proprijs viribus iustificari: Itaque vnicum receptum nostrum & perfugium esse ad misericordiā Patris nostri per Iesum Christum, ut certò animis nostris persuadeamus illum

esse Propitiationem pro peccatis nostris: eius sanguine omnes labes nostras deletas esse: illũ pacificasse omnia sanguine crucis suæ: Illum unica illa Hostia, quam semel obtulit in Cruce, omnia perfecisse, & ea causa cum animam ageret, dixisse, Cõsummatum est. quasi significare vellet, persolutum iam esse pretium pro peccato humani generis.

Hoc sacrificium, si qui sunt qui nõ putant esse satis, eant sanè & quærant aliud melius. Nos quidẽ & quia illud unicum esse scimus, uno contẽti sumus, nec expectamus aliud: & quia semel tantùm offerendum erat, non iubemus repeti: & quia plenum et omnibus numeris & partibus perfectum erat, non substituimus continentes hostiarum successiones.

Quamuis autem dicamus nihil nobis esse præsidij in operibus & factis nostris, & omnem salutis nostræ rationem constituamus in solo Christo, non tamen ea causa dicimus laxè & absolutè uiuendum esse, quasi tingi tantum & credere, satis sit homini Christiano, & nihil ab eo aliud expectetur. Vera fides uiua est, nec potest esse otiosa.

Sic ergò docemus populum, Deum uocasse nos, non ad laxum & libidinem: sed, ut Paulus ait,

lus ait, ad opera bona, ut in illis ambulemus: Ephes. 2.
Deum eripuisse nos à potestate tenebrarum, Col. 1.
ut seruiamus Deo viuenti: ut rescindamus omnes reliquias peccati: ut in timore & tremore operemur salutem nostrā: ut appareat spiritum sanctificationis esse in membris nostris, & Christum ipsum per fidem in cordibus nostris habitare. Ephes. 3.

Postremò credimus hāc ipsam carnem nostrā, in qua viuimus, quāuis mortua abierit in puluerem, tamen vltimò die reditură esse ad vitam, propter spiritum Christi q habitat in nobis. Tum verò quicquid hic interim patimur ei⁹ causa, Christum absterfurū esse omnem lachrymā ab oculis nostris: & nos propter illū fruituros esse æterna uita. & semper futuros cum illo in gloria. Amen. Apo. 7 12.

Istæ sunt horribiles ille Hæreses, quarum nomine bona pars orbis terrarum hodie à Pōtifice inaudita condemnatur. In Christū potius, in Apostolos, in sanctos Patres lis intendenda fuit: Nā ab illis ista non tantum profecta, sed etiam constituta sunt. Nisi isti fortè velint dicere, q etiam fortasse dicent, Christū nō instituisse sacrā cōmunionem, ut inter fideles distribueretur: aut Apostolos Chri-

sti, veteresq; Patres dixisse priuatas Missas in omnib. angulis Templorum, modò denas, modò vicenas, uno die: aut Christum & Apostolos abegisse omnem plebem à sacramento Sanguinis: aut id quod ab ipsis hodie vbiq; fit, ut eum condemnent pro hæretico, qui secus faciat, à Gelasio suo non appellari Sacrilegium: aut non esse ista verba Ambrosij, Augustini, Gelasij, Theodoreti, Chrysostomi, Origenis, panem & vinum in Sacramentis manere eadem quæ fuerant: Illud, quod videtur in Sacramētis manere eadem quæ fuerant: Illud, quod videtur in Sacramensa, esse Panem: nō desinere esse substantiam panis, & naturam non mutari: aut illum ipsum panem, quod quidem ad materiam attinet, abire in ventrē, & in secessum eijci: aut Christum, Apostolos, & sanctos Patres non precatos esse ea lingua, quæ à populo intelligeretur: aut Christum vnica illa hostia, quam semel obtulit, non omnia perfecisse: aut illud Sacrificiū fuisse imperfectū, ut nunc nobis opus sit alio. Hæc illis omnia dicenda sunt, nisi fortè malint hoc dicere, omne ius & fas esse conclusum in scrinio pectoris Pontificij: quodq; olim quidam ex eius asseclis & parasitis non dubitauit dicere, illum

Dist. 34. Lector. In Glossa. Dist. 82. Presbyter.

posse

posse dispensare contrà Apostolũ, contra Concilium, contrà Canones Apostolorum: & istis exemplis atq; institutis & legibus Christi nõ teneri. Ista nos dicimus à Christo, ab Apostolis, & sanctis Patribus, & eadẽ bona fide docemus populũ Dei: atq; ea causa hodie ab Antistite sc. Religionis, appellamur Hæretici.

O Deum immortalem: ergò Christus ipse, & Apostoli, & tot Patres una omnes errauerunt? Ergò Origenes, Ambrosius, Augustin. Chrysostomus, Gelasius, Theodoretus erant desertores fidei Catholicæ? Ergò tot ueterum Episcoporum & doctorũ virorum tãta consensio nihil aliud erat q̃ conspiratio hæreticorum? Aut ꝙ tum laudabatur in illis, id nunc dãnatur in nobis? Quodq; in illis erat catholicũ, id nunc mutatis tãtùm hominũ voluntatibus, repentè factum est schismaticũ? Aut ꝙ olim erat verũ, nunc statim, q̃a istis nõ placet, erit falsum? Proferant ergò aliud Euangeliũ: aut causas ostendant, cur ista q̃ tam diu in Ecclesia Dei publicè obseruata, & approbata fuerint, nunc demũ oportuerit reuocari. Nos q̃dem illud verbum ꝙ à Christo patefactum & ab Apostolis ꝑpagatum est, scimus & ad salutem nostrã, & ad omnẽ veri-

tatem ꝑpugnandam, & ad omnem hæresim cõuincendam esse satis. Ex illo nos solo omne genus veterum hæreticorum, quos isti nos aiunt ab inferis reuocasse, condẽnamus: & Arrianos, Eutychianos, Marcionitas, Ebionæos, Valẽtinianos, Carpocratianos, Tatianos, Nouatianos, eosq́ uno verbo omnes, q vel de Deo Patre, vel de Christo, vel de S. Spiritu, vel de vlla alia parte religionis Christianæ impiè senserunt, q a ab Euangelio Christi coarguuntur, impios & perditos pronuntiamus, & vsque ad inferorum portas detestamur: nec id solum, sed etiam, si fortè erumpãt vspiam, & sese prodant, eos legitimis & ciuilibus supplicijs seuerè, & seriò coercemus.

Fatemur qdem nouas quasdam, & anteà non auditas sectas, Anabaptistas, Libertinos, Mennonios, Suenkfeldianos statim ad exortum Euangelij extitisse. Verum agimus Deo nostro gratias, satis iam orbis terrarum videt, nos nec peperisse, nec docuisse, nec aluisse ista mõstra. Lege sodes, qsquis es, libros nostros: ꝓstant vbiq; venales. Quid vnq̃ scriptum est à quoq̃ nostrorum hominum, q posset apertè istorum fauere insaniæ? Imò nulla hodie Regio ita libera est ab istis pestibus, atque

que illæ sunt, in q̃bus liberè & publicè docetur Euangelium. Quod si rem ipsam attentè & rectè putare velint, magnum hoc arg. est, esse hanc Euangelij veritatẽ, q̃ nos docemus. Nam nec lolium facilè sine frumento nasci solet, nec palea sine grano. Statim ab Apostolorum ipsorum temporibus, cum primùm p̃pagaretur Euangelium, q̃s nescit quot hæreses una exortæ fuerint? Quis vnq̃ anteà audierat Simonem, Menandrũ, Saturninum, Basilidem, Carpocratem, Cherinthum, Ebionem, Valentinum, Secundum, Marcosium, Colorbasium, Heracleonem, Lucianum, Seuerum? Et quid istos cõmemoramus? Epiphanius numerat 80. Augustinus plures etiam distinctas hæreses, q̃ unà creuerint cũ Euangelio. Quid ergò? An Euangelium, quòd unà cum illo hæreses nascerentur, non erat Euangelium? aut Christus ea causa nõ erat Christ⁹?

Neq; tamen apud nos, uti diximus, pululat ista seges, q publicè & liberè docemus Euangeliũ. Apud aduersarios, in cæcitate ac tenebris istæ pestes exordiuntur, & incrementa ac uires capiunt, ubi ueritas tyrannide sæuitiaq; opprimitur, nec nisi in angulis & occultis congreßibus audiri potest. Faciant p̃iculũ

dent cursum liberũ Euangelio. luceat ueritas Iesu Christi, & radios in omnes partes porrigat, statim uidebunt, ut nocturnã caliginem ad aspectum Solis, ita istas umbras ad lucem Euangelij penitus euanuisse. Nã nos quidem omnes illas Hæreses, quas isti nos alere, & fouere calũniãtur, illis interim sedẽtibus atque aliud agẽtibus, quotidie repellimus & propulsamus. Quod autẽ dicunt nos in varias sectas abysse, & velle alios Lutheranos, alios Zuinglianos appellari, neque adhuc potuisse satis inter nos ipsos de summa doctrina conuenire, quid illi dixissent si primis illis temporibus Apostolorum, & S. Patrum extitissent? cũ alius diceret, Ego sum Pauli: alius, Ego sum Cephæ: alius, Ego sum Apollo: cum Paulus Petrũ reprehenderet: cum simultatis causa Barnabas à Paulo discederet: cũ, ut autor est Origenes, Christiani in tot iã factiones distracti essent, ut nomen tantum Christianorum cõe, aliud autem praeterea nihil, Christianorum simile retinerẽt, utque Socrates ait, dissensionum & sectarum causa in theatris à populo publicè riderentur. Cumque, ut ait Imp. Constantinus, tot essent dissensiones & rixæ in Ecclesia, ut ea calamitas videri posit omnem aliam superio-

periorem calamitatem superaſſe: Cum Theophilus, Epiphanius, Chryſoſtomus, Auguſtinus, Rufinus, Hieronymus, omnes Chriſtiani, omnes Patres, omnes Catholici, acerbiſſimis atq; etiam implacabilibus inter ſe cõtentionibus conflictarentur? Cum, ut Nazianzenus ait, eiuſdem corporis membra inter ſe conſumerentur: Cum Oriens ab Occidente de fermentato, & de Paſchate, nõ ita magnis de reb. ſcinderetur. Cũ in omnib. Cõciliјs noua ſubinde Symbola, & noua Decreta cuderẽtur? Quid iſti tũ dixiſſent? Ad quos ſe potiſſimũ applicuiſſent? Quos fugiſſent? Cui Euãgelio credidiſſent? Quos pro Hæreticis, quos p Catholicis habuiſſent? Nunc duo tãtũ nomina Lutherus & Zuinglius, quas iſtis tragœdias excitant? Vt quoniam illi duo de re aliqua nondum conſentiunt, idcirco vtrunq; errasse, neutrum habuiſſe Euangelium, neutrum verè ac rectè docuiſſe arbitremur?

Verum ô Deus bone, quinam iſti tandem ſunt, qui diſſẽſiones in nobis reprehendunt? An verò omnes iſti inter ſe conſentiunt? An ſinguli ſatis habẽt conſtitutũ quid ſequãtur? An inter illos nullæ vnquã diſſẽſiones, nullæ lites extiterunt? Cur ergo Scotiſtæ & Tho-

mistæ de Merito congrui & cōdigni: De Peccato originis in beata Virgine, de Voto solenni & simplici, non melius inter se cōueniunt? Cur Canonistæ Auricularem confeßionem de iure humano, & positiuo esse aiunt, Scholastici cōtra de iure diuino? Cur Albertus Pighius à Caietano: Thomas à Lombardo: Scotus à Thoma: Occamus à Scoto: Alliensis ab Occamo: Nominales à Realibus dissentiunt? Vtq; taceam tot dissensiones fraterculorum, & monachorum, quod alij in piscibus, alij in oleribus, alij in calceis, alij in crepidis, alij in linea veste, alij in lanea, sanctitatem constituunt? alij albati, alij pullati, alij latius, alij augustius rasi, alij soleati, alij nudipedes, alij cincti, alij discincti ambulāt. Meminiße debent esse aliquos ex suis qui dicant Christi Corpus adesse in Cæna naturaliter: contra ex ijsdē illis suis esse alios qui negent: Esse alios qui dicant, Corpus Christi in sacra Communione dentibus nostris lacerari & atteri: Rursus esse alios, qui negent: Esse alios qui scribant corpus Christi in Eucharistia esse Quantum, esse alios contra, q negent: Esse alios q Christum diuina quadā potētia: alios q benedicēdo: alios q qnq; cōceptis verbis, a-

Ste. Gardinerus in Sophistica Diaboli.
Richard. Faber.
Recātatio Berēgarij Schola, & Glosa.
Guimūdus De con. dist. 2. Ego Beren.

Thomas.

bis: alios q eadem illa quinq; verba repetendo dicāt cōsecrasse: Esse alios q in illis quinq; verbis, Hoc, pnomine demōstratiuo putent Panem triticeum: alios q malint Vagū quoddā indiuiduum indicari: Esse alios q dicant ea canes & mures posse verè & re ipsa comedere corpus Christi: esse alios qui id constanter pernegēt: esse alios q dicāt, accidētia ipsa panis viniq; nutrire posse: esse alios q dicāt redire substātiā. Quid plura? Prolixū & pmolestū esset omnia numerare. Ita uniuersa forma horum religionis & doctrinæ, adhuc apud illos ipsos à quibus nata & pfecta est, prorsus incerta, et cōtrouersa est. Vix enim unquam inter se conueniunt, nisi fortè, ut olim Pharisæi & Sadducæi, aut Herodes & Pilatus contra Christum.

Gardinerus.

De cons. dist. 2. Species. in Glosa.

Eant ergò sanè & pacem potiùs inter suos domi sanciant. Vnitas quidem & consensio maximè conuenit Religioni. Non tamen est ea certa & propria nota Ecclesiæ Dei. Summa enim erat consensio inter eos qui adorabāt aureum Vitulum, & inter eos qui coiūctis uocibus in Seruatorē nostrū Iesum Christū clamabant, Crucifige. Neq; quia Corinthij dissensionib. inter se laborabant, aut q a Pau-

lus à Petro, aut Barnabas à Paulo, aut Christiani statim sub ipsis initiis Euangelij aliqua de re à se mutuò dissidebant, idcirco nulla erat inter eos Ecclesia Dei? Illi quidem quos isti contumeliæ causa appellant Zuinglianos, & Lutheranos, re autem verà sunt utrique Christiani, & inter sese amici, ac fratres, nō de principijs aut fundamentis religionis nostræ, nō de Deo, non de Christo, non de S. Spiritu, nō de ratione iustificationis, nō de æterna vita: tantum de vna, nec ea ita graui aut magna quæstione, inter se dissentiunt. Nec desperamus, vel potius non dubitamus, breui fore concordiā: & si q̃ sunt, q̃ aliter sentiāt q̃ par est, positis aliquādo affectionibus, & nominibus, Deum id illis esse patefacturū, ut re melius animaduersa atq; explorata, q̃ olim in Chalcedonēsi cōcilio factū est, omnes dissēsionū causæ, et fibræ ab ipsis radicib. extirpētur, et ἀμνησίᾳ sepeliantur sempiterna. Amē.

Grauissimum verò est, q̃ nos dicunt esse homines impios, & omnem religionis curā abiecisse: quanquā non debet id multū nos mouere q̃ illi ipsi à quibus objicitur, sciunt cōtumeliosum & falsum esse. Nam Iustinus Martyr author est, cum primum Euangelium cæ-

ptum

ptũ esset publicari, & Christi nomẽ patefieri, Christianos omnes dictos fuisse ἀθέους. Cũq; Polycarpus staret pro iudicio, populus his uocibus incitauit Proconsulem ad cædem & internecionem eorum omnium, q Euangelium profiterentur, αἶρε τοὺς ἀθέους: Hoc est, tolle de medio istos homines impios, q Deum non habent. Non q Christiani Deum reuera non haberent, sed q saxa, & stipites, q̃ tũ pro dijs colebantur, non adorarent. Verùm orbis terrarum satis iam videt, qd nos, nostriq; ab istis religionis, & vnius Dei nostri causa perpessi simus. In carceres, in aquas, in ignes nos abiecerunt, & in nostro sanguine volutati sunt, non q aut adulteri essemus, aut latrones, aut homicidæ, sed tantùm q agnosceremus Euãgelium Iesu Christi, & speraremus in Deũ viuum: quodq; nimiũ, ô Deus bone, iustè, vereq; quereremur, traditionum inanissimarũ causa violari ab istis legem Dei: & aduersarios nostros, qui scientes & prudentes Dei iussa ita obstinatè contemnerent, esse hostes Euangelij, & inimicos crucis Christi. Euseb. li. 4

Verùm isti quum viderent doctrinam nostram non posse rectè accusari, maluerunt in mores nostros inuehere: nos omnia rectè fa-

cta damnare: ad licentiam & libidinem fores aperire: & populū ab omni studio virtutis abducere. Et certè ea est semperq́; fuit hominum omnium etiam piorum & Christianorum vita, ut semper etiam in optimis, & castißimis moribus tamen aliquid posses desiderare: eaq́; propensio omnium ad malum, eaq́; omnium procliuitas ad suspicandum, ut quæ nec facta, nec cogitata unquam fuerint, audiri tamen, & credi poßint. Vtq́; in candidißima ueste facilè exigua notatur labes, ita in vita cādidißima facile leuißima notatur pitudinis deprehenditur. Neq́; nos, aut eos omnes qui amplexi sunt hodie doctrinam Euāgelij, Angelos esse Arbitramur, & prorsus sine macula ulla rugaq́; viuere: aut istos vel ita cæcos, ut si quid in nobis notari queat, nō poßint id vel per tenuißimam rimam animaduertere: vel ita candidos, ut quicquā velint in meliorē partē interpretari: uel ita ingenuos, ut oculos suos velint in se reflectere et mores nostros de suis morib. æstimare. Quòd si rē ipsam ab initiis velim⁹ repetere, scimus temporib. ipsis Apostolorum fuisse homines Christianos, propter quos nomen domini blasphemaretur, & malè audiret inter Gentes.

Que-

Queritur apud Sozomenum Imp. Constantius multos postq̃ ad Christianã religionem accessissent, euasisse deteriores. Et Cyprianus De lapsis. lugubri oratione describit corruptelã sui tẽporis. Disciplinã, inquit, q̃ Apostoli tradiderant, ocium iam & pax lõga corruperat. Studebant augendo patrimonio singuli, & obliti qd credẽtes, aut sub Apostolis ante fecissent aut semper facere deberẽt, insatiabili cupiditatis ardore ampliãdis facultatib. incubabãt

Non in sacerdotibus religio deuota, non in ministris fides integra, non in operibus misericordia, non in moribus disciplina. Corrupta barba in viris, in fœminis forma fucata. Et ante illum Tertullianus, O miseros, inquit, nos, qui Christiani dicimur hoc tempore. Gẽtes agimus sub nomine Christi.

Postremò ne omnes commemoremus, Gregorius Nazianzenus de miserabili statu suorum temporum ita loquitur: Vitiorum, inq̃t, nostrorum causa odio iam laboramus inter Gentes. Spectaculum etiam iam facti sumus non solum Angelis & hominibus, sed etiam omnibus impijs. Hoc loco erat Ecclesia Dei, cum primùm lucere cœpisset Euangelium, cũ nondũ rabies Tyrannorũ refrixisset, aut gladius à Christianorum hominum ceruicib. ablatus esset. Scilicet, nõ est nouum, homines,

esse homines, etiamsi appellentur Christiani.

Sed isti cum ita odiose nos accusant, nihil ne interim de se cogitant? An illi qb. tā pcul spectare, et qd in Germania, quidq; in Anglia agatur videre otiū est, aut obliti sunt aut videre non possunt quid agatur Romæ? An nos ab illis accusamur, de quorum vita nemo potest satis honestè & verecundè cōmemorare?

Nos quidē nos sumimus id nobis hoc tempore, ut ea quæ unà cum ipsis sepulta esse oportebat, in lucem & in conspectum proferamus. Non est id religionis, nō est verecundiæ non est pudoris nostri. Ille tamen q se Christi vicarium & Ecclesiæ Caput dici iubet, q audit ista Romæ fieri, q videt, q patitur, nihil.n. aliud addimus, qualia ea sint, facile potest cū animo suo cogitare. Redeat enim ille sane in memoriam, cogitet Canonistas illos suos esse, qui populum docuerunt simplicē fornicationem non esse peccatum: quasi illam doctrinā ex Mitione comico didicissent. Non est peccatum, mihi crede, adolescētulum scortari. Cogitet, suos illos esse, qui decreuerunt, sacerdotem fornicationis causa non esse summouendum. Meminerit Cardinalem Campegium, Albertum Pighium, aliosq; cōplures suos docuisse,

Iohannes de Magistris de Tēperantia.

3. quæst. 7 lata Extra de Bigamis Quia circa.

cuisse sacerdotem, illum multò sanctius & ca stius viuere, qui alat concubinam, q̃ qui vxo rem habeat in matrimonio. Nõdum ille, spe- ro, oblitus est, multa esse Romæ publicarum meretricum millia, & se ex illis in singulos annos, vectigalis nomine, colligere ad trigin ta millia ducatorum. Obliuisci non potest, se Romæ lenocinium publicè exercere, & de fœ- dissima mercede fœde ac nequiter delitiari. An omnia tum Romæ satis aut salua aut san- cta erant, cum Iohanna fœmina integræ æta tis magis q̃ vitæ, esset Papa, & sese gereret pro capite Ecclesiæ: & cum se bienniũ totũ in illa sancta sede aliorũ libidini exposuisset, postre- mò in lustranda Ciuitate, inspectãtib. Cardi nalibus & Episc. palàm pareret in publico? Statua eiusdem fæminæ parturientis adhuc Romæ est.

Sed quid opus erat concubinas & lenones commemorare? vulgare enim iam illud Ro- mæ & publicum, & nõ inutile peccatum est. Meretrices enim ibi iam sedent, non ut olim extra Ciuitatem, obnupto, & obuolupto ca- pite, sed in Palatijs habitant, per forum va- gantur aperta fronte, quasi id non tantùm li ceat, sed etiam laudi esse debeat. Quid plura? Illorum iam libidines terrarum orbi sunt sa tis notæ. D. Bernardus, de Pontificis familia, Genes. 38. In Cõsilio de lectorũ Cardinalium. 10. 3

ipsoq; adeò Pontifice, liberè & verè scribit. Aula, inquit, tua, bonos recipit? non facit. Mali ibi proficiunt, boni deficiunt. Et quicunq; ille fuit: qui scripsit opusculum Tripartitū quod adiunctum est ad conciliū Lateranense Tantus, inquit, hodie est luxus, non tantùm in clericis & sacerdotibus, sed etiam in Prælatis & Episcopis, ut horribile sit auditu.

De cōsideratione ad Eugeniū.

Atqui ista non tantùm usitata sunt, & ea, causa consuetudinis & temporis gratia approbata, ut cetera sunt istorum ferè omnia, sed etiam antiqua, iam & putida. Quis enim nō audiuit q Petrus Aloisius, Pauli tertij filius, designarit in Cosinum Cheriū Episcopum Fanensem? quid Iohannes Casus Archiep. Beneuentanus, Legatus Pontificis apud Venetos, scripserit de horrendo scelere, & q ne fando quidem audiri debeat, id verbis spurcissimis & scelerata eloquentia commendarit? Quis non audiuit N. Diazium Hispanum cum ea gratia Roma missus fuisset in Germaniam, innocentissimum & sanctissimum virum Iohannem Diazium fratrem suum, tantùm q amplexus esset Euangeliū Iesu Christi, & Romam redire nollet, nefariè atq; impiè interfecisset? Sed ista, inquient, in Rep. optimè constituta,

tuta, etiam inuitis magistratib. possunt interdũ accidere: & bonis legibus vindicãtur.

Esto sanè. Sed quib. bonis legib. animaduersum est in istas pestes? Petrus Aloisius cum ea flagitia, q̃ diximus, designasset, semper fuit in sinu atq; in deliciis apud patrem suum Paulum tertium. DiaZius, interfecto fratre suo, Pontificis ope ereptus est, ne in eũ animaduerteretur bonis legib. Iohannes Casus Archiep. Beneuentanus adhuc viuit: imò etiã Romæ, & in Sanctißimi oculis & conspectu viuit. Occiderunt fratrũ nostrorum infinitos numeros, tantùm q̀ verè ac purè crederent in Iesum Christum. At ex illo tanto numero Meretricum, Scortatorum, Adulterorum, quẽ vnq̃, non dico occiderunt sed aut excommunicauerunt aut omninò attigerunt? An verò Libidines, Adulteria, Lenocinia, Scortationes, Parricidia, Incestus, & alia nequiora Romæ peccata non sunt? Aut si sunt in vrbe Roma, in Arce sanctitatis, à vicario Christi, à successore Petri, à sanctiß. Patre ita facilè et leniter, quasi peccata non sint, ferri possunt?

O sancti Sribæ & Pharisæi, quib. ista sanctitas nota nõ fuit. O sanctitatẽ & fidẽ Catholicam. Non ista Petrus Romæ docuit, Paulus

non ita Romæ vixit. Non illi lenocinium publicè exercuerunt, Non illi vectigal & censum à Meretricibus exegerunt. Nō illi adulteros & parricidas palam & impunè tolerarunt: non eos in sinum, non in concilium, nō in familiam, non in Christianorum hominū cœtum receperunt. Non debebant isti tantopere exaggerare vitam nostram. Consultius multò fuit ut prius vel approbarēt hominib. vel certè occultius aliquāto tegerēt uitā suā.

Nam nos quidem utimur priscis & auitis legibus, & quantùm his moribus & temporibus, in tanta corruptela rerum omnium potest fieri, disciplinam Ecclesiasticam diligenter & serio administramus. Prostibula quidē Meretricum, & Concubinarum aut Scortatorum greges non habemus: Nec adulteria Matrimonijs anteponimus: nec lenocinium exercemus: nec de fornicibus stipendia colligimus: nec incesta, & flagitiosas libidines, nec Aloisios, nec Casos, nec Diazios parricidas impunè ferimus. Nam si ista nobis placuissent, nihil opus erat, ut ab istorum societate, vbi ea vigent & habentur in precio, discederemus, & ea causa in odia hominum, & in certissima pericula incurreremus. Habuit

Pau-

Paulus quartus ante nõ ita multos mẽses Romæ in carcere aliquot fratres Augustinianos & cõplures Epõs. & magnum numerum aliorum piorum hominum, Religionis causa. Habuit tormenta: exercuit in illos Quæstiones: nihil reliquit intentatũ. Ad extremũ ex illis omnibus, quot potuit mæchos, quot scortatores, quot adulteros, quot incestos inuenire? Sit Deo nostro gratia: etsi illi nõ sumus, quos esse oportebat, quosq; pfitemur: tamẽ, qcunq; sumus, si cum istis conferamur, uel vita nostra atq; innocentia, facilè has calumnias refutabit. Nos. n. non tantùm libris & concionibus, sed etiã exemplis & moribus populum ad omne genus virtutis, & rectè factorũ cohortamur. Euãgeliũ docemus non esse ostentationem scientiæ, sed legẽ uitæ: utq; Tertull. ait, Christianum hominem non loqui magnificè oportere, sed magnifice viuere. Nec auditores sed factores legis, iustificari apud Deum. Ad hæc omnia hoc etiã solent addere, idq; omni conuitiorum genere amplificare, nos esse homines turbulẽtos, Regibus sceptra de manibus eripere, populum armare, tribunalia euertere, Leges rescindere, possessiones dissipare, Regna ad popularem statum reuo-

In Apologetico. 45.
Rom. 20.

care, sursum deorsum omnia confundere: breuiter in Rep. nihil integrum esse uelle. O quoties his verbis inflãmauerunt animos Principum, ut illi in herba extinguerent lucẽ Euãgelij, priusq; illud odisse inciperẽt, q̃ nosse possent: utq; Magistratus, quoties aliquem uideret nostrũ, toties se putaret hostẽ uidere suũ?

Tertull. in Apolog. 1. 2. & 3.

Molestum quidem nobis esset, ita odiosè accusari grauiss. mo crimine Maiestatis, nisi sciremus Christum ipsum aliquando & Apostolos, & infinitos alios homines pios & Christianos uocatos fuisse in inuidiam, eodem ferè crimine. Nam Christus quidem, quamuis docuisset dandum esse Cæsari, ꝙ esset Cæsaris: tamẽ accusatus est seditionis ꝙ res nouas moliri, & regnum appetere diceretur: Itaq; occlamatum est ꝑ Tribunalibus publicè aduersus eum: Si hunc dimittis, non es amicus Cæs. Et Apostoli, q̃uis semꝑ & constanter docuissent obtẽperandũ esse Magistratib. omnẽ animam supioribus potestatib. esse subditam: idq; non tantùm ꝑpter iram & uindictã sed etiam ꝑpter conscientiam: tamen dicti sunt cõmouere populum, & multitudinẽ ad rebellionẽ incitare. Hamanus hoc maximè pacto genus, & nomen Iudæorũ adduxit in odium

Rom. 13.

Hester.

apud

apud regem Assuerum, quod illos diceret esse populum rebellem & contumacem, & Principũ edicta contemnere. Impius rex Achab Eliæ Prophetæ Dei, Tu, inquit, conturbas Israel: Amasias sacerdos Bethel, apud Hieroboam, accusat Amos Prophetam conspirationis: Ecce, inquit, Amos coniurationem fecit contra te, in medio Israel. Breuiter Tertull. ait, aduersus omnes Chrãnos. hãc suo tpe accusationem fuisse publicam: esse illos proditores, esse perduelles, esse hostes humani generis. Quare si nunc quoq; ueritas malè audiat, &, eadem cum sit, iisdem nunc contumeliis afficiatur, quibus affecta est olim, & si id molestum & ingratum est, nouum tamen aut insolens uideri non potest. Facile istis fuit ante ann. 40. ista maledicta, & alia grauiora in nos confingere, cum in mediis illis tenebris exoriri primum cœpisset & lucere radius aliquis ignotæ tum, & inauditæ ueritatis, cum M. Luth. & Zuing. pstantiss uiri, & ad illustrandum orbem terrarum à Deo dati, primũ accessissent ad Euang. cũ & res adhuc noua esset, & euentus incertus, & animi hominum suspẽsi atq; attoniti, & aures aptæ ad calũnias, et nullũ in nos tam graue flagitiũ fingi posset, quod non

3. Reg. 18.

Amos. 7.

In Apolog. cap. 37.

propter rei ipsius nouitatē, atq; insolentiam, facile à populo crederetur. Ita.n. veteres hostes Euangelij, Symmachus, Celsus, Iulianus, Porphyrius, olim aggressi sunt accusare omnes Christianos seditionis, & Maiestatis, anteq̃ aut princeps, aut populus, quam illi Christiani essent, aut quid ꝓfiterentur, aut quid crederēt, aut quid uellent, scire possent. Nūc verò postq̃ etiam hostes nostri vident & negare non possunt, nos semꝑ omnibus dictis nostris, scriptisq; diligenter admonuisse populū officij sui, ut Principibus suis & Magistratib. q̃uis impijs, obtemperarent, idq; & usus ipse, & experientia satis docet, & omnium hominū, quicunq; atq; ubicunq; sunt, oculi uidēt, & cōtestantur: putidū erat ista obijcere, & cū noua & recētia crimina nulla essent, obsoletis tantū mēdacijs nobis inuidiā facere uoluisse.

Agimus.n. Deo nostro, cuius hæc solius causa est, gratias, in omnibus Regnis, Ditionib. Rebusp. q̃ ad Euangelium accesserunt, nullū vnq̃ adhuc huiusmodi exemplum extitisse. Nullum.n. nos Regnū euertimus: nullius ditionem aut iura minuimus: Remp. nullā turbauimus: Manent adhuc suo loco, & auita dignitate Reges, Angliæ nostræ, Daniæ, Suetiæ:

Duces

Duces Saxoniæ: Comites Palatini: Marchiones Brandeburgici: Lantgrauij Hassiæ: Respub. Heluetiorum & Rhætorum: & liberæ Ciuitates, Argentina, Basilæa, Francofordia, Vlma, Augusta, Norinberga, omnes eodẽ iure, eodemq́; statu quo fuerunt anteà: vel potiùs, quia propter Euangelium populum habent obsequẽtiorem, multò meliore. Eant sanè in illa loca, vbi nunc Dei beneficio auditur Euangelium, vbi plus Maiestatis? vbi minus fastis & Tyrannidis? vbi Princeps magis colitur? ubi populus minus tumultuatur? vbi vnquam fuit publica res, vbi Ecclesia tranquillior?

At Rustici, inquies, à principio huius doctrinæ passim cœperunt furere, & tumultuari per Germaniam. Estò. At in illos promulgator huius doctrinæ Lutherus vehemẽtissimè atq; acerrimè multa scripsit, eosq́; ad pacem & ad obedientiam reuocauit.

Quod autem obijci solet interdum ab hominibus imperitis rerum, de mutato statu Heluetiorum & interfecto duce Austriæ Leopoldo, & patria in libertatem vindicata, factum est id, uti ex omnibus historiis satis constat, ante ann. 260. sub Bonifacio 8. cum ma-

ximè vigeret potestas, Pontificum, ducentos circiter annos antequam Huldericbus Zuinglius, aut docere inciperet Euangelium, aut omninò natus esset. Ex eo verò tempore semper illi omnia pacata, & tranquilla habuerunt, non tantùm ab hoste externo, sed etiã à tumultu intestino.

Quod si peccatum fuit patriam suam ab externa dominatione, præsertim cũ insolenter & tyrannicè opprimerentur, liberare: tamen vel nos alienis, vel illos auitis criminibus onerare, & iniquum & absurdum est.

Sed ô Deũ immortalẽ: an Romanus Epũs accusabit nos ꝑduellionis? An ille docebit populum obtemperare, atq; obsequi Magistratib.? Aut omninò rationem Maiestatis habet vllam? Cur ergò nunc ille, quod nullus veterum Episcoporum Romanorum vnquam fecit, quasi omnes Reges & principes, quicunq; atq; vbicunq; sint, velit esse seruos suos, patitur se à suis parasitis, Dominum Dominantium appellari? Cur ille se iactat esse Regẽ Regum, & habere ius regium in subditos?

Aug. Steuchus. Anton. de Rosellis.

Cur omnes Impp. & Monarchas iureiurãdo adigit in verba sua? Cur Maiestatẽ Imp. septuagies septies se inferiorem esse gloriatur

De Maior. & obed. solite.

idq;

idq́; ea maximè causa, quod Deus duo lumina in Cælo fecerit: quodq́; cælũ et terra nõ in duob. principijs, sed in vno principio creata fuerint? Cur ille, eiusq́; sectatores, Anabaptistarum & Libertinorum more, quo licentius et securius grassarentur, iugum excusserunt, et se ab omni ciuili potestate exemerunt? De Maior. & obed. Vnam sanctam.

Cur ille legatos suos, h. e. callidissimos exploratores habet tanquam in insidiis, in aulis, in concilijs, in cubiculis Regum omnium? Cur ille, vbi uisum est, Principes Christianos inter se committit, & pro sua libidine turbat seditionib. orbem terrarum? Cur proscribit, & pro Ethnico & Pagano haberi vult, si qs Princeps Christianus ab imperio suo discesserit: & Indulgentias ita liberaliter pollicetur si quis quacunq; ratione interficiat hostem suum? An ille cõseruat imperia & regna, aut omninò consultum cupit otio publico? Ignoscere nobis debes, pie lector, si ista videmur acrius & vehementius agere, quàm deceat homines Theologos. Tanta enim est rei indignitas, tantaq́; in Pontifice, tamq́; impotens libido dominandi, ut alijs verbis, aut tranquillius proponi non possit. Ille enim in publico concilio ausus est dicere, omne ius Regum Clemẽs. 5. in Concil. Viennensi. Leo Papa.

omnium, à se pendere. Ille ambitionis, & regnãdi causa distraxit Romanum Imperium, et commouit, ac lacerauit orbẽ Christianum. Ille Romanos atq; Italos, seq; adeò ipsum iure iurãdo, quo Imp. Græco obstringebatur, perfide liberauit: & subditos ad defectionem solicitauit: & Carolum Martellum è Gallia in Italiam euocauit: & eum nouo more Imp. fecit. Ille Gallorum Regem Chilperichum, non malum principem, tantùm quod ipsi non placeret, de Regno deiecit, & in eius locum Pipinũ surrogauit. Ille eiecto, si id efficere potuisset, Philippo Rege, decreuit atq; adiudicauit regnum Galliæ Alberto regi Rom. Ille florentissimæ ciuitatis, & Reipublicæ Florẽtiæ patriæ suæ opes fregit, eamq; è libero & tranquillo statu, unius libidini in manũ tradidit. Ille cohortatione sua effecit, ut tota Sabaudia hinc ab Imp. Carolo V. inde à Gallorum Rege Frãcisco miserè discerperetur, & infælici Duci, uix una ciuitas quò se reciperet, relinqretur. Tædet exemplorum, & molestum esset omnia Romanorum Pontificum egregiè facta cõmemorare. Quarum, obsecro, partium erant illi, qui Henricum Imp. veneno sustulerunt in Eucharistia? Qui Victorem Papã in sacro

Zacharias papa.

Clemens Papa 7.

Idẽ Clemẽs

Ca-

Calice? Qui Iohannem nostrum Regem Angliæ in mensario poculo? Quicunq; illi tādem & quarumcunq; partium fuerint, Lutherani certè, aut Zuingliani non fuerunt. Quis hodiè summos Reges & Monarchas admittit ad oscula beatorum pedum? Quis Imp. iubet sibi astare ad frenum: et Gallorum Regem ad ferrum illud pensile quo in equum ascenditur? Quid Franciscum Dādalum, Ducem Venetiarum, Regem Cretæ ac Cypri, catenis vinctum abiecit sub mensam suam, ut ossa liguriret inter canes? Quis Imp. Henrico VI. Romæ diadema non manu, sed pede imposuit & eodem pede rursus deiecit, atq; etiam addidit, habere se potestatem & creandi Imp. & summouendi? Quis Henricum filium armauit in Imp. Hēricum IIII. patrum suum: effecitq; ut pater à filio suo caperetur, & detōsus atq; ignominiosè habitus, coniiceretur in Monasterium, & inedia, ac mærore cōtabesceret? Quis ceruices Imp. Friderici subiecit fœdum in modum pedibus suis: & quasi id nō esset satis, addidit etiam insuper ex Psalmis Dauidis, Super aspidem & basiliscum ambulabis, conculcabis leonem & draconem: quale exemplum spretæ & contemptæ Maiestatis,

Sabellicus

Cœlestinus papa.

Hildebrandus papa.

Innocentius. 3.

nunq̃ anteà ulla memoria auditũ fuerat: nisi forte vel in Tamerlane Scytha, homine fero & barbaro, uel in Sapore Rege Persarum.

Omnes isti fuerunt Papæ: omnes successores Petri: omnes sanctissimi, quorum singulas voces, singula nobis oporteat esse Euangelia?

Si nos rei sumus Maiestatis, qui Principes nostros colimus, q̃ illis omnia, quãtum q̃dem per verbum Dei fas est, deferimus, qui ꝓ illis precamur, quid ergò isti sunt, q̃ non tantùm hæc fecerunt omnia, quæ diximus, sed etiam ea quasi optimè facta comprobarũt? An verò illi aut ad hunc modum docent populum reuereri Magistratum: aut satis verecundè possunt nos, tanquam homines seditiosos, & perturbatores pacis publicæ, & Maiestatis contemptores accusare? Nam nos quidem nec iugum excutimus, nec regna mouemus, nec Reges aut facimus, aut deijcimus, nec Imperia transferimus, nec Regibus nostris venena ꝓpinamus, nec illis pedes osculandos porrigimus, nec pedibus nostris illorum ceruicibus insultamus. Hæc potius est ꝓfeßio, hæc est doctrina nostra: Omnem animam, q̃cunq̃ tandem ea sit, siue sit Monachus, siue Euangelista, siue Propheta, siue Apost. oportere Regib.

Chrysostomus. 13. ad Roman.

& Ma-

& Magistratibus esse subditam: & Pontificē adeò ipsum, nisi Euangelistis, nisi Prophetis, nisi Apostolis maior videri velit, quod veteres Epi Romani melioribus temporibus semper fecerunt, oportere Imp. Dominum suum & agnoscere, & appellare. Nos publicè docemus, ita obtemperandum esse Principibus, tanquam hominibus à Deo missis: quiq; illis resistit, illum Dei ordinationi resistere. Hæc sunt instituta nostra: hæc in libris, hæc in concionibus nostris: hæc in moribus, & modestia populi nostri elucescunt.

Gregorius sæpe in Epist.

Illud verò, quod nos dicunt discessisse ab vnitate ecclesiæ catholicæ, non tantùm est odiosum: sed etiam, etsi verum non est, tamen speciem aliquam & similitudinem habet veri. Apud populum verò & imperitam multitudinem, non tantùm vera, & certa fidem faciūt, sed etiam si quæ sunt, q̄ videri possint verisimilia. Itaq; videmus vafros homines, & callidos, quib. vera non suppeterent, semper verisimilibus pugnauisse, ut qui rem ipsam penitus in tueri nō possent, specie saltem aliqua & ꝓbabilitate caperentur. Olim ꝙ veteres Christiani, Patres nostri, cū preces Deo adhiberent, ad Orientē solē conuerterentur,

erãt qui dicerent, eos solem venerari, & habere pro Deo. Cumq́ illi dicerent se quod ad æternam & immortalem vitam attinet, nõ aliunde viuere, quàm de carne & sanguine eius Agni, qui non haberet labem, hoc est, Seruatoris nostri Iesu Christi, inuidi & inimici crucis Christi, quib. id tantum erat curæ, ut religio Christiana quacũq́ ratione malè audiret, persuaserunt populo, esse eos homines impios, mactare humanas hostias, & sanguinem humanum bibere. Cumq́ illi dicerẽt apud Deum nec marem esse nec fœminã, nec omninò quod ad iustitiam adipiscendam attinet, distinctionem esse ullam personarum, seq́ omnes inter se sorores fratresq́ salutarẽt non deerant, qui calumniarentur, Christianos nullum habere inter se discrimen aut ætatis, aut generis: sed omnes bestiarum ritu promiscuè inter se concumbere. Et cum precationis & Euangelij audiendi causa sæpè inter se in crypta, & abdita quædam loca conuenirent, quod idem interdum ab hominibus cõiuratis soleret fieri, rumores publicè spargebantur, eos cõspirare inter se, & habere consilia vel de occidendis magistratibus, vel de euertenda Repub. Quodq́ ad agitanda sacra myste-

Tertul. in Apolog. c. 7. 8. 9.

Idem cap. 19.

mysteria de instituto Christi, adhiberent Panem & Vinum, putabantur à multis nō Christum colere, sed Bacchum & Cererem: quòd illa numina ab Ethnicis hominibus, pfana superstitione, simili ritu, Pane & Vino colerētur. Augustinus.

Credebantur ista à multis, non quod vera essent quidem. esse posset minus: sed quod essent verisimilia, & specie aliqua veri possent fallere.

Ita isti nos calumniantur esse Hæreticos, ab Ecclesia & Christi cōmunione discessisse: non quòd ista vera esse credant, neque enim id illis curæ est, sed quòd ea hominibus imperitis, possint aliqua fortè ratione videri vera. Nos enim discessimus, non ut Hæretici solent, ab Ecclesia Christi, sed, quod omnes boni debēt, à malorum hominum & hypocritarum contagione. Hic tamen isti mirificè triumphant: Illam esse Ecclesiam. Illam esse sponsam Christi: Illam esse columnam veritatis: Illam esse arcam Noë, extra quā nlla salus sperari possit: Nos verò discessionem fecisse: Christi tunicā lacerasse: à corpore Christi auulsos esse, & à fide Catholica defecisse. Cumque nihil relinquāt indictum, quod in nos, quamuis falso, & calumniosè dici possit, hoc tamen vnū non possunt dicere: nos vel à verbo Dei, vel ab Apo-

stolis Christi, vel à primitiua Eccl. desciuisse.

Atqui nos Christi & Apostolorum, & sanctorum Patrum, primitiuā Ecclesiam, semper iudicauimus esse Catholicam: Nec eam dubitamus arcam Noë, sponsam Christi, columnam & firmamentum veritatis appellare, aut in ea omnem salutis nostræ rationem collocare.

Odiosum quidem est, à societate, cui assueueris, discedere: maximè verò illorum hominum, qui quamuis non sint, tamen videantur saltem, atq; appellētur Christiani. Et certè nos istorum Ecclesiam, qualiscunq; tādem ea nūc est, vel nominis ipsius causa, vel quòd in ea Euangelium Iesu Christi aliquando verè, ac purè illustratum fuerit, nō ita contemnimus: nec ab ea nisi necessariò, & perinuiti discessionem fecissemus. Sed quid si in Ecclesia Dei Idolum excitetur, & desolatio illa, quam Christus futuram prædixit, stet palàm in loco sancto? Quid si arcam Noë prædo aliquis, aut pirata occupet? Certe isti, quoties Ecclesiam nobis prædicant, se ipsos solos eam faciunt: & omnes illos titulos sibi ipsis adscribunt: atque ita triumphant, ut olim illi, qui clamabant, Templum Domini, Templū, Domi-

Domini: aut ut Pharisæi & Scribæ, cum iactarent se esse filios Abrahami. *Iohan. 8.*

Ita inani splendore imponunt simplicib. nosq́; nomine ipso Ecclesiæ quærunt obruere: ut si latro, occupata domo aliqua aliena, & vel vi exturbato, vel interfecto domino, eā postea ascribat sibi, & herilem filium de possessione deijciat: Aut si Antichristus postquā occupabit templum Dei, dicat postea illud iā esse suum, & nihil ad Christum pertinere. Nam isti quidem cum in Ecclesia Dei nihil ecclesiæ simile reliquerint, Ecclesiæ tamen patroni & propugnatores videri volunt: prorsus ut Gracchus olim defendebat ærarium, cum largitionibus faciendis, & insanis sumptibus ærarium funditus effudisset. Nihil autem unquam tam impiū aut absurdum fuit, quin Ecclesiæ nomine facilè tegi & defendendi posset. Faciunt enim etiam Vespæ fauos, & impij cœtus habent similes Ecclesiæ Dei.

At non, quicunque dicuntur populus Dei, sunt statim populus Dei: Nec quicunque sunt ex patre Israële, sunt omnes Israëlitæ. Hæretici Arriani se solos iactabant esse Catholicos: cæteros omnes modò Ambrosianos, modò Athanasianos, modò Iohannitas appella- *August. Epi. 48. ad Vincen.*

bant. Nestorius, ut ait Theodoretus, cum esset hæreticus, tamen tegebat se, τῆς ὀρθοδοξίας προσχήματι. h. e. specie quadam, ac velo Orthodoxæ fidei. Ebion quamuis sentiret cum Samaritanis, tamen, ut Epiphanius ait appellari volebat Christianus. Mahometani hodiè, quamuis eos ex omnibus historijs satis constet, idq; ipsi negare non possint, ab Agara ancilla ducere originē, tamen quasi oriundi sint à Sara muliere libera, & vxore Abrahami, nominis ipsius & stirpis causa, malunt appellari Sarraceni.

Ita pseudoprophetæ omnium temporum qui sese Prophetis Dei, qui Iesaiæ, qui Hieremiæ, qui Christo, qui Apostolis opponebant, nihil unquam æquè crepabant, atq; nomen Ecclesiæ. Neq; eos alia de causa ita acerbè lacerabant, aut perfugas & apostatas appellabant, q̄ quòd à sua societate discessissent, et instituta maiorum, nō obseruarent. Quod si nos hominū tātum illorum, à qbus tum Ecclesia regebatur, iudicium sequi, aliud autē nihil, nec Deum, nec eius verbum spectare volumus, negari prorsus non potest, Apóstolos, quod à Pontificibus & Sacerdotibus. h. e. ab Ecclesia catholica defecissent, & illus inuitu

& re-

& reclamantibus, multa in religione innouassent, rectè fuisse ab illis, & secundum leges cōdemnatos. Itaq; ut Antæum aiunt olim ab Hercule tollēdum fuisse à terra matre, anteq̃ ab eo posset uinci: ita aduersarij nostri, ab ista matre sua. h.e. ab ista inani specie atq; umbra Ecclesiæ, q̃ p̄ se gerunt, leuandi sunt: alioqui non possunt cedere uerbo Dei. Itaq; Hieremias, Nolite, inqt, tantopere iactare, esse apud vos templum Dom: uana ea fiducia est. Sunt n. ista, inquit, uerba mendacij. Et Angelus in Apoc. Dicunt, inquit, se Iudæos esse, at sunt synagoga Satanæ. Et Christus, cum Pharisæi iactarent genus & sanguinem Abrahami: Vos, inquit, ex Diabolo patre estis. Abraham. n. patrem nō refertis. Ac si illis ita diceret, Non estis id q̄ tantoperè dici uultis. Imponitis populo inanibus titulis, & ad euertendam Ecc. abutimini nomine Ecclesiæ. Quare hoc istos primū liqdò & uerè pbasse oportuit: Ecc. Romanam esse ueram & orthodoxam Ecc. Dei, eamq; ut hodie ab ipsis administratur, cū primitiua Christi, Apostolorum, & S. Patrū Ecclesia, q̃ nō dubitamus fuisse Catholicam, conuenire. Nos quidem si inscitiam, si errorem, si supstitionem, si cultum idolorum, si homi- Ioan. 8.

num inuenta, eaq; sæpe pugnãtia, cum sacris scripturis, iudicassemus, aut placere Deo, aut ad æternã salutem esse satis: aut si statuere potuissemus, uerbum Dei, ad aliquot tantùm annos fuisse scriptum, postea oportuisse abrogari: aut omnino dicta & iussa Dei subijcienda esse uoluntati humanæ, ut qdqd ille dicat, aut iubeat, nisi Romanus Eps idem uelit & iubeat, ꝓ irrito & indicto habẽdum sit: si hæc in animũ nostrum inducere potuissemus credere: fatemur nihil fuisse causæ, cur istorum societatem relinqueremus. Quod autem nũc fecimus, ut discederemus ab illa Ecc. cuius errores testati, ac manifesti essent: quæq; iam apertè discessisset à uerbo Dei, neq; tam ab ea, q̃ ab eius errorib. idq; nõ turbulentè aut improbè, sed trãquillè ac modestè faceremus: nihil aut à Christo, aut ab Apostolis fecimus alienum. Neq; .n. ea est Eccles. Dei q̃ infuscari labe aliqua nõ possit, aut nõ interdũ egeat instaurationis: alioqui qd tot coitionibus & Concilijs opus est? sine qbus, ut ait Aegidius, stare fides christiana non potest. Quoties .n. inquit, Concilia intermittuntur, toties Ecc. à Christo derelinquitur. Aut si nihil ꝑiculi est, ne qd Eccles. detrimenti accipiat: quid opus est, ut

In Laterane. concil. sub Iulio.

nunc

nunc quidem est apud istos, inanibus nominibus Eporum? Cur .n. illi Pastores appellantur, si oues nullæ sunt, q̄ poßint errare? Cur uigiles, si ciuitas nulla est, q̄ poßit pdi? Cur columnæ, si nihil est q̄ poßit ruere? Statim ab initio rerum Eccesia Dei cœpta est ppagari, eaq; instructa cælesti verbo, q̄ Deus ipse fuderat ab ore suo: instructa sacris ceremonijs, instructa Spiritu Dei, instructa Patriarchis & Prophetis: atq; ita continuata est ad ea usq; tempora, cū Christus sese ostenderet in carne.

Sed, ô Deum immortalem, quoties ea interim, & q̄ horribiliter, obscurata atq; imminuta est? Vbi .n. ea tum fuit, cum omnis caro contaminasset uiam suam super terram? Vbi ea fuit, cum ex omni mortalium numero, octo tantùm essent homines, & ne illi quidem omnes casti, ac pij, quos Deus à cōi clade, atq; interitu uellet esse superstites? Cum Elias Propheta ita lugubriter & acerbè q̄reretur, se solum ex omni terrarum orbe relictum esse, qui Deum uerè, & ritè coleret. Cumq; Esaias diceret: Argentum populi Dei, h.e. Ecclesiæ factum esse scoriam: & Ciuitatem eam, q̄ aliquando fidelis fuerat, factam esse meretricē: & in ea à capite usq; ad calcē, in toto corpore

3. Reg. 19.

Esa. 1.

nihil esse integrũ: aut cum Christus diceret,
Matt.21. Domum Dei à Pharisæis & Sacerdotib. factam esse speluncam latronum? Scilicet Ecc. ut ager frumentarius, nisi exaretur, nisi subigatur, nisi colatur, nisi curetur, ꝓ tritico carduos & lolium, & urticas ꝓferet: Itaq; Deus subinde misit Prophetas & Apostolos, postremò etiam Christum suũ, q populum in uiam reducerent, & Ecc. uacillantem in integrum instaurarent. Neue quis dicat hæc in lege tantum, in umbra atq; in infantia contigisse, cũ figuris & ceremonijs veritas tegeretur, cum nihil adhuc ad ꝑfectum adductum esset, cum lex non in cordibus hominum sed in lapidibus incideretur (& si ridiculũ est illud quoq;) idem .n. omnino erat etiam tum Deus, idem spiritus, idem Christus, eadẽ fides, eadem do-
Lib. 1. c. 1. ctrina, eadem spes, eadem hæreditas, idẽ fædus, eadẽ uis uerbi Dei. Et Euseb. ait, Omnes fideles usq; ab Adamo, re qdem ipsa Christianos fuisse (q̃uis non ita dicerentur) ne quis inquam ita dicat, Paulus Apostolus iam tum in Euangelio, in perfectione, in luce similes errores & lapsus deprehendit, ut ad Galatas quos iã ãteà instituerat, necesse habuerit ita scribere: Vereor ne inter uos frustra laborauerim

uerim, & uos frustra audiueritis Euangeliū. Filioli mei, quos iterū parturio, donec Christus formetur in vobis. Nam de Corinthiorū ecclesia, quam illa fœdè fuerit inquinata, nihil est necesse dicere. Iam verò an Galatarum & Corinthiorum ecclesiæ labi potuerunt, sola Romana ecclesia errare, & labi non potest? Certè Christus tantò antè prædixit de ecclesia sua, fore aliquando tempus, cum desolatio staret in loco sancto. Et Paulus Antichristum ait, aliquando positurum esse tabernaculum suum in templo Dei: & futurum ut homines sanam doctrinam non sustinerent, sed in ipsa Ecclesia ad fabulas conuerterentur. Et Petrus, futuros ait, in ecclesia Christi, magistros mendaciorum. Et Daniel Propheta, de vltimis temporibus Antichristi, Veritas inquit, eo tempore prosternetur, & conculcabitur in terra. Et Christus, tantam ait fore calamitatem & confusionem rerum, ut etiā electi, si posit fieri, abducendi sint in errorem: Atq; ista omnia futura, non apud Paganos aut Turcas, sed in loco sancto, in templo Dei, in Ecclesia, in cœtu ac societate illorum, qui professuri sint nomen Christi.

Matt. 24. 2. Tess. 2. 2. Timo. 4 2. Pet. 2. Dan. 8. Matt. 24.

Et, quamuis ista vel sola posint homini

prudenti esse satis, ne temerè patiatur imponi sibi nomine Ecclesiæ, ut ne quid in eam ex verbo Dei velit inquirere, tamen multi etiā sæpè Patres, viri docti & pij, vehementer q̃-sti sunt, hæc omnia suis temporibus accidisse. Deus enim in media illa caligine tamen voluit esse aliquos, qui, & si non lucem ita cōspicuam & illustrem darent: tamen quasi scintillam aliquam, quam homines in tenebris notare possent, accenderent.

Cōtra Auxentium.

Certè Hilarius, cum res adhuc incorrupta quodam modò essent, & integræ tamē, Malè, inquit, vos parietū amor cepit: Male ecclesiā Dei in tectis, ædificiisq; veneramini: Malè sub ijs pacis nomen ingeritis. Anne ambiguū est, in ijs Antichristū esse sessurū? Mōtes mihi & syluæ, & lacus, & carceres, & voragines sunt tutiores: in illis .n. Prophetæ, aut manētes, aut demersi Dei spiritu prophetabant.

In registro Epistola ad Mauritium. Lib. 4. Epist. 32

Gregorius, quasi videret, atq; animo prospiceret ruinam rerum, ad Ioannem episcopum Constantinopolitanum, qui primus omnium, se nouo nomine salutari iusserat, Vniuersalem Episcopum totius Ecclesiæ Christi, ita scripsit: Si ecclesia pendebit ab vno, tota corruet. Et quis est, q̄ non hoc iā olim factum vide-

viderit? Iam olim Epus Romanus ecclesiam totam à se vno pendere voluit: quare mirum non est, si ea iam olim tota corruerit. Bernardus Abbas, ante annos quadringentos, Nihil, inquit, iam integrum est in clero: Superest ut reueletur homo peccati: Idem in conuersione D. Pauli: Videtur, inquit, iam cessasse persequutio: Imo iam incipit persecutio ab illis, qui in Ecclesia primas obtinent. Amici tui & proximi tui aduersus te appropinquarunt & steterunt. A planta pedis vsque ad verticem capitis, non est vlla sanitas. Egressa est iniquitas à senioribus iudicibus vicarijs tuis, qui videntur regere populum tuum. Non possumus iam dicere, Vt est populus, sic est Sacerdos, quoniam non ita est populus, ut Sacerdos. Heu, heu, Domine Deus: Ipsi sunt in persequutione tua primi qui videntur in Ecclesia tua Primatum diligere, & gerere Principatum. Idem in Cantica Omnes amici, omnes inimici, omnes necessarij, omnes aduersarij, serui Christi, seruiunt Antichristo. Ecce in pace mea amaritudo mea est amarissima. Rogerus Bacon, magni nominis vir, cũ acri oratione perstrinxisset miserabilem statum sui temporis: Isti, inquit, tot errores,

Sermone. 33.

In libello de Idiomato linguarum.

Antichristum requirunt.

Gerson q̃ritur, suo tempore omnẽ vim Sacræ Theologiæ, ad ambitiosum certamẽ ingeniorum, & merã Sophisticã fuisse reuocatã.

Fratres Lugdunenses, homines, quod quidem ad vitæ rationem attinet, non mali, Romanam ecclesiam, à qua tũ vna, oracula omnia petebantur, fidenter solebant affirmare, esse meretricem illam Babylonicam, de qua tam perspicuæ extent prædictiones in Apocalypsi, & cætum inferorum.

Scio horum hominum authoritatem apud istos leuem esse. Quid ergò, si illos testes aduoco, qui solent ab ipsis adorari?

Quid si dico Adrianum Episcopum Romanum ingenuè confessum esse, omnia ista mala à Pontificio culmine cœpisse ruere? Platina.

Pighius in eo fatetur erratum esse, quod in Missam, quam alioqui videri vult sacrosanctam, abusus complures inuecti sint: Gerson, quòd multitudine leuissimarum cerimoniarum vis omnis S. Sancti, quam in nobis vigere oportuit, & vera pietas sit extincta: Græcia tota atq; Asia, quòd Pontifices Romani Purgatorium suorum, & Indulgẽtiarum nundinis, & vim hominum conscientijs atule-

tulerint, & illorum loculos expilauerint.

De Tyrannide verò Episcoporum Romanorum & fastu Persico (ut alios taceamus) quos illi, quòd vitia sua liberè & ingenuè reprehendant, hostium fortasse suorum loco numerabunt, illi, ipsi, q Romæ, in vrbe sancta, in oculis sanctissimi Patris egerunt vitam, & omnia eius intima videre potuerunt, & nunquàm à Catholica fide discesserunt, Laurentius Valla, Marsilius Patauinus, Franciscus Petrarcha, Hieronymus Sauonarola, Abbas Ioachimus, Baptista Mantuanus, & ante istos omnes, Bernardus Abbas, sepe multumq; conquesti sunt: ipsumq; interdum Pontificem, verè ne, an falsò, nihil dicimus, certè non obscurè significabant esse Antichristũ.

Neq; verò est, quod quisquã obijciat, fuisse illos Lutheri discipulos, aut Zuinglij. Extiterunt enim non tantum annis, sed etiam seculis aliquot, antequam illorum nomina audirentur. Videbant illi etiam tum errores irrepsisse in Ecclesiam, eosq; cupiebant emendatos. Et quid mirum, si Ecclesia erroribus abducta fuerit, illo præsertim tempore, cum nec eps Romanus, q summæ rerum solus præerat, nec alius ferè qsquam aut officium suũ

Antichristum requirunt.

Gerson q̃ritur, suo tempore omnẽ vim Sacræ Theologiæ, ad ambitiosum certamẽ ingeniorum, & merã Sophisticã fuisse reuocatã.

Fratres Lugdunenses, homines, quod quidem ad vitæ rationem attinet, non mali, Romanam ecclesiam, à qua tũ vna, oracula omnia petebantur, fidenter solebant affirmare, esse meretricem illam Babylonicam, de qua tam perspicuæ extent prædictiones in Apocalypsi, & cœtum inferorum.

Scio horum hominum authoritatem apud istos leuem esse. Quid ergò, si illos testes aduoco, qui solent ab ipsis adorari?

Platina. Quid si dico Adrianum Episcopum Romanum ingenuè confessum esse, omnia ista mala à Pontificio culmine cœpisse ruere?

Pighius in eo fatetur erratum esse, quod in Missam, quam alioqui videri vult sacrosanctam, abusus complures inuecti sint: Gerson, quòd multitudine leuissimarum cerimoniarum vis omnis S. Sancti, quam in nobis vigere oportuit, & vera pietas sit extincta: Græcia tota atq; Asia, quòd Pontifices Romani Purgatorium suorum, & Indulgẽtiarum nundinis, & vim hominum conscientijs attule-

tulerint, & illorum loculos expilauerint.

De Tyrannide verò Episcoporum Romanorum & fastu Persico (ut alios taceamus) quos illi, quòd vitia sua liberè & ingenuè reprehendant, hostium fortaſſe suorum loco numerabunt, illi, ipsi, q Romæ, in vrbe sancta, in oculis sanctiſſimi Patris egerunt vitam, & omnia eius intima videre potuerunt, & nunquàm à Catholica fide discesserunt, Laurentius Valla, Marsilius Patauinus, Franciscus Petrarcha, Hieronymus Sauonarola, Abbas Ioachimus, Baptista Mantuanus, & ante istos omnes, Bernardus Abbas, sepe multumq; conquesti sunt: ipsumq; interdum Pontificem, verè ne, an falsò, nihil dicimus, certè non obscurè significabant esse Antichristũ.

Neq; verò est, quod quisquã obijciat, fuisse illos Lutheri discipulos, aut Zuinglij. Extiterunt enim non tantùm annis, sed etiam sæculis aliquot, antequam illorum nomina audirentur. Videbant illi etiam tum errores irrepsiſſe in Ecclesiam, eosq; cupiebant emendatos. Et quid mirum, si Ecclesia erroribus abducta fuerit, illo præsertim tempore, cum nec eps Romanus, q summæ rerum solus præerat, nec alius ferè qsquam aut officium suũ

faceret, aut omnino officium suum intelligeret? Vix enim est credibile, illis otiosis & dormientibus, Diabolum toto ille tempore, aut dormiuisse perpetuo, aut fuisse otiosū. Quid enim illi interim fecerint, quaq́ꝫ fide curauerint domum Dei, ut nos taceamus, audiant saltem Bernardum suum:

Ad Eugenium.

Episcopi, inquit, quibus nunc commissa est Ecclesia Dei, non doctores sunt, sed seductores: non Pastores, sed impostores: non Prælati, sed Pilati.

Hæc Bernardus de Pontifice, q se summum appellabat, deq́ꝫ Episcopis qui tum sedebant ad gubernaculum. Nō erat ille Lutheranus? non erat hæreticus? ab ecclesia nō discesserat: tamen Episcopos illos, qui tum erant, nō dubitauit seductores, impostores, Pilatos appellare. Iam verò cum populus palàm seduceretur, & oculis hominum Christianorum imponeretur, & Pilatus sederet pro tribunalibus, & Christum Christiq́ꝫ membra ferro flammæq́ꝫ adiudicaret, O Deus bone, quo tum loco erat Ecclesia Christi? Ex tot autem tamq́ꝫ crassis erroribus, quem vnquam isti errorem rpeurgauerunt? aut quem omnino errorem agnoscere & confiteri voluerunt?

Sed quoniam isti suam esse affirmāt vniuersam possessionē Ecclesiæ catholicæ, & nos,

quòd

quòd cum ipsis non sentiamus, appellant hæreticos, vide sanè, Ecclesia ista quam tādem habeat notam aut significationem Ecclesiæ Dei. Neq; verò Dei Ecclesiam, si eam velis seriò & diligenter quærere, est adeò difficile deprehendere. Est enim excelso, & illustri loco, in vertice montis posita, ædificata videlicet in fundamentis Apostolorum, & Prophetarum. Ibi (inquit Augustinus) quæramus ecclesiam: Ibi decernamus causam nostram. Vtq; alibi idem ait, Ecclesia ex Sacris & Canonicis Scripturis ostendenda est: quæq; ex illis ostendi non potest, non est Ecclesia. De Vnitate ecclesiæ cap. 3. Cap. 4.

Nescio tamen quo pacto, reuerentiáne, an conscientia, an desperatione victoriæ, ut latro crucem, ita isti semper horrent & fugiūt Verbum Dei. Neq; id sanè mirum. Vt. n. cantharum aiunt in opobalsamo odoratissimo alioqui vnguento facilimè extingui atq; emori, ita illi causam suam in verbo Dei tāquam in veneno, extingui vident, & suffocari.

Itaq; Sacrosanctas scripturas quas Seruator noster Iesus Christus nō tantùm in omni sermone vsurpauit, sed etiam ad extremum sanguine suo cōsignauit, quò populum ab illis tāq; à re periculosa & noxia, minore negotio

abigant, solent literam frigidam, incertam, inutilem, mutam, occidentem, mortuam appellare: quod nobis quidem perinde videtur esse, ac si eas omnino nullas esse dicerent. Sed addunt etiam simile quoddam: non aptissimũ eas esse quodãmodo nasum cereum, posse fingi flectiq; in oẽs modos, & omniũ instituto inseruire. An Põtifex ista à suis dici nescit? aut tales se habere patronos non intelligit?

Pighius in Hierarchia.

Audiat ergo quam sanctè, quamq; piè de hac re scribat Hosius quidã Polonus, ut ipse de se testatur, Eps, certè homo disertus, & nõ indoctus, & acerrimus ac fortissimus propugnator eius causæ. Mirabitur, opinor, hominem pium de illis vocibus, quas sciret profectas ab ore Dei, vel tam impiè sentire potuisse, vel tam contumeliose scribere, ita præsertim, ut eã sententiam nõ suã vnius ꝓpriã videri vellet, sed istorum cõmunẽ omnium.

Nos, inquit, ipsas scripturas, quarum tot iam non diuersas modo, sed etiam cõtrarias interpretationes efferri videmus, facessere iubebimus, & Deum loquentem potius audiemus, q̃, ut ad egena ista elementa nos conuertamus, & in illis salutem nostram constituamus. Nõ oportet legis scripturæ peritum esse,

Hosius de expresso Verbo Dei.

esse, sed à Deo doctum. Vanus est labor qui scripturis impenditur. Scriptura enim creatura est, & egenum quoddam elementum, Hæc Hosius. Eodem prorsus spiritu atq; animo, quo olim Montanus, aut Marciō, quos aiunt solitos esse dicere, cum Sacras scripturas contemptim repudiarent, se multo & plura, & meliora scire, q̃ aut Christus vnquam sciuisset, aut Apostoli. Quid ergo hic dicam? O culmina Religionis: O præsides Ecclesiæ Christi. An hæc ea reuerentia vestra est, quam adhibetis verbo Dei? An nos Sacras scripturas quas D. Paulus ait diuinitus afflatas esse, quas Deus tot miraculis illustrarit, in quib. Christi ipsius certissima vestigia impressa sint, quas omnes sancti Patres, quas Apostoli, quas Angeli, quas Christus ipse filius Dei, cū opus esset, pro testimonio citarit, an eas, uos, quasi indignæ sint, quæ à vobis audiantur, facessere iubebitis? h.e. Deo ipsi, qui vobis in Scripturis clarissimè loquitur, silentium imponetis? aut illud verbum, quo vno, ut Paulus ait, reconciliamur Deo: quodq; propheta Dauid ait, sanctum, & castum esse, & in omne tempus esse duraturū, egenum tātùm, & mortuum elemētum appellabitis? Aut in eo,

quod Christus nos diligenter scrutari, quodq́; in oculis assidue habere iussit, omnem nostram operam dicetis frustra collocari? Et Christum, Apostolosq́;, cum hortarentur populum ad Sacras literas, ut ex illis abundarent in omni sapientia, & scientia, voluisse hominibus fucum facere? Non est mirum si isti nos, nostraq́; omnia cõtemnant, qui Deũ ipsum, eiusq́; oracula ita parui faciant, Insulsum tamen erat, ut nos læderent, iniuriã eos tam grauem facere verbo Di.

Tamen quasi hoc parum esset, comburunt etiã sacrosanctas Scripturas, ut olim impius rex Aza, aut Antiochus, aut Maximinus, easq́; solent Hæreticorũ libros appellare: Omninoq́; id videntur velle facere, qui olim Herodes, obtinendæ potentiæ suæ causa, in Iudæa fecit. Is enim, cum esset Idumæus, alienus à stirpe & sanguine Iudæorum, haberi tamen cuperet pro Iudæo, quo magis Regnum illorum, quod ab Augusto Cæsare impetrauerat, sibi posterisq́; suis confirmaret, oẽs Genealogias, quæ apud illos in Archiuis ab Abrahamo usq́; diligẽter fuerãt asseruatæ, & ex quibus facilè nullo errore depræhẽdi posset, è quo quisq́; genere oriũdus, esset iussit incendi & aboleri, videlicet,

Eusebius.

licet, ne quid superesset in posterum, quo ipse notari posset alieni sanguinis. Ita prorsus isti cum omnia sua quasi ab Apostolis, aut à Christo tradita, velint haberi in pretio, ne quid uspiam supersit quod huiusmodi somnia & mendacia possit coarguere, aut incendunt, aut populo interuertunt Sacras Scripturas.

Rectè sanè, & valde in istos apposite scribit Chrysostomus: Hæretici, inquit, claudunt ianuas veritati. Sciunt enim, si illæ pateant, Ecclesiam non fore suam. Et Theophilactus, Verbum: inquit, Dei, est lucerna, ad qua fur deprēhēditur. Et Tertullianus, Sacra, inquit, scriptura, Hæreticorum fraudes & furta cōuincit. Cur enim cælant, cur supprimunt Euangeliū, quod Christus de tecto sonare voluit? Cur illud lumen abdunt sub modium, quod stare oportuit in Candelabro? Cur multitudinis imperitæ cecitate, atque inscitia magis, quàm causæ bonitati cōfidunt? An putant, artes iā suas non videri: aut se nunc, quasi Gygis annulum habeant, posse ambulare incōspicuos? Satis iā omnes, satis, vident, quid sit in illo scrinio pectoris Pōtificij, uel hoc ipsum argumēto esse potest, nō rectè ab illis, nō verè agi. Suspecta meritò videri debet ea causa, quæ examē In opere Imperfecto.

& lucem fugitat. Nam q malè facit, ut Christus ait, quærit tenebras & odit lucem: Animus benè sibi conscius vltro venit in conspectum, vt opera, quæ à Deo profecta sunt, videri poßint. Illi autē non vsq; adeo cæci sunt, quin ut hoc satis videant. si Scripturæ semel obtineant, actum esse statim de regno suo: utq; olim aiunt Idola Dæmonū, à quibus omnia tum oracula petebantur, repentè obmutuisse ad aspectum Christi, cum ille venisset in terras: ita nunc omnes artes suas ad aspectum
2. Tess. 2. *Euāgelij statim esse ruituras. Antichrist⁹. n. non abijcitur, nisi claritate aduētus Christi.*

Nos quidem, non ut isti solent, ad flāmas confugimus, sed ad Scripturas: nec illos ferro obsidemus, sed verbo dei. Ex illo, ut Tertullianus ait: Fidem alimus: ex illo spem erigimus: ex illo, fiduciam firmamus. *Scimus enim, Euangelium Iesu Christi esse*
Rom. 1. *vim Dei ad salutem, & in illo esse æternam vitam: utq; Paulus monet, ne Angelum qdē Dei de cælo venientē audimus, si nos ab ali-*
Gal. 1. *qua parte huius doctrinæ conetur auellare. Imo, ut vir sanctißimus Iustinus Martyr de se loquitur: ne Deo quidem ipsi fidē haberemus, si aliud nos doceret Euangelium. Nam quod*

isti

*isti sacras scripturas, quasi mutas, & inuti-
les, missas faciunt, & ad Deū potius ipsum in
Ecclesia, & in concilijs loquentē. h. e. ad suos
ipsorum sensus, & sententias ꝑuocant: est ea
ratio inueniendæ veritatis & admodū incer
ta, & ualde ꝑiculosa, & quodāmodo fanatica
& à S. Patrib. nō approbata. Chrysos. ꝗdē ait,
multos esse sæpe, qui iactent S. Sanctū. At. n. qui loquū-
tur de suo, falsò se illū habere gloriātur. Quēadmodū. n.
inquit, Christus negabat se loqui à seipso, cū loqueretur
ex Lege & è Prophetis: Ita nunc si quid præter Euan-
geliū nomine S. Spiritus nobis obtrudatur, non est cre-
dendū. Vt. n. Christus est impletio Legis & Propheta-
rum, ita Spiritus est impletio Euāgelij. (Hæc Chrysost.)*

*Isti verò ꝗuis nō habeāt sacras literas, ha-
bent tamen fortasse D. ueteres, & sanctos Pa
tres. Id. n semꝑ magnificè iactauerunt, omnē
antiꝗtatē, & ꝑpetuū omniū tēporū cōsensum
à se facere, Nostra uerò omnia noua esse & re-
centia, ante paucos istos annos nunꝗ audita.*

*Certè in religionē Dei nihil grauius dici
potest, ꝗ si ea accusetur nouitatis. Vt. n. in Deo
ipso, ita in eius cultu nihil oportet esse nouū.
Nescimus tamen, quo pacto ab initio rerū ita
uidimus semꝑ fieri, ut quotiescunq; Deus qua
si accenderet, & hominibus patefaceret ueri
tatem suā, quis ea non tantū antiꝗssima, sed
etiā æterna esset, tamen ab impijs hominibus*

& hostibus, recēs & noua diceretur. Impius & sanguinarius vir Haman, ut Iudæos in odium adduceret, sic eos apud regem Assuerū
Est. 3. accusauit: Habes hic, inquit Rex, populum nouis quibusdam utentem legibus, ad omnes autem tuas leges contumacem, & rebellem.
Actor. 17. Paulus etiam Athenis cum primùm tradere cœpisset atq; indicare Euangelium, dictus est nouorum Deorum. h. e. nouæ Religionis annuntiator. Et an non possumus, inquiunt, ex te scire, quæ sit ista noua doctrina? Et Celsus cum ex professo scriberet aduersus Christum, ut eius Euangelium nouitatis nomine p contemptum eluderet. An, inquit, post tot secula nunc tandem subijt Deum tam sera recordatio? Eusebius etiam autor est, Christianam religionem ab initio contumeliæ causa dictam fuisse νέαν, καὶ ξένην, h. e. peregrinam, & nouam. Ita isti, nostra omnia, ut peregrina & noua condemnant: sua autem omnia quæcunq; ea sunt, laudari volunt ut antiquissima: ut hodie Magi, & Malefici, quibus cum dijs inferis res est, dicere solent, se habere libros suos, atq; omnia sacra & recondita mysteria ab Athanasio, à Cypriano: à Mose, ab Abelo, ab Adamo, atq; etiam ab Archangelo

Rapha-

Raphaële, quo ars illa excelsior & diuinior judicetur, quæ ab huiusmodi patronis, & inuentoribus pfecta sit. Ita isti, quò illa sua Religio. q̃ ipsi sibi, idq; nõ ita pridem pepererũt, uel stultis hominibus, uel parum quid agant, quidq; agatur cogitantibus facilius & magis commendetur, eam solent dicere ad se ab Augustino, ab Hieronymo, à Chrysostomo, ab Ambrosio, ab Apostol. à Christo ipso puenisse.

Satis. n. sciunt, nihil istis nominibus popularius esse, aut in vulgus gratius. Verùm qd si ea q̃ isti noua videri volunt, inueniantur esse antiqßima? Rursus qd si ea ferè omnia, q̃ isti antiquitatis nomine tantoperè pdicant, ubi ea probè ac diligenter excussa fuerint, ad extremum inueniantur recentia & noua?

Profectò Iudæorum leges, & cerimoniæ, q̃uis eas Hamanus accusaret nouitatis, non poterant hominum cuiquam verè & rectè cogitanti uideri nouæ. Erant. n. antiqßimis tabulis consignatæ. Et Christus q̃uis eum multi putarent ab Abrahamo, & priscis patrib. discesßisse. & nouã quãdã religionẽ suo nomine inuexisse: tamẽ respõdit: Si crederetis Mosi, Iohan. 5. *crederetis mihi quoq;. Nã doctrina mea non est ita noua. Moses. n. antiquißimus author,*

cui vos omnia tribuitis, de me loquutus est. Et D. Paulus Euang. Iesu Christi, etsi à multis nouum esse iudicetur, tamen habet, inqt, antiquissimum testimonium legis & Prophetarum. Nostra uerò doctrina, q rectius possumus Christi catholicam doctrinam appellare, ita non est noua, ut eam nobis antiquus dierum Deus & Pater D. nostri Iesu Christi monumentis vetustissimis in Euãgelio & in Prophetarum atq; Apost. libris cõmendarit: eaq; nunc noua nemini uideri possit, nisi si cui aut Prophetarum fides, aut Euang. aut Christus ipse videatur nouus. Istorũ uerò religio, si ita antiqua & uetus est, uti eam ipsi videri volunt: cur eam ab exemplis primitiuæ Ecc. ex antiquis Patribus & Cõcilijs ueteribus nõ pbant? Cur tam uetus causa tam diu deserta iacet sine patrono? Ferrum qdem, & flammã semp habuerunt ad manum: de concilijs uerò antiquis, & Patribus, magnum silentium. Atqui absurdum erat ab istis ita cruentis & feris rationibus incipere si potuissent alia argumenta leuiora & mitiora inuenire. Quod si illi ita prorsus fidunt uetustati, & nihil simulant: cur ante nõ ita multos annos, Ioan. Clemens, Anglus, aliquot folia uetutissimi

Patris

Patris & Graeci Epi Theodoreti, in quib. ille perspicuè ac luculenter docebat, naturam Panis in Eucharistia non aboleri, cum putaret, nullum aliud exemplar posse vspiam inueniri, inspectantibus aliquot bonis viris, & fide dignis, lacerauit & abiecit in focum? Cur negat Albertus Pighius, veterem patrem Augustinũ rectè sensisse de peccato originis? aut de matrimonio, quod post votum nuncupatũ sit initum, quod Augustinus asserit esse Matrimonium, nec posse rescindi, illum errare, & falsum esse dicit, nec proba vti dialectica? Cur nuper cum excuderent ueterem patrem Originem in Euangelium Iohannis, sextum illud caput, vbi illũ credibile, vel potius certum est, cõtra ipsos de Eucharistia multa tradidisse, integrum omiserunt: & librum mutilum potius quam integrum, q errores suos coargueret, dare maluerunt? An hoc est antiquitati confidere, antiquorum Patrum scripta lacerare, supprimere, truncare, comburere? Operaprecium est videre, quã pulchrè isti cum illis Patribus, quos iactare solent esse suos, de religione conueniant. Vetus cõcilium Eliberinum decreuit, ne quid, quod colitur a populo, pingeretur in Templis. Vetus pater

Dist. 27. quidam. De bono viduitatis cap. 10. Caus. 27. q. 1. nuptiarũ bonũ. In controuersiis. Liber hodie circũfertur mutilus.

Cap. 36

Epiphanius ait, esse horrendum nefas, & nō ferendum flagitium, si quis vel pictam, quãnis Christi ipsius imaginem excitet in templis Christianorum. Isti Imaginibus & statuis, quasi sine illis religio nulla sit, omnia Templa sua, atq; omnes angulos cōpleuerūt. Veteres patres, Origenes & Chrysostomus, hortantur populum ad lectionem sacrarum literarum, ut libros coëmant, ut de rebus sacris inter se, vxores cum viris, parentes cum liberis domi disputent: Isti Scripturas condemnant tanquam mortua elementa, & ab illis quantum maximè possunt, arcent populum. Veteres patres Cyprianus, Epiphanius, Hieronymus, si quis fortè vouerit se velle viuere vitam cælibem, & postea viuat impurè, nec posit incendia cupiditatum cohibere: satius esse dicunt, vt ducat vxorem, & sese castè gerat in matrimonio: Atq; illud ipsum matrimonium vetus pater Augustinus ratum & firmum esse iudicat, nec oportere reuocari: Isti eum, qui se voto semel obstrinxerit, quantumuis vratur postea, quantumuis scortetur, quantumuis flagitiosè & perditè contaminetur, tamen illum non sinunt uxorē ducere: aut si fortè duxerit, tamen negant illud

Origenes in Leuiticum. c. 16. Chrysost. in Mat. primum hō. 2 In Ioh. ho. 31.

Epist. 11. Li. 1. Cōt. Ap. hære. 61. De Virginitate seruanda. ad Demetriadem.

illud esse matrimonium: & satius multò ac sanctius esse docent, Concubinam aut scortũ alere, quàm ita viuere. Augustinus vetus pater querebatur de multitudine inanium Cerimoniarum, quibus iam tũ videbat hominum animos & conscientias opprimi, Isti, quasi aliud nihil Deo curæ sit, ita cerimonias auxerunt in immensum, ut nihil iam penè aliud in illorum Tẽplis, & sacris relictũ sit. Vetus pater Augustinus negat fas esse, Monachum ignauum in otio degere: & specie ac simulatione sanctitatis, ex alieno viuere: & illũ q̃ ita viuat, vetus pater Apollonius ait, latroni esse similem. Isti Monachorum habẽt armentáne dicam, an greges, qui cum prorsus nihil agant, & ne simulent quidem, aut præ se ferant speciem vllam sanctitatis, tamẽ non tantùm viuant, sed etiam luxurientur ex alieno. Vetus Concilium Romanum decreuit, ne quis intersit sacris, quæ dicantur ab illo sacerdote, quẽ certum sit, alere concubinã. Isti & Concubinas locant mercede Sacerdotibus suis, & ad illorum sacrilegia homines inuitos per vim adigunt. Veteres Canones Apostolorũ illũ Ep̃m, q̃ simul & ciuilem Magistratum, & Ecclesiasticam functionẽ obire

ad Iannarium.

De opere monachorum.

Can. 7.

Can. 8.

velit, iubent ab officio summoueri isti vtrumque Magistratum & obeunt, & obire omninò volunt, vel potius alterum quem ab illis maximè obiri oportuit, non attingunt: nemo tamen est qui illos iubeat summoueri. Vetus Cōcilium Gangrense iubet, ne quis ita distinguat Sacerdotem cælibem à marito, ut cælibatus causa alterum putet altero sanctiorem: Isti eos ita distingunt, ut à pio & probo viro qui vxorem duxerit, omnia sua sacra statim putent profanari. Vetus Imp. Iustinianus, iussit in sacro ministerio omnia clara, & quàm maximè arguta & expressa voce pronuntiari, ut fructus ex ea re aliquis ad populum redire posset, Isti, ne quid populus intelligat, omnia sua non tantū obscura & summissa voce, sed etiam aliena, & Barbara lingua mussitant. Vetus Concilium Carthaginense iubet, ne quid in sacro cœtu legatur præter scripturas Canonicas: Isti ea legunt in Templis suis, quæ ne ipsi quidem dubitant esse mera mendacia & inanes fabulas. Quod si quis ista infirma putat esse, ac leuia, quòd ab Impp. & minutis quibusdam Epis, & nō ita plenis Cōciliis decreta fuerint, & Papæ magis autoritate ac nomine delectatur. Iulius Papa disertè vetat, ne Sacerdos

In Nouel-lis cōst. 123. & 142.

Tertium Carth. ca. 47.

cerdos, dum peragit sacra mysteria, Panem immergat in Calicem: isti contra decretum Iulij Papae Panem diuidunt & immergunt. Clemens Papa negat fas esse Epo gerere utrũq; gladiũ & si utrumq;, inquit, habere vis, & teipsum decipies, & eos q te audient. Iã Papa gladiũ utrunq; sibi vendicat, & utrumq; gerit: quare minus mirum videri debet si illud sequutum sit, q Clemẽs ait, ut ille & seipsum deceperit, & illos, q eũ audierint. Leo Papa in vno Tẽplo unã tantam ait fas esse Missam dicere vno die: Isti in vno Tẽplo quotidie, saepe denas. saepe vicenas, saepe tricenas saepe etiam plures Missas dicunt, ut miser spectator vix scire posit, quò se potissimum debeat vertere. Gelasius Papa: si qs diuidat Eucharistiam, & cũ alterã partẽ suscipiat, abstineat ab altera: eũ ait, impbè facere, et sacrilegium cõmittere, Isti contra verbum Dei, cõtraq; Gelasium Papam, alteram tãtùm partem Eucharistiae populo dari iubẽt, & in ea re, sacerdotes suos alligant sacrilegio Quod si illi haec omnia usu iam ipso antiquata esse dicent, & mortua, et nihil ad ista tempora pertinere: tamẽ ut omnes intelligant, quae fides istis hominibus habenda sit, quaq; spe Concilia ab illis conuocen-

tur, videamus paucis, q̄ pbè curent ea q̄ pximis istis annis, recenti adhuc memoria, in publico Cōcilio legitimè indicto, ipsi sanctè obseruanda esse decreuerunt. In Cōcilio pximo Tridentino, vix ante ann. 14. sancitum est communib. suffragiis omnium ordinum, ne cui uni committerentur duo sacerdotia uno tempore. Vbi nunc est illa sanctio? An ea quoq; tā citò antiquata est & mortua? Nam isti qdem non tantùm duo sacerdotia, sed etiam cōplura sæpe Monasteria, & Episcopatus modò binos, modò ternos, modò quaternos vni tribuunt, eiq; non tātùm indocto, sed etiam sæpe homini militari. In eodem Concilio decretum est, oportere omnes Epos docere Euāgelium: Isti neq; docēt, neq; in pulpitum vnq̄ ascendunt, neq; id putant quicquā ad munus suum pertinere. Quæ ergo est ista pompa vetustatis? Quid de Priscorum Patrum, qd de Conciliorū nouorū, ueterūq; nominib. gloriātur? Quid videri volūt niti autoritate illorū, quos cū visum est p libidine contēnunt?

Sed gestit animus cum Pōtifice potiùs ipso agere, & hæc illi coram in os dicere. Dic ergo nobis, pie Pontifex, q omnia antiqua crepas, & omnes tibi vni addictos esse gloriaris, ex

omni-

omnibus Patribus quis vnq̃ te uel summum Pontificem, vel vniuersalem Ep̃um, vel caput ecclesiæ appellauit? Quis tibi traditũ esse dixit utrumq; gladium? Quis te habere autoritatem & ius conuocandi Concilia? Quis uniuersum mũdum esse diocæsin tuã? Quis de tua plenitudine Ep̃os omnes accipere? Quis tibi datam esse omnẽ potestatẽ tã in cœlo quã in terra? Quis te nec à Regib. nec à toto clero, nec ab uniuerso populo posse iudicari? Quis Reg. & Imp. de iussu & voluntate Christi, à te accipere potestatem? Quis te ita exquisita, & Mathematica ratione, septuagies septies maiorem esse maximis Regib? Quis tibi potestatem ampliorem tributam esse q̃ reliquis Patriarchis? Quis te D. Deum esse, aut nõ purum hominem, aut quiddam coagmẽtatum & cõcretum ex Deo & homine? Quis te unũ fontẽ esse omnis iuris? Quis te imperium habere in purgatorium? Quis te p̃ tuo arbitrio imperare posse Angelis Dei? Quis te esse Regẽ Regum, & dominum dominantiũ unquã dixit? Possumus alia quoq; eodem modò, ex omni numero veterum Ep̃rum & Patrũ, Quis vnq̃ vnꝰ te docuit, uel inspectãte populo, missam priuatam dicere, vel Eucharistiã supra-

De Maior. & obed. & unã sanctã In extraua. Bonifacij. 8. Durãdus. Concil. Lat. sub Iulio. 2. Dis. 9. Innocentij. De Maior. et obediẽt. solite. In extrauag. Ioan. 22. c. Cum inter nonnullos In glosa finali. In edit. impressa Parisiis. 1503. Antonius de Rosellis

caput attollere, qua in re omnis nunc religio tua continetur: vel Christi sacramēta truncare, & contra eius institutum, atq; expressa verba, altera parte populum fraudare? utq; semel finem faciamus, ex omnibus patrib. quis unus te docuit Christi sanguinem, & sanctorum Martyrum merita dispensare, & indulgentias tuas, utq; omnia spatia Purgatorij, ceu merces in foro vendere?

Soliti sunt isti sæpe reconditam quandam doctrinam suam & multiplices variasq; lectiones prædicare. Proferant ergò nunc aliquid si possunt, ut aliquid saltem legisse ac scire videantur.

Clamarunt sæpe fortiter in omnibus circulis, omnes partes religionis suæ antiquas esse: & non tantùm multitudine, sed etiam cōsensu & continuatione omnium nationum & temporum approbatas. Ostendant ergò aliquando antiquitatem istam suam: faciant, ut appareat ista, quæ tantoperè prædicant esse tam latè propagata. Doceant omnes nationes Christianas in suam istam religionē concessisse: sed fugiunt, ut iam ante diximus, à Decretis ipsi suis: eaq; quæ ante ita paucos annos ab ipsis in omnem æternitatem sancita erant,

erant, tam breui tempore resciderunt. Quid ergo illis fidendum est in Patribus, in veteribus Concilijs, in verbis Dei? Non habent, ô Deus bone, non habent ea, quæ se habere gloriantur: non antiquitatem, non vniuersalitatem: non locorum, nõ temporum omnium consensum. Idque ipsi, etsi dissimulatum potiùs cuperent, tamen non ignorant: imò etiã interdum non obscurè confitentur. Itaq; veterum Conciliorum, & Patrum sanctiones, aiunt eiusmodi esse, ut interdum mutari possint: alijs .n. temporibus Ecclesiæ, alia atq; alia decreta cõuenire. Atq; ita sese abdunt sub nomine Ecclesiæ, & inani fuco miseris mortalibus illudunt. Et mirum est, aut ita cæcos esse homines, ut ista videre non possint: aut si videant, ita esse patientes, ut ea tam facilè, tamq; æquo animo possint ferre.

Sed cum illa tanquam nimium iam uetera, & obsoleta iuberent esse irrita: alia quædam fortasse meliora atq; utiliora reposuerunt. Solent enim dicere, ne Christum quidẽ ipsum, aut Apostolos, si reuiuiscãt, melius aut sanctius administrare posse Ecclesiam Dei, quam quomodò nunc administretur ab ipsis. Reposuerunt illi quidẽ alia: sed quemadmodũ

Hieremias ait, Paleam pro tritico: eaq; ut ait Esaias, quæ Deus ab illis non requisiuit. Obturarunt omnes venas aquæ viuæ, & exciderunt populo Dei cisternas ruinosas, & lutulentas, plenas limo & sordibus, quæ nec habet aquam puram, nec eam poterant continere. Eripuerunt populo sacram Communionem: verbum Dei, vnde omnis consolatio petenda erat: verum cultum numinis: rectū usum sacramentorum & Precum dederunt autem nobis de suo, quibus nos interim oblectaremus, sales, aquas, ampullas, sputa, ramusculos, bullas, iubilea, indulgentias, cruces, suffitus, & infinitam numerum cerimoniarum, & ludos, ut Plautus ait, Ludificabiles. In his illi rebus omnem Religionem collocarunt: his rebus docuerunt Deum ritè placari posse: his abigi Dæmones: his confirmari hominum conscientias. Hæc videlicet sunt Pigmenta, & Myrothecia religionis Christianæ. Hæc Deo videnti, grata & accepta sunt: hæc oportuit in honorem venire, vt Christi & Apostolorum instituta tollerētur. Atque, vt olim Rex impius Hieroboā, cùm cultum Dei sustulisset, & Populum ad Aureos vitulos adduxisset, ne fortè posteà mutarent

volun-

voluntatē, & à se dilaberentur, & redirent Hierosolymā ad Templum Dei, eos longa oratione cohortatus est ad constātiā: Hi, inquens, Israël sunt Dij tui: Hoc pacto Deꝰ vester iussit se à uobis coli: Graue autem uobis, & molestū erit iter tam longinquum suscipere, & quot annis ad salutandum & colendum Deum ascendere Hierosolymam: Ita prorsus isti, cum semel traditionum suarum causa irritam fecissent legem Dei, ne populus posteà oculos aperiret, & alio dilaberetur, atq; aliunde peteret certiorem aliq̃ rationē salutis suæ, O quoties acclamarunt hunc esse illum cultum, qui Deo placeat, quemq́; ille à nobis exigat, quoq́; iratus flecti velit? His rebus Ecclesiæ consensum contineri: his reb. omnia peccata expiari & tranquillari conscientias: q̃ discesserit ab his, eum sibi nihil spei ad æternam salutem reliquisse? Graue autem ac molestum populo esse ad Christum, ad Apostolos, ad veteres Patres respicere q̃dq́; illi velint aut iubeant, perpetuò attendere? Hoc, videlicet, est populum Dei ab infirmis mundi elementis, à fermēto Scribarū Pharisæorū, & ab humanis traditionb. abducere? Christi, atq; Apostolorū iussa loco moueri oportuit, ut ista succederent?

O iustam causam, cur vetus & multis seculis probata doctrina antiquaretur, & in Ecclesiam Dei noua forma religionis inueheretur: Tamen, quicquid est, clamant isti, nihil oportere immutari his rebus hominum animis satisfieri: Romanam Ecclesiam ista decre uisse: eam errare non posse. Syluester .n. Prierias ait, Ecclesiam Romanam esse normam & regulam veritatis: sacras scripturas ab illa & autoritatem & fidem accipere. Doctrina, inquit, Romanæ Ecclesiæ, est regula fidei infallibilis, à qua Sacra scriptura robur accipit. Et indulgentiæ, inquit, autoritate Scripturæ non innotuerunt nobis, sed innotuerũt autoritate Romanæ Ecclesiæ, Romanorumq́; Pontificum, quæ maior est, Pighius etiam nõ dubitat dicere, iniussu Romaua Ecclesiæ, ne clarissimæ quidem Scripturæ credendum esse: Prorsus, ut si quis istorum, qui Latinè rectè ac purè loqui non possit, aliquid tamen in ea lingua pro forensi consuetudine celeriter et & expeditè balbutiat, omnino dicat, ad eũ nunc modum alijs etiam omnibus loquẽdum esse quo ante multos annos Mametrectus aut Catholicõ loquuti sint, quoq; adhuc ipsi vtãtur in foro: sic .n. satis intelligi posse, quid dicatur,

dicatur, & hominum voluntati satisfieri. Ridiculum autem esse, nunc tandem nouo dicendi genere, turbare orbem terrarum, & Ciceronis aut Cæsaris, veterem in dicendo puritatem atq; eloquentiam, reuocare.

Tantum, scilicet, isti debent inscitiæ ac tenebris superiorum temporum. Multa, ut ait quidam, habentur sæpè in pretio, tantùm q̄ dicata aliquando fuerint Deorum templis. Ita nos videmus multa hodie ꝓbari ab istis, & magnifieri, non quòd ea tanti esse iudicēt, sed tantùm quod recepta fuerint consuetudine, & quodammodo dicata templo Dei. Plinius.

At Ecclesia, inquiunt, nostra, errare non potest: id opinor, ita dicunt, ut olim Lacedæmonij solebant dicere, in tota sua repub. nullum posse inueniri adulterum: cum reuera omnes potius essent adulteri, & incertis nuptijs, & uxoribus inter se cōmunibus uterentur: aut ut hodie Canonistæ, ventris causa, solent de Papa dicere: Illum cum sit Dominus omnium beneficiorum, etsi pretio vendat Episcopatus, Monasteria, Sacerdotia, & nihil à se gratis abire sinat: tamen cū ea omnia dicat esse sua, etiamsi maximè velit, non posse cōmittere Simoniam. Quam autem id firmū Sūma Angelica. Dis. Papa

sit, q̄q; cōsentaneo rationi dicatur, nos adhuc videre non possumus: nisi forte, ut olim ueteres Romani uictoriæ, ita isti ueritati, postq̄ ea semel ad illos puenisset, alas, qb. aduolauerat, detraxerint, ne posset in posterùm auolare. Sed quid si illis Hieremias dicat, ut suprà cōmemorauim⁹, Hæc esse verba mēdacij? Quid si idē rursus dicat, Illos ipsos, quos vinitores esse oportuit, dissipasse, ac perdidisse vineam Domini? Quid si Christus dicat: Illos quibus maximè Templum oportuit esse curæ ex templo Domini fecisse spelūcam latronum? Quòd si errare Ecclesia Romana non potest, fælicitatē eius oportet maiorē esse, q̄ istorū prudētiā.
Matt 21. Ea enim est illorum vita, doctrina, diligentia, ut p eos quidem non tantùm errare Ecclesia, sed etiam funditus interire & extingui possit. Profectò si errare Ecclesia ea potest, quæ à verbo Dei, quæ à jussis Christi, quæ ab Apostolorum institutis, quæ à primitiuæ ecclesiæ exemplis, quæ à veterum Patrum & Conciliorum sanctionibus, quæ à suis ipsius decretis discesserit, quæ nullis nec veteribus nec nouis, nec suis, nec alienis, nec humanis, nec diuinis legibus teneri velit: certum est Ecclesiam Romanam non tantùm potuisse errare, sed
etiam

etiam flagitiose & turpiter errauisse.

At de nostris, inquient, fuistis: nunc autem Apostatæ facti estis, & á nobis discessistis. Discessimus quidē ab illis, et ea de re, Deo opt. maximo gratias agimus, & nobis magnopere gratulamur. At à primitiua Ecclesia, ab Apostolis, à Christo nō discessimus. Educati q. dem sumus apud istos in tenebris & ignoratione Dei, ut Moses in disciplinis, & in sinu Aegyptiorū: De vestris fuimus, inquit Tertullianus: fateor, nec mirum: fiunt. n. inquit non nascuntur Christiani. Sed cur ipsi de suis illis septem montibus, in quib. olim Roma stetit, descenderunt, ut in planicie potius, in cāpo Martio habitarent? Dicāt fortasse, q jā aquarum ductus, sine quibus non possent commode viuere, in illis Montibus defecissent. Dent isti sane eā nobis ueniā de aqua æternæ uitæ, q̄ uolūt sibi dari de aqua puteali. Aqua iam apud istos defecerat: Seniores, ut Hieremias ait, mittebant paruulos suos ad aquas at illi, cū nihil inuenirēt, miseri & siti pditi, retulerunt uasa inania. Egeni, inquit Esaias & pauperes quærebant aquas, sed eas nullas uspiam inuenerunt. Lingua illorum siti iam aruerat. Isti omnes canales & ductus

perfregerant: Isti obstruxerāt omnes venas, & cœno, lutoq́; oppleuerant fontem aquæ viuæ: utq́; olim Caligula occlusis omnibus horreis publicam populo inediam, & famē: ita illi obturatis omnibus fontibus verbi Dei, sitim populo miserabilem induxerant. Illi ho-
Amos. 8. minibus famem, ut ait Amos Propheta, sitimq́; attulerant: non famē panis: non sitim aquæ: sed audiendi verbi Dei. Circumibant miseri quærentes scintillam aliquam diuinæ lucis, ad quam exhilararent conscientias: ac ea jam prorsus extincta erat: nihil potuerūt inuenire. Hæc erat cōditio, hæc erat miserabilis forma eccl. Dei. Miserè in ea sine Euāgelio, sine luce, sine cōsolatione ulla viuebatur.

Quare etsi discessio illis nostra molesta est: tamen cogitare debēt, quàm iusta fuerit caussa discessionis. Nam si dicent, ab ea societate, in qua fueris educatus, nullo modo fas esse discedere: facilè possunt in nostro capite & Prophetas, & Apostolos, & Christum ipsum cōdemnare. Nam cur hoc etiam nō queruntur, Lothum è Sodoma: Abrahamum è Chaldæa: Hebræos ex Aegypto: Christum à Iudæis: Paulū à Pharisæis discessisse? Nisi. n. iusta aliqua posit esse causa discessionis, nihil videmus,

cur

cur non illi quoque poßint eodem modo, factionis & seditionis accusari?

Quodsi nos damnandi sumus pro hæreticis, qui istorum imperata omnia nõ facimus: quid illi qui tandẽ, aut quales videri debent, qui Christi & Apostolorum imperata cõtemnunt? Si nos sumus Schismatici, qui discessimus ab istis: quo tandem illos nomine appellabimus, qui à Græcis, à quibus fidẽ acceperunt ab Ecclesia primitiua, à Christo ipso, ab Apostolis tanquam à Parentib. discesserunt? Nã Græci quidem, qui hodie profitentur religionem & nomen Christi, etsi multa habeant contaminata: magnam tamẽ adhuc partem retinent eorum, quæ acceperant ab Apostolis. Itaq; nec priuatas habent Missas, nec truncata Sacramenta, nec Purgatoria, nec Indulgentias. Pontificios verò titulos, & magnifica nomina tanti faciũt, ut quicunq; eos imponat sibi, seq; vel uniuersalem Episcopum, vel Ecclesiæ totius caput velit appellari, eum illi non dubitent, & superbum hominem, & in omnes alios Episcopos fratres suos contumeliosum, & Hæreticum esse dicere.

Iam verò cum perspicuum sit, & negari non poßit, istos ab illis à quibus Euangelium,

à quibus Fidem, à quibus Religionem, à quibus Ecclesiam acceperunt, defecisse: quid causa est cur nunc ad eosdem, tãquam ad fontes nolint reuocari? Cur quasi Apostoli omnes, Patresq; nihil viderint, ita illorum temporũ similitudinem reformidant? An.n. isti plus vident, aut Ecclesiam Dei pluris faciunt, q̃ illi, qui ista tradiderunt? Nam nos quidem discessimus ab illa Ecclesia, in qua nec verbũ Dei purè audiri potuit, nec Sacramenta administrari, nec Dei nomen, ut oportuit, inuocari: quam ipsi fatentur multis in rebus esse uitiosam: in qua nihil erat, quod quenquam posset prudentem hominem, & de sua salute cogitantem, retinere. Postremò ab Ecclesia ea discessimus, quæ nunc est, non quæ olim fuit: atque ita discessimus, ut Daniel è cauea leonum, ut tres illi pueri ex incendio: nec tam discessimus quàm ab istis diris, & deuotionibus eiecti sumus.

Accessimus verò ad illã Ecclesiam, in qua ne ipsi q̃dem, si verè atq; ex animo loqui volunt, negare possunt, omnia castè ac reuerenter, & quãtũ nos maximè assequi potuimus, ꝓximè ad priscorum tẽporum rationem administrari. Cõferãt.n. Ecclesias nostras suasq; in-

q; inter se: videbunt & se turpissimè ab Apostolis, & nos ab ipsis iustissimè discessisse. Nos. n. cum Christo, Apostolis, & sanctis Patribus Eucharistiam populo damus integram: Isti, contra omnes Patres, contra omnes Apostolos contra Christum ipsum, cum summo, ut Gelasius ait, sacrilegio, sacramēta diuidunt, & alteram partem populo eripiunt.

Nos cœnam Dominicam ad Christi institutionem reuocauimus, eamq; quàm maximè, quamq; plurimis communem utq; appellatur, ita reipsa cōmunionem esse volumus. Isti contra institutum Christi omnia immutarunt, & ex sacra communione Priuatam fecerunt Missam: atq; ita nos Cœnam præbemus Populo, isti inane spectaculum.

Nos cum antiquissimis Patribus affirmamus, Corpus Christi nō comedi, nisi ab hominibus pijs & fidelib. & imbutis spiritu Christi: ita docent ipsissimum corpus Christi reipsa, utq; ipsi loquuntur Realiter, & substantialiter, non tantū ab impijs & infidelibus, sed etiam, quod horrendum dictu est, à muribus & canibus posse comedi.

Nos ita precamur in templis, ut, quemadmodum Paulus monet, populus scire possit qd 1 Cor. 14.

precemur, & communibus votis respondere, Amen: Isti ut es tinniens, voces in templis ignotas & peregrinas sine intelligentia, sine sensu, sine mente fundunt: & omninò id agunt, ne populus quicquam possit intelligere.

Et ne omnia discrimina commemoremus (sunt.n. propè infinita) nos scripturas sacras conuertimus in omnes linguas: isti eas vix extare patiuntur in vlla lingua. Nos inuitamus populum ad legendum, & audiendum verbum Dei: isti abigunt. Nos causam ab omnibus cognosci volumus: isti fugiunt iudiciũ. Nos scientia nitimur: isti inscitia. Nos luci fidimus: isti tenebris. Nos colimus, ut par est, voces Apostolorum & Prophetarum: isti comburunt. Postremò nos in Dei causa Dei vnius judicio stare volumus: isti stare volunt suo. Quòd si illi hæc omnia tranquillo animo, & ad audiendum, discendumq; comparato spectare velint: non tantùm probabunt institutũ nostrum, q relictis errorib. Christũ eiusq; Apostolos sequuti sumus: sed ipsi etiã à se deficiẽt, seq; ultrò aggregabũt ad partes nostras.

Atqui sine sacro Oecumenico Concilio nefas, inquient. fuit ista tentare. Ibi.n. esse omnem vim Ecclesiæ: ibi Christum pollicitum

esse

esse sese semper præstò adfuturum. Atqui ipsi mandata Dei, & Apostolorum decreta violarunt, utq; iam diximus, omnia propè, non tantum instituta, sed etiam dogmata primitiuæ Ecclesiæ dissipauerunt, nihil expectato sacro Concilio.

Verùm q aiunt, nihil cuiquam fas esse innouare sine Cõcilio: qs tandẽ scripsit nobis istas leges? Aut unde isti hoc Edictũ habuerunt?

Ridiculè quidẽ fecit ille Rex, qui cum Oraculo certus esset de sentẽtia & voluntate summi Iouis, posteà rem integrã retulit ad Apollinem: ut sciret, an idem illi videretur, quod patri. Nos autem multo ineptius faceremus si, cum Deum ipsum nobis in sacrosanctis scripturis apertè loquentem audiamus, eiusq; uoluntatem & mentem intelligamus, posteà, quasi id nihil sit, rem integram referre velimus ad Concilium: quòd non aliud est, quàm quærere, an idem hominibus videatur quod Deo: & an homines velint mandata Dei autoritate sua comprobare. Quid .n? Nisi Concilium velit & jubeat, verum nõ erit verũ? aut Deus nõ erit Deus? Si Christus ab initio ita facere voluisset, ut nihil doceret, aut diceret inuitis Epis: omnem autẽ doctrinã suam Agesilaus.

ad Annam & Caipham retulisset: ubi nunc esset fides christiana? aut quis unquam audisset Euangelium? Petrus quidem, quē Pontifex sæpius, magisq́ prædicare solet, quàm Iesum Christum, fidenter restitit sacro concilio: Et satius, inquit, est obtemperare Deo, q̃ hominibus. Et Paulus, cum semel animo hausisset Euangelium, idq́ non ab hominibus neq́ per hominem, sed per solam voluntatem Dei, non deliberauit cum carne & sanguine, nec retulit ad cognatos aut fratres suos: sed statim abijt in Arabiam, ut diuina mysteria, Deo authore publicaret.

Nos quidem Concilia, & Ep̃orum, doctorumq́ hominum conuentus & colloquia non contemnimus. Neq́ ea, quæ fecimus, prorsus sine Ep̃is aut sine concilio fecimus. Plenis Comitijs res acta est, lõgà deliberatione, frequẽti Synodo. De isto verò Concilio, quod nunc à Pio pontifice simulatur, in quo homines non appellati, non auditi, non visi, ita facilè condemnantur, quid nobis expectãdum aut sperandum sit, non est difficile diuinare.

Nazianzenus olim, cum suo tempore videret homines in huiusmodi conuentib. ita esse cæcos & obstinatos, ut abducerẽtur affectib.

& vi-

& victoriam magis quærerent quàm veritatem: disertè pronuntiauit, se nullius Concilij unquam exitum vidisse bonum. Quid ille nunc diceret si hodie viueret, & istorum conatus intelligeret? Nam tum quidē, etsi studebatur partibus: tamen & causæ cognoscebantur, & errores manifesti omnium partiū suffragijs communibus tollebantur. Isti verò nec causam disceptari liberè volunt, nec quantumcunque sit errorum, quicquam patiuntur immutari.

Id enim illi sæpè, & sine fronte iactare solent, ecclesiam suam errare non posse: Nihil esse in ea vitij, nihil esse nobis concedendum. Aut, si quid, sit, tamen Episcoporum & Abbatum esse hoc iudicium: illos esse moderatores rerum: illos esse Ecclesiam Dei. Aristoteles ait: Spurios non posse facere ciuitatem: An autem ex istis effici possit Ecclesia Dei, ipsi videant. Certè nec legitimi sunt Abbates, nec genuini Episcopi. Ecclesia nō errat.

Sed sint sanè: Ecclesia audiantur in Concilijs: soli habeāt ius suffragandi. Olim tamen cum Ecclesia Dei, si ad istorum quidem Ecclesiam cōferatur, satis commodè regeretur, ut Cyprianus ait, aduocabantur ad Ecclesiasti-

carum causarum cognitionem & Presbyteri & Diaconi, & nonnulla etiam pars plebis.

Sed quid si isti Abbates & Episcopi nihil sciant? Quid si, q̃d sit Religio, q̃dq́ue de Deo sentiendum sit, non intelligant? Quid si lex perierit à sacerdote, & consilium à Senioribus?

Mich. 3. Quid si, ut ait Micheas, Nox illis sit p̃ visione, & tenebræ p̃ diuinatione? Quid si, ut Esaias ait, omnes speculatores ciuitatis facti sũt

Matth. 5. cæci? Quid si sal uim suam & saporem amiserit? utq́ue Christus ait, ad nullũ usũ sit ac cõmodus, ne ad id q̃dẽ ut abiiciatur in sterq̃liniũ?

Ad Papam, scilicet omnia deferent, q̃ errare nõ potest. At illud primùm ineptum est, Spiritum sanctum à sacro Concilio curriculo auolare Romã, ut si quid dubitet aut hæreat, sese explicare non poßit, ab alio nescio quo spiritu doctiore consilium capiat. Nam si ita est quid opus erat tot Episcopos tantis impensis, tam longinquis itineribus, Tridentum hoc tempore conuocari? Consultius multò erat, et satius, certe multò & breuius & commodius ut ad Papam potius omnia reÿcerent, & statim ad illius sacri pectoris oraculum deuenirent. Deinde etiã iniquum est causam nostrã à tot Ep̃is & Abbatib. ad vnius hominis iudicium

dicium deuoluere, eius præsertim qui à nobis grauißimis criminibus accusetur, nec adhuc causam suam dixerit, & nos, antequam vocaremur ad iudicium, sine iudicio cõdemnarit. An ergò nos ista fingimus? Aut ista hodie non est ratio Conciliorum? Aut non omnia à sacro Concilio ad vnum Pontificem deferuntur: ut, quasi tot sententiis, & subscriptionib. nihil sit actum, ille vnus poßit addere, mutare, minuere, abrogare, approbare, relaxare, restringere qcquid velit? Quorum ergo hominum sunt hæc verba? cur Epi & Abbates, non ita pridem in proximo Concilio Tridentino ita ad extremũ decreuerunt: Salua semp in omnib. sedis Apostolicæ autoritate? Aut cur Paschalis papa ita insolenter de se scribit? Quasi, inquit, Romanæ Ecclesiæ legẽ Cõcilia vlla præfixerint: cum omnia Concilia p Romanæ Ecclesiæ authoritatem & facta sint, et robur acceperint, & in illorũ statutis Romani pontificis patenter excipiatur autoritas? Si ista rata esse volunt, cur Concilia indicuntur? sin ea iubent esse irrita, cur in istorum libris, quasi integra relinquuntur?

De electione & electi potestate. ca. Significa.

Sed sit sanè Pontifex unus supra omnia Cõcilia, hoc est, sit pars aliqua maior quàm to-

tum: plus poßit, plus sapiat quàm omnes sui: & uel inuito Hieronymo, sit urbis unius autoritas maior quàm orbis terrarum. At quid si ille de his rebus nihil viderit: & nec Sacras scripturas, nec veteres Patres, nec Concilia sua vnquam legerit? Quid si ille, ut olim Papa Liberius, deficiat ad Arrianos, aut, ut nō antè ita multos annos, Ioannes Papa, de futura vita, & animarum immortalitate impiè & nefariè sentiat: aut ut olim Papa Zosimus concilium Nicenum, ita ille nunc potestatis suæ augendæ causa alia Cōcilia corrumpat, &, quæ ne cogitata quidem vnquam fuerint, ea à sanctis patribus deliberata & constituta esse dicat: utq; Carnotensis ait, Pontifices solitos esse sæpè facere, vim adhibeat scripturis, ut habeat plenitudinem potestatis? Quid si abiiciat fidem Christianam, & efficiatur Apostata, quales Lyranus ait, multos fuisse Papas? Tamen ne spiritus sanctus statim illi pulsabit pectus, atque etiam nolenti, & inuito accendet lumen, ne poßit errare? Aut ille erit fons omnis iuris? & omnis Thesaurus sapientiæ atq; intelligentiæ in illo, tāquam in scrinio, inuenietur? Aut, si ista in illo non sunt, potéstne de rebus tantis rectè & cōmodè

iudi-

iudicare? Aut si iudicare non potest, petit, ut ista ad se vnus omnia referãtur? Quid si aduocati Pontificũ, Abbates, & Epi. nihil dissimulent, sed apertè se gerant pro hostibus Euãgelij, & quòd vident, uidere nolint, & vim faciant scripturis, et videntes ac scientes deprauent atq; adulterent verbum Dei: & ea q̃ perspicuè ac propriè dicta sunt de Christo, nec possunt cuiquam mortalium alij conuenire, impurè atque impiè ad Papam transferant? Quid si dicant Papam esse omnia & super omnia: Aut illum ea posse omnia, quæ Christus potest: & Papæ Christiq; vnum esse tribunal & vnum consistorium? Aut illum esse Lucem illam, quæ venerit in Mundum, q̃ Christus de se vno pronuntiauit, eumq; qui malè agit odisse ac fugere illam lucem: aut alios Episcopos omnes de eius accipere plenitudine? Postremò quid si non dissimulãter, aut obscurè, sed perspicuè & apertè decernant, contra expressum verbũ Dei? An quicquid isti dicunt, statim erit Euangelium? An iste erit exercitus Dei? An ibi Christus præsto erit? An in istorum linguis natabit spiritus sanctus, aut illi possunt verè dicere, Visum est spiritui Sãcto, & nobis? Petrus quidem à Soto, & eius

Hostié. ca. Quanto. Abbas de Electione. cap. Venerabilis. Cornelius Episcopi. in Cõcilio. Tridentino Iohn. 1. Ioh. 3. Durãdus.

astipulator Hosius, nihil dubitant affirmare Concilium illud ipsum, in quo Christus Iesus adiudicatus est morti, habuisse spiritum Propheticum, spiritum sanctum, spiritum veritatis: Nec falsum aut vanum fuisse, q̃ Epi illi dixerunt: Nos habemus Legem, & secundũ legem debet mori: Illos iudicasse (sic.n. scribit Hosius) iudicij veritatem: Omninoq́; iustum fuisse illud decretum, quo ab illis pronuntiatum est, Christum dignũ esse, qui moreretur. Mirùm verò est, non posse istos pro se dicere, & propugnare causam suam, nisi vnà etiam Annæ, Caiphæq́; patrocinentur. Nam qui illud ipsum Cõcilium, in quo Filius Dei ad Crucem ignominiosissimè condemnatus est, legitimum dicent fuisse ac ꝓbum, q̃ tandem illi Conciliũ decernent esse uitiosum? Tamẽ qualia sunt istorum Concilia fere omnia, necesse illis fuit, ut ista Caiphæ, Annæq́; cõcilio ꝓnuntiarent. Verũ, an isti Ecclesiã nobis instaurabunt, ijdem ipsi Iudices, ijdemq́; rei? An isti minuẽt ambitionem fastumq́; suum? An ipsi seipsos eijcient, aut cõtra se ferent sententiã? ne Epi sint indocti, ne vẽtres pigri, ne cumulẽt sacerdotia, ne gerant se ꝓ principib. ne bella gerant? An dilecti Pontificum filioli Abbates

Hosius contra Brentium. li. 2.

bates decernent, Monachum, qui suo sibi labore victum non quarat, latronem esse? Aut fas illi non esse, nec in ciuitatibus, nec in turba, nec ex alieno viuere: oportere Monachum humi cubare: olusculo & ciceribus tueri vitam, incumbere literis, disputare, orare, opus facere, ad Ecclesia ministerium separare? Eadem opera Pharisai & Scriba instaurabunt templũ Dei, & ex spelunca latronum, restituent nobis domum orationis.

Fuerunt ex ipsis aliqui, qui errores in Ecclesia complures deprehenderint: Adrianus Papa, Aeneas Syluius, Polus Cardinalis, Pighius, alijq́;, uti iam diximus. Habuerunt postea concilium Tridenti, eodem loco, quò nũc indicitur. Conuenerunt Episcopi cõplures, & Abbates, & alij quos oportuit. Erãt soli: quicquid ageretur, nemo erat qui obstreperet. Nostros enim homines ab omni conuentu prorsus excluserant. Sederunt ibi magna expectatione sex annos. Primis sex mensibus, quasi id magnopere opus esset, multa de sacrosãcta triade, de Patre, de Filio, de spiritu sancto, pia quidem, sed non ita illo tempore necessaria, decreuerant. Interim tamẽ ex tot erroribus tam perspicuis, tam confessis, tam manifestis

quem vnum errorem correxerunt? A quo ge
nere idololatriæ populum reuocarunt? Quā
superstitionem sustulerunt. Quā partem tyran
nidis & pompæ suæ minuerunt? Quasi verò
iam orbis terrarū non videat conspirationē
istam esse, non Concilium: & istos Ep̄os, quos
nunc sibi Pōtifex aduocauit, prorsus iuratos
& addictos esse eius nomini: nec unq̄ quicq̄ fa
cturos, nisi q̄ illi placere, & ad eius potentiā
augendam facere, & illum velle uideant: Aut
non ibi numerari sentētias potius q̄ appendi:
aut non meliorē partem sepè à maiore superari.
Itaq; scimus multos sæpè bonos viros, & Ca-
tholicos Ep̄os, cum huiusmodi Concilia indi-
cerentur, & apertè factionibus & partibus
inseruiretur, & scirent se tantùm lusuros esse
operam, aduersariorum animos prorsus esse
obfirmatos, nihil posse promoueri, mansisse do
Theodore. mi. Athanasius, cum vocatus esset ab Impera
Li. 1 c. 28. tore ad Concilium Cæsariense, & videret se
ad infesta aduersariorum suorum odia ven-
turum esse, adesse noluit: Idem postea cum ve-
nisset ad Cōcilium Syrmianū, & ex hostium
suorum ferocia, atq; odio, animo rei euentum
Tripar. li. præsagiret, statim sarcinas collegit, atq; abijt.
10. c. 13. Ioan. Chrysostomus, quamuis quaternis lite-
ris

ris ab Imperatore Constantio vocatus esset ad Concilium Arrianorum: tamen domi se cōtinuit. Cum Hierosolymorum Eps, Maximus, sederet in Concilio Palæstino, eum senex Paphnutius manu apprehensum eduxit foras: Non est fas inquiens, nobis consultare de ijs rebus, cum hominibus impijs. Eused. li. 1. cap. 17.

Ad Concilium Syrmianum, à quo se subduxit Athanasius, Occidentis Epi venire noluerunt. Cyrillus ab illorum, qui Patropaßiani dicebantur, Concilio, per literas appellauit. Ad Mediolanense Concilium Eps Treuerensis Paulinus, aliȷq; complures, cum viderent conatus & potentiam Auxentij, venire recusarunt. Frustra .n. videbant se ituros eò, ubi non ratio, sed factio audiretur, & ubi causæ non judicio, sed studio discreparentur. Tripart. Sozome. li. 5. cap. 15.

Atq; illi quantumuis habebant infestos & obstinatos: aduersarios. tamen si uenissent, audiri saltem in Concilio liberè potuissent.

Nunc autem cum nemo nostrum ne sedere quidem, aut omninò videri in istorum consessu, nedum liberè audiri poßit, cum Pontificum legati, Patriarchæ, Archiepiscopi, Epi, Abbates oēs coniurati, oēs eadē culpa constricti, omnes eodem sacramento obstricti, soli

sedeant, & soli jus habeant ferendi suffragij: & postremò quasi ipsi nihil egerint, omnia sua judicia Papæ unius voluntati, libidiniq; subjiciant: videlicet, ut ille, quem oportuit potius causam dicere, de seipso pronunciet: cum vetus illa, & christiana libertas, q̃ æquũ erat in Christianis Concilijs esse maximam, prorsus de Cõcilio sublata sit: mirari hodie non debent homines prudentes ac pij, si nos id nunc facimus, ꝙ olim in simili causa, à tot Patrib. & Catholicis Ep̃is factum vident: ut quoniã audiri in consilio non possumus, & principũ legati habentur ludibrio, & nos omnes, quasi res jam antea confecta & constituta sit, ante judicium condemnamur, domi manere malimus, & rem oẽm Deo committere, q̃ eò proficisci, ubi nec locum habituri simus, nec quicquam possimus promouere. Verùm nostram injuriam patienter & sedatè ferre possumus. Sed cur Reges Christianos & pios Principes excludunt à consessu suo? Cur eos vel ita inciuiliter à se, vel ita contumeliosè dimittunt, ut quasi homines Christiani non sint, aut judicare non possint, nolint eos religionis Christianæ causam cognoscere, & Ecclesiarum suarum statum intelligere: aut si autoritatem suam

suam interponant, & faciāt, id quod possunt & iubentur, & debent, quodq; & Dauidem, et Salomonem, & alios bonos principes fecisse scimus, ut ipsis aut dormientib. aut nefariè resistentib. Sacerdotum libidinem coërceant eosq; & ad officium faciendum adigant, & in officio contineant: ut Idola euertant: ut superstitiones minuant: ut Dei cultum instaurent: cur statim clamant, illos omnia turbare, in alienum officium irrumpere, & improbè atque immodestè facere? Quæ Scriptura Principem Christianum ab huiusmodi causarum cognitionem unquam repulit? Quis præter istos solos unquam ista iura decreuit?

At ciuiles, inquient, principes Remp. atq; arma tractare didicerunt: religionis Mysteria non intelligunt. Quid ergò Papa hodiè aliud est, quàm Monarcha aut Princeps? Quid Cardinales? Quos nunc vix alios esse fas est, quàm Principum & Regum filios. Quid Patriarchæ, quid magna ex parte Archiepiscopi, quid Episcopi, quid Abbates in Regno Pōtificio aliud hodie sunt, quàm ciuiles Principes, quàm Duces, quàm Comites, quocunq; incedant, magnificè stipati, sæpè etiam torquati, & catenati.

Amictum quidem habent illi interdum aliquem, Cruces, columnas, galeros, tiaras, Pallia, quam pompam veteres Epi, Chrysostomus, Augustinus, Ambrosius, nō habebāt. Præter ista verò quid docent, quid dicunt, quid faciunt, quid viuunt, ꝙ deceat non tātùm Epum, sed etiam hominem Christianū? An tāti est titulum inanem gerere, & mutata solùm veste, appellari Episcopum?

Certè illis solis, qui ista nec sciunt, nec scire omninò volunt, nec, nisi quod ad culinam et ventrem attinet, partem vllam Religionis teruntij faciunt, permitti rerum omnium summam, illos solos iudices fieri, & tāquam cæcos in specula collocari: Principē verò Christianum, rectè sentientem stare truncum & stipitem, non suffragari, non sententiam dicere, tantùm quid illi velint aut iubeant, obseruare, sine auribus, sine oculis, sine animo, sine pectore: quicquid ab istis imponatur, sine exceptione recipere, & cæco iudicio imperata facere, quantumuis ea blasphema sint atq; impia, etiam si eos iubeant Religionem vniuersam extinguere, & Christum ipsum in crucem tollere, & superbum, & contumeliosum, & iniquū est, & à principibus Christianis, et

nis, & prudentib. non ferendũ. Quid.n? An Caiphas & Annas ista videre poßũt? Dauid, & Ezechias non poßunt? & an Cardinali, homini militari & sanguinem spiranti, in Concilio sedere licet? Impp. aut Regi Christiano non licet? Nam nos quidẽ, nihil nostris magistratib. tribuimus aliud, quã ꝙ illis & ex verbo Dei tributum scimus, & optimarum Rerumpub. exemplo conprobatũ, Præterquã.n. ꝙ Principi fideli à Deo mãdata est cura utriusq; tabulæ, ut intelligat, ad officium suũ non ciuilem tantum rem, sed etiam sacram & Ecclesiasticam pertinere: præterquã quòd Deus sæpè Regẽ, ac disertè iubet lucos succidere. Idolorum statuas & aras euertere, librum Legis sibi describere, quodq; illum Esaias ait, Ecclesiæ patronum, & nutritium esse oportere: Præter inquam, hæc omnia ex historijs, et optimorum temporum exemplis videmus, pios, principes procurationem Ecclesiarum ab officio suo nunquam putasse alienam.

Moses, ciuilis Magistratus, ac Ductor populi, omnem religionis, & sacrorum rationem, & accepit à Deo, & populo tradidit: et Aaronem Episcopum de aureo vitulo, & de violata Religione, vehementer & gra- Exod. 32.

Iosu.1. uiter castigauit. Iosue, etsi nō aliud erat, q̃ magistratus Ciuilis, tamē cū primū inaugurare tur, & præficeretur populo accepit mandata nominatim de Religione, deq; colendo Deo.

1. Par. 13. Dauid Rex, cum omnis iam religio ab impio rege Saule prorsus esset dissipata, reduxit arcam Dei, hoc est, Religionem restituit: nec tantum adfuit ut admonitor aut hortator operis, sed etim Psalmos & Hymnos dedit, & classes disposuit, & pompam instituit, & quodammodò præfuit Sacerdotibus.

2. Par. 6. Salomon Rex ædificauit templum Domino, quod eius pater Dauid animo tantùm destinauerat: & postremò orationem egregiam habuit ad populū de religione, & cultu Dei:
3. Reg. 8. & Abiatharum Ep̄um posteà summouit, & in eius locum Sadocum surrogauit: Cumq; posteà templum Dei fœdum in modum esset Sacerdotum vitio & negligentia contaminatum, Ezechias illud Rex iussit, à ruderibus et
2. Par. 29. sordibus repurgari, accendi lumina, suffitus
4. Reg. 18. adoleri, & veteri ritu sacra fieri: Aeneum etiam serpentem, qui tum à populo impie colebatur, tolli, & in puluerem redigi. Iosaphat Rex, excelsa & lucos, quibus impediri videbat cultum Dei, & populum à cōmuni Tem-
2. Par. 17. plo,

plo, quod erat Hierosolymis, ad quod ex omni parte Regni quotannis eundē erat, priuata superstitione retineri, euertit & sustulit. Iosias Rex, diligenter admonuit Sacerdotes & Epīs officij sui. Ioas Rex, repressit luxum et insolentiam Sacerdotum. Iehu, impios Prophetas neci dedit. Et, ne plura ex Sacris scripturis exempla commemoremus, ac potius à Christo nato quemadmodum in Euangelio Ecclesia administrata sit, consideremus: olim Imp. Christiani indicebant Epōrū Concilia: Constantinus Nicenum: Theodosius I. Constātinopolitanum: Theodosius II. Ephesinum: Martianus Chalcedonense: Cumq; Ruffinus allegasset Synodum, quasi quæ pro se faceret eius aduersarius Hieronymus, ut eum refutaret, Doce, inquit, quis eam Imperator iusserit conuocari. Idem in epitaphio Paulæ citat literas Imperatorum, qui episcopos Latinos, Græcosq; Romam accersiri iusserint.

4. Reg. 23.
4. Reg. 12.
4. Reg. 10.

Omninò per ann. 50. Imp solus agebat conuentus sacros, & Epōrum Cōcilia celebrabat. Quo magis nunc miramur importunitatem Epī Romani, qui, q̄ sciat, integris rebus, fuisse ius Impp. nunc autem postquam Reges in partem Cæsareæ Maiestatis deuenerunt, esse

ius commune omnium Principum, id ita temerè vni adscribat sibi, & satis esse putet voluntatem suam de habendo Concilio cũ Principe orbis terrarum viro, tanquam cum famulo suo communicare.

Vt Pius. 4. in Bulla sua ad Impe. Ferdinandum.

Quod si Imperatoris Ferdinandi modestia tanta est, fortasse, quòd artes Pontificias non satis norit, ut hanc iniuriam ferre possit Pōtifex tamẽ ꝑ sua sanctitate, iniuriā illi facere, & ius sibi alienũ arrogare non debebat.

At conuocabat quidem tum, inquiet aliquis, Imp. Concilia, quòd Romanus Eṗus nōdum ad istam magnitudinem peruenisset: tamen ne tum quidem aut vnà sedebat cũ Eṗis in Concilio, aut omninò in deliberatione autoritatem suam vllam in partem interponebat. Imò verò, ut Theodoretus ait, Imp. Constantinus, in Concilio Niceno nō solùm vnà sedebat. sed etiam Eṗos, quemadmodum causa ex Apostolicis, Propheticisq́ literis cognoscenda esset, admonebat. In disputationib. inquit de rebus diuinis, propositam nobis habemus, quam sequamur, doctrinam S. Sancti. Euangelici enim & Apostolici libri, & Prophetarum oracula satis ostẽdunt, quid nobis de volũtate Dei sit sentiẽdũ. Theodosiꝰ Imp. ut ait

Hist. Eccl. li. 1. cap. 5.

ut ait Socrates, non solùm sedit inter Epõs, sed etiam causæ disceptationi præfuit & Hæreticorum scripta lacerauit, & Catholicorũ sententiam comprobauit. Lib.1.c.8.

In Chalcedonensi Concilio magistratus ciuilis Dioscorum, Iuuenalem, Thalassium, Episcopos sua sententia pro Hæreticis condemnauit, eosq; de illo gradu Ecclesiæ deijciendos esse censuit. Socrates. li.5.c.10.

In Constantinopolitano concilio.3.ciuilis magistratus Constantinus, non solùm sedit inter Epõs, sed etiam subscripsit cum Epĩs: Legimus, inquit, & subscripsimus. In Concilio Arausicano.2. Legati principum viri Patritij non tantùm sententiam de religione dixerunt, sed etiam inter Epõs subscripserũt. Sic n. in illo concilio scribitur ad extremum: Petrus Marcellinus, Felix, Liberius, viri clarissimi, & illustres præfecti Prætorij Galliarũ, atq; patritij consentiẽtes subscripserunt. Syagrius, Pantagatus, Deodatus, Cariattho Marcellus viri clarissimi, subscripserunt. Actione. 2

Quòd si præfecti prætorij, & viri Patritij subscribere in Concilio potuerunt, Imperatores & Reges non potuerũt? Non sanè opus erat, rem ita perspicuã, tot verbis & tã pro-

lixè prosequi, nisi nobis res cum illis esset, qui omnia clarissima, etiam ea, quæ vident, quæq; oculis usurpant: tamen, contētionis & vincendi studio negare solent. Imp. Iustinianus legem tulit de corrigendis moribus, & de frenāda insolentia Sacerdotum, & quamuis esset Christianus & catholicus Imp. tamē duos Papas successores Petri, vicarios Christi. Syluerium & Vigilium, de Pabatu deiecit.

Iam verò q authoritatē sumunt in Epos: qui à Deo accipiunt mandata de Religione: qui reducunt arcam Dei: componunt sacros Psalmos, præsunt Sacerdotibus, ædificant Tēpla, habent conciones de cultu Dei, q templa repurgant, demoliuntur excelsa, incendunt lucos, qui Sacerdotes admonent officij, & illis scribunt leges vitæ: qui Prophetas impios occidunt: qui Epos summouent: qui cogunt cōcilia Eporum: q cum Epis vnà sedēt, eosq; qd agendum sit, instituunt: q Epum hæreticum adiudicāt supplicio: qui de Religione cognoscunt: qui subscribunt: qui pronunciant, atq; hæc omnia, non alieno iussu, sed nomine suo, & rectè, & piè faciunt, an ad eos dicemus Religionis curam non pertinere? Aut magistratum Christianum, qui hisce rebus sese admisceat

ceat, aut improbè, aut immodestè, aut impiè facere? His rebus Imp. & Reges antiquissimi, & Christianissimi sese admiscuerunt: non tamen ea causa unquàm notati sunt aut impietatis aut immodestiæ. Et qs quærat, vel Principes magis catholicos vel exēpla illustriora?

Quod si hoc illis licebat, cum essent ciuiles tantùm Magistratus, & præessent rebus pubicis, quid hodie peccauerunt nostri Principes, quibus, cum eo loco sint, idem tamen non liceat? Aut quæ tāta vis doctrinæ, iudicij sanctitatis est in istis, ut præter consuetudinem omnium veterum, & catholicorum Epōrū, qui cum Principibus viris de Religione deliberarunt, nunc principes Christianos à causæ cognitione, & à suo congressu reijciāt? Sed rectè illi cauent sibi, regnoq; suo: quod alioqui vident breui esse ruiturum. Nam si illi, quos Deus in altissimo gradu collocauit, viderent atq; intelligerent istorum artes: contemni ab illis iussa Christi: obscurari & extingui lucem Euangelij: sibi fucum fieri: imprudentib. illudi, atq; obstrui aditum ad regnum Dei, nūq̄ illi se vel ita superbè despici, vel, ita contumeliosè haberi ludibrio, ita facilè paterētur. Nūc autem illi eos inscitia & cæcitate obstri-

ctos sibi habent atq; obnoxios.

Nos quidem, vti diximus, de mutanda Religione, nihil temerè aut insolenter, nihil nisi cunctanter, & magna cum deliberatione fecimus: neq; id vnquam animum induxissemus facere, nisi nos & manifesta, atque indubitata voluntas Dei, nobis in sacrosanctis Scripturis patefacta, & salutis nostræ ratio coëgisset. Etsi enim discessimus ab illa Ecclesia, quam isti appellant Catholicam, & ea re, nobis apud illos, qui iudicare non possunt, inuidiam faciunt: tamen id satis est nobis, satisq; esse debet homini prudenti & pio, & de æterna vita cogitanti, nos ab ea Ecclesia discessisse, quæ errare potuerit, quàm Christus, qui errare non potest, tantò ante prædixerit erraturã, quamq; nos ipsi oculis perspicuè videbamus à sanctis patrib. ab Apostolis, à Christo ipso, à primitiua & Catholica ecclesia discessisse. Accessimus autem quantùm maximè potuimus, ad ecclesiam Apostolorum, & veterum Catholicorũ Episcoporum, & Patrũ, quam scimus adhuc fuisse integram, utque Tertullianus ait, incorruptam Virginẽ, nulla dũ nec Idololatria, nec errore graui ac publico cõtaminatam: nec tantùm doctrinam

nostram, sed etiam Sacramēta, precumq; publicarum formam, ad illorum ritus & instituta direximus: utq; Christum ipsum & omnes ferè pios fecisse scimus, religionem ab istis turpiter neglectam & deprauatam, ad originem & ad primordia reuocauimus. Inde .n. putauimus instaurationem petendam esse, vnde prima Religionis initia ducta essent. Hæc .n. ratio, inquit antiquissimus pater Tertullianus, valet aduersus omnes Hæreses: Id esse verū, quodcunq; primum: id esse adulterum, quodcunq; posterius. Irenæus sæpe ad antiquissimas Ecclesias pronocauit, quæ Christo fuissent viciniores, quasq; credibile vix esset errauisse. Iam verò, cur ea hodiè ratio non initur? Cur ad antiquarum Ecclesiarum similitudinem nō redimus? Cur id à nobis hodie audiri nō potest, quod olim in Concilio Niceno, à tot Epis, & Catholicis Patrib. nullo refragāte pronūciatū est, Ἔθη ἀρχαῖα κρατείτω: Esdras cum reficere vellet ruinas templi Dei non misit Ephesum, quamuis ibi esset Dianæ templum pulcherrimum, & ornatissimum: cumq; vellet sacra & cerimonias restituere, non misit Romam, quamuis fortasse audisset ibi esse Hecatombas, Solitaurilia, Lectister-

ctos sibi habent atq; obnoxios.

Nos quidem, vti diximus, de mutanda Religione, nihil temerè aut insolenter, nihil nisi cunctanter, & magna cum deliberatione fecimus: neq; id vnquam animum induxissemus facere, nisi nos & manifesta, atque indubitata voluntas Dei, nobis in sacrosanctis Scripturis patefacta, & salutis nostræ ratio coëgisset. Etsi enim discessimus ab illa Ecclesia, quam isti appellant Catholicam, & ea re, nobis apud illos, qui iudicare non possunt, inuidiam faciunt: tamen id satis est nobis. satisq; esse debet homini prudenti & pio, & de æterna vita cogitanti, nos ab ea Ecclesia discessisse, quæ errare potuerit, quàm Christus, qui errare non potest, tantò ante prædixerit erraturã, quamq; nos ipsi oculis perspicuè videbamus à sanctis patrib. ab Apostolis, à Christo ipso, à primitiua & Catholica ecclesia discessisse. Accessimus autem quantùm maximè potuimus, ad ecclesiam Apostolorum, & veterum Catholicorũ Episcoporum, & Patrũ, quam scimus adhuc fuisse integram, utque Tertullianus ait, incorruptam Virginẽ, nulla dũ nec Idololatria, nec errore graui ac publico cõtaminatam: nec tantùm doctrinam

nostram,

nostram, sed etiam Sacramēta, precumq́ publicarum formam, ad illorum ritus & instituta direximus: utq́ Christum ipsum & omnes ferè pios fecisse scimus, religionem ab istis turpiter neglectam & deprauatam, ad originem & ad primordia reuocauimus. Inde .n. putauimus instaurationem petendam esse, vnde prima Religionis initia ducta essent. Hæc .n. ratio, inquit antiquißimus pater Tertullianus, valet aduersus omnes Hæreses: Id esse verū, quodcunq; primum: id esse adulterum, quodcunq; posterius. Irenæus sæpe ad antiquißimas Ecclesias prouocauit, quæ Christo fuissent viciniores, quasq́ credibile vix esset errauisse. Iam verò, cur ea hodiè ratio non initur? Cur ad antiquarum Ecclesiarum similitudinem nō redimus? Cur id à nobis hodie audiri nō potest, quod olim in Concilio Niceno, à tot Epis, & Catholicis Patrib. nullo refragāte, pronūciatū est, Ἔθη ἀρχαῖα κρατείτω: *Esdras cum reficere vellet ruinas templi Dei non misit Ephesum, quamuis ibi esset Dianæ templum pulcherrimum, & ornatißimum: cumq́ vellet sacra & cerimonias restituere, non misit Romam, quamuis fortaße audisset ibi esse Hecatombas, Solitaurilia, Lectister-*

nia, Supplicationes & libros Numæ Pompilij rituales. Satis ille sibi putauit forè, si exemplar veteris Templi, quod ab initio Salomon ad Dei præscriptum excitauerat, & veteres illos ritus ac cerimonias, quas Deus ipse Mosi nominatim scripserat, haberet ante oculos & sequeretur.

Aggæus propheta, cum iam Templum ab Esdra refectum esset, & populo causa oblata satis iusta videri potuisset, sibi de tanto Dei Optimi maximi beneficio gratulandi: tamē excussit omnibus lachrymas, quòd qui erant adhuc superstites, & priora Templi ædificia, antequā à Babylonijs diriperetur, viderant, meminissent, multum adhuc ab ea pulchritudine abesse, quæ olim fuerat. Tum enim demum putassent, Templum egregiè instauratum, si ad pristinum exemplar, & veterem templi maiestatem respondisset.

1. Cor. 10. *Diuus Paulus ut cœnam Domini, q̄ Corinthij iam tum cœperant corrumpere, repurgaret, proposuit illis institutionem Christi, q̄ sequerentur: Id inquit, ego vobis tradidi, ꝙ acceperam à Domino. Et Christus, ut Pharisæorum errorē refelleret: Ad initia, inquit, redeundum est: Ab initio non fuit sic.*

Vtque

Vtq; Sacerdotum sordes, & auaritiam coargueret, & templum purgaret. Hæc inquit, ab initio, domus orationis fuit, vbi populus omnis piè & castè precaretur: atq; ita vos oportebat nūc quoq; eam instituere. Non. n. ea causa extructa fuit, ut esset spelunca latronū.

Sic omnes in Sacris scripturis pij, & laudati Principes, eo maximè nomine laudati sunt, q̄ ambulassent in vijs Dauid patris sui, uidelicet, q̄ ad primordia & ad fontes redijssent, & religionem in integrū restituissent.

Itaq; nos cum videremus omnia ab istis prorsus esse pessundata, & in templo Dei præter miseras ruinas nihil esse reliqui: consultissimū esse duximus, ut illas nobis Ecclesias proponeremus, quas certò sciremus, & non errasse, & Missas priuatas, & preces ignotas, ac barbaras, & istam Sacrorum corruptionem, atq; alias ineptias non habuisse.

Et cum Templum Domini cuperemus in integrum restitutum: non aliud fundamentum quærere voluimus, quàm q̄ iam olim ab Apostolis sciremus esse jactum, quod est Seruator noster Iesus Christus. 1. Cor. 3.

Cumq; audiremus Deum ipsum nobis loquentem in verbo suo, & videremus exem-

pla illustria Veteris & Primitiuæ Ecclesiæ: incerta autem esset Concilij generalis expectatio, & euentus multò incertior: maximè verò cum certi essemus de voluntate Dei, & nefas esse duceremus nimium solicitos esse atq; anxios de sententijs hominum: nō potuimus amplius cum carne & sanguine deliberare: illud potius fecimus, qđ & rectè posset fieri, & à pijs hominibus, & Catholicis Episcopis sæpè multis factum esset: ut Prouinciali synodo nostris Ecclesiis prospiceremus. Sic enim Veteres Patres scimus solitos esse experiri, antequam ad publicum orbis terrarum Concilium veniretur. Extant hodie Canones scripti, in cōcilijs municipalibus Carthagini sub Cypriano Ancyræ, Neocæsariæ, Gangræ, etiam in Paphlagonia, ut quidam putant, antequam Niceni concilij Oecumenici nomen auditum esset. Ad hunc modum olim sine Concilio generali statim domi priuata disceptatione occursum est Pelagianis, & Donatistis. Sic cum Imperator Constantius apertè studeret Auxentio Arrianorum partium Episcopo, Ambrosius Episcopus Christianus, non ad Concilium generale, in quo videlicet propter Imperatoris potētiam, & studium partium videbat

debat

debat nihil posse fieri, sed ad clerum, populũq; suum, hoc est, ad Prouincialem Synodum prouocauit. Sic decretum est in Concilio Niceno, ut in singulos annos bis, in Carthaginẽsi, ut minimùm semel, Episcoporum conuentus in singulis prouincijs haberentur: quod Chalcedonense Concilium ait, ea causa fuisse factum, ut si qui errores, aut abusus uspiam emersissent, statim in ipso vestigio, vbi nata fuissent, extinguerentur. Ita, cum Secundus, & Palladius Aquileiense Cõcilium, quod non esset generale ac publicum, repudiarent, Ambrosius Episcopus Mediolanensis respondit, Non debere illud nouum cuiquam uideri, aut peregrinum, si Occidentis Episcopi cõuocent Synodos, & agant conuentus Prouinciales: id.n. anteà & ab Occidentalibus Episcopis nõ rarò, & à Græcis sæpè factum esse. Ita Carolus Magnus Imperator Concilium habuit prouinciale in Germania contra concilium Nicenum secundum, De tollendis imaginibus. Ne nobis quidem prorsus inaudita, aut noua est ea ratio. Nos enim habuimus aliquando in Anglia synodos Prouinciales, & domesticis legibus Ecclesias nostras ordinauimus. Quid multis? Certè concilia illa plenissima

& maxima, de quibus isti solent tantoperè gloriari, si cum omnibus Eccesiis, quæ per totum orbem terrarum agnoscunt, & confitentur nomen Christi, cōferantur, quid obsecro aliud videri possunt, quàm priuata quædam Epõrum concilia, & synodi Prouinciales? Nã etsi fortè Italia, Gallia, Hispania, Anglia, Germania, Dania, Scotia conueniãt: absit autem Asia, Græcia, Armenia, Persia, Media, Mesopotamia, Aegyptus, Aethiopia, India, Mauritania, qbus in locis omnibus, & Christiani homines multi sunt, & Epi: quomodo potest cuiquã sano huiusmodi Concilium videri Generale? Aut cum tot partes orbis absint, quomodo possunt verè dicere, se habere consensum orbis terrarum? Aut quale tandẽ erat illud Conciliũ proximum Tridentinũ, aut quomodo dici potuit Generale, cum ad illud ex omnibus Regnis & regionibus Christianis. 40. tantùm Epi conuenissent, & ex illis aliqui ita diserti, ut remittendi esse viderentur ad Grammaticos: ita verò docti, ut nunquã perlegerint sacras literas. Quicquid est, veritas Euangelij Iesu Christi nõ pendet à Cõcilijs, aut, ut Paulus ait, ab humano die. Quod si illi, quibus Ecclesiam Dei curæ esse oportuit,

oportuit sapere nolint, & officio suo defuerint, atque animos suos contra Deum & eius Christum obfirmauerint & rectas vias domini peruertere perrexerint. Deus lapides excitabit, & pueros infantes disertos faciet: ut semper existant aliqui, à quibus istorum mendacia refutentur. Potest .n. Deus, non solùm sine Concilijs, sed etiam inuitis Concilijs & tueri, & promouere regnum suum. Multæ, inquit Salomon, sunt cogitationes in humano corde: sed Domini consilium manet firmum. Non .n. est sapientia, non est prudētia, non est concilium contra Dominum. Humanis operibus, inquit Hilarius, extructa non durant: aliter ædificanda, aliter conseruāda Ecclesia est. Ea enim posita est in fundamentis Apostolorum & Prophetarum, & continetur vno angulari lapide, Christo Iesu. Multò verò clarissimè & ad hæc tempora appositissimè D. Hieronymus: Quoscunque, inquit, Diabolus deceperit, & quasi suaui & pernicioso carmine Sirenarum illexerit ad dormiendū, eos excitat sermo diuinus, & dicit: Surge qui dormis, eleuare, & illuminabit te Christus. In aduentu ergò Christi, & sermonis Dei, & doctrinæ Ecclesiasticæ, & consummationis

Eph. 2.

In prophetam Naū cap. 3.

Niniuæ & speciosissimæ Meretricis, eleuabitur populus & operabit, quod sub magistris antea fuerat sopitus: & ibit ad montes Scripturarum: ibi inueniet montes, Mosen, Iesum filium Naue: montes Prophetas, montes Noui Testamenti, Apostolos & Euangelistas. Et cum ad tales montes confugerit, & in huiusmodi montium fuerit lectione versatus: si nō inuenerit qui eum doceat, messis.n. erit multa, operarij pauci: tamen & populi studium comprobabitur, quòd confugerint ad huiusmodi montes, & magistrorum negligentia coarguetur. Hæc Hieronymus ita perspicuè, ut nihil opus sit interprete: ita ad ea, quę nos iā oculis videmus euenisse: accōmodatè: ut nobis quidem videatur, vniuersum statum temporum nostrorum, & ornatissimæ illius meretricis Babylonicæ ruinam, & ecclesiæ Dei instauratione, & cæcitatē, atque ignauiā Epōrū: & studium atque alacritatem populi, quasi spiritu prophetico prædicere, & ante oculos nostros cōstituere voluisse. Quis.n. tā cæcus est, ut nō videat istos illos Magistros esse, à qbus populus, ut Hieronymus ait, in errorē inductus sit, & consopitus: aut Niniuen istorū Romam pulcherrimis aliquādo fucatā colorib.

nunc

nunc detracta persona, & melius videri, & minoris fieri, aut homines pios excitatos tãq̃ è graui somno, ad lucem Euangelij, & ad voces Dei, nihil expectatis huiusmodi magistrorũ cõcilijs, cõtulisse se ad mõtes Scripturarũ?

At saltem (inquiet aliquis) iniussu Romani Pontificis ista tentari non oportuit: Illum enim vnum esse nodum, & vinculum societatis Christianæ: Illum vnum esse sacerdotẽ illum Leuitici generis, quem Deus significauerit in Deuteronomio, à quo consilium in rebus arduis & veritatis iudicium petendum sit: si quis illius judicio non obtemperet, illum in conspectu fratrum suorum oportere interfici: Illum, quicquid agat, non posse à quoquã mortalium judicari, Christũ in cœlis regnare, illum in terris: Illum vnũ posse, quicquid Christus, aut Deus ipse potest: illius. n. et Christi vnum esse cõsistorium: sine illo nullam esse fidem, nullam spem, nullam Ecclesiam: Qui ab illo discedat, eum abijcere & repudiare salutem suam: Hæc Canonistæ parasiti Pontificum, non nimium modestè illi quidem. Vix enim plura, certè non ampliora potuissent de Christo ipso dicere.

Nos quidem non voluptatis vllius hu-

manæ, aut commodi causa à Pontifice discessimus. Atq; vtinam potius ille ita se gereret, ne opus esset discessione. Verum ita res erat: Nos, nisi illo relicto, non potuimus ad Christum peruenire. Neque ille nunc aliud fœdus nobiscum ferire vult, quàm quale olim rex Ammonitarum Naas ferire voluit cum Iabensibus, ut illis omnibus dextros oculos effoderet. Eripere enim vult nobis Sacras scripturas, Euangelium salutis nostræ, & omnem illam spem quam habemus in Christo Iesu. Aliis enim condicionibus pacem nō posse conuenire.

1 Reg. 11.

Nam quod quidam tantoperè solent prædicare, Papam solum esse successorem Petri, quasi ea causa spiritum sanctum in sinu gerat, & errare non possit, leue ac nugatorium est. Animo pio, ac Deum timenti promissa est Dei gratia, non cathedris & successionibus. Diuitiæ, inquit, Hieronymus, potentiorum Episcopum facere possunt: omnes tamen Episcopi, quicunque sunt, sunt successores Apostolorū. Quod si locus & inauguratio sola satis est, & Manasses successit Dauidi, & Caiphas Aaroni, & Idolū sæpè stetit in Templo Dei. Archidamus olim Lacedæmonius, multa de

ta de se prædicabat, quòd esset ex Hercule oriundus: eius insolentiam ita refutabat Nicostratus: Atqui tu ex Hercule oriũdus: eius insolentiam ita refutabat Nicostratus: Atqui tu ex Hercule oriundus nõ videris: nam ille malos homines interfecit, tu ex bonis malos facis. Cumq́ Pharisæi iactarent successiones suas, & genus, & sanguinem Abrahami, vos, inquit Christus, quæritis me interficere, hominem qui veritatem vobis loquutus sum quam audiui à Deo. Hoc Abraham nunquam fecit: vos ex patre Diabolo estis, & eius voluntati vultis obsequi.

Tamen ut aliquid successioni largiamur, An solus Papa successit Petro? Qua ergo in re: qua in religione: in qua functione: in qua parte vitæ illi successit? Quid vnquàm aut Petrus Papæ simile habuit, aut Papa Petro? Nisi hoc fortè velint dicere: Petrum, cum esset Romæ, nunquam docuisse Euangelium: nunquam pauisse gregem: abstulisse claues regni cælorum, abscondidisse thesauros domini sui tantùm sedisse in Laterano, & omnia spatia Purgatorij, & suppliciorũ genera digito descripsisse: Animas miseras alias in cruciatum relegasse: alias, accepta mercede, repentè pro

arbitrio exemisse: Missas priuatas, q̃ in omnib. angulis dicerentur, tradidisse: sacra mysteria summissa voce, & aliena lingua mussitasse: Eucharistiam in omnibus templis & altaribus collocasse: eamq́; ante se, quocunque incederet in asturcone gradario cum luminibus & tintinnabulis circumtulisse: oleum, ceram, lanam, campanas, calices, templa, altaria, sacro anhelitu cõsecrasse: iubilea, gratias immunitates, expectationes, prauentiones, annatas, pallia, vsum palliorum, Bullas, Indulgentias, diplomata vendidisse, sese caput Ecclesiæ, & summũ Põtificem, & Episcoporũ Epũm, & solum sanctißimum appellasse: in alienas Ecclesias ius & autoritatẽ sibi usurpasse: Ab omni se ciuili potestate exemiße: Bella geßisse: Principes inter se commisisse. in aurata sella, corona lemniscata, apparatu Persico, regali sceptro, aureo diademate, lucẽtibus gemmis, in hominum nobilium ceruicibus equitasse. Hæc scilicet Petrus olim Romæ fecit eaq́; successoribus suis quasi per manus tradidit. Hæc enim à Papis hodiè Romæ fiunt: atq; ita fiunt, quasi aliud fieri nihil debeat. Aut, nisi hoc malint fortasse dicere, Papam ea nũc facere omnia, quæ olim scimus fecisse Petrum

discur-

discurrere in omnes terras, docere Euangelium, non tantum publicè, sed etiam priuatim, p singulas domos: instare opportunè, importunè, tempestiuè, intempestiuè, opus facere Euangelistæ, implere ministerium Christi esse speculatorem domus Israel: accipere oracula & voces Dei: easq́, ut acceperit, ita populo reddere: esse Sal terræ: esse lucem mundi: nō seipsum pascere, sed gregem: non implicare se ciuilibus negotijs huius vitæ: non exercere dominium in populum Domini: nō id quærere, vt sibi ad alijs ministretur, sed ipsum potiꝰ alijs ministrare: omnes Epōs putare socios esse suos, & pares: subiectum esse Principibus tāquam à Deo missis: reddere, quod Cæsaris est, Cæsari: quodq́, veteres Epī Romani sine exceptione fecerunt, Imperatorē Dominum suum appellare: Hæc nisi nunc Papæ faciant, & nisi ea, quæ diximus, Petrus fecerit, nihil est quòd de nomine Petri, & de ista successione tantoperè glorientur: quod autem de secessione nostra querantur, & nos ad societatem & fidem suam reuocent, multò minus. Cobilonem, aiunt, quendam Lacedæmonium, cum fœderis feriēdi causa missus esset legatus ad regem Persarum, & aulicos fortè inue-

nisset ludentes aleam: statim re infecta, redisse domum: Rogatum cur neglexisset ea facere, quæ publicè acceperat in mandatis, respōdisse, quod ignominiosum existimasset id fore Reipublicæ, si fœdus percusisset cum aleatoribus. At, si nos ad Pontificem, pontificiosq; errores redire animum induceremus, & fœdus non tantùm cum aleatoribus, sed etiam cum hominibus logè nequioribus feriremus esset in nobis nō tantùm ad famam ignominiosum, sed etiam ad inflammandam aduersus nos iram Dei, & ad opprimendam extinguendamq; conscientiam nostram, perniciosum. Nam nos quidem discessimus ab illo, quem videbamus multa iam sæcula cæcasse orbem terrarum: Ab illo, qui nimium insolēter dicere solebat se errare non posse, & quicquid ageret, non posse se à quoquam mortalium, non à Regibus, non ab Imperatoribus, non à toto clero, non ab vniuerso populo iudicari: non, si mille animas secum abduceret ad inferos. Ab illo, qui sibi imperium sumebat, non tantùm in homines, sed etiam in Angelos Dei, ut irent, redirēt, ducerent animas in Purgatorium, & easdem reducerent, cum ipse vellet: quē Gregorius clarissimè dicebat

esse

esse præcursorem & antesignanum Antichristi, & à fide Catholica defecisse. A quo Coryphai, nostri illi, qui Euangelio, atque agnitæ veritati se opponunt, ad vnum omnes iampridem vltrò & libenter discesserunt: & nūc etiam ab eodem non inuiti discederent, nisi eos inconstantiæ nota, & pudor, & populi de se existimatio impediret. Postremò ab illo discessimus, cui obstricti non eramus, quiq; præter Genium quendam loci, & successionem, quod pro se diceret, nihil habuit. Et nos quidem ab illo longè omnium iustissimè discessimus. Nostri enim Reges, illi etiam, qui autoritatem, & fidem episcoporum Romanēsium obseruantissimè sequebantur, satis iam olim senserunt iugum & Tyrannidem regni pontificij. Romani enim Episcopi & Henrico regi nostro, eius nominis secūdo diadema de capite detraxerunt, eumq; abiecta omni maiestate priuato tantùm habitu, ut esset suis omnib. ludibrio, ad Legatum suum venire demissum, & supplicem voluerunt: Et in regē nostrum Iohānem, Epos, & monachos & nōnullam etiam partē Nobilitatis armauerunt & populū omnē iureiurando, quo illi erant obstricti, liberarunt, eūq; postremò nefariè p

summum scelus, non tantum regno, sed etiã vita exuerunt: Et Henricum eius nominis octauum: nobilissimum principem, diris & fulminibus desixerunt: & in illum modò Cæsarem, modò Gallum commouerunt, quodq; in ipsis erat, regnum nostrum prædæ ac direptioni exposuerunt: homines insani ac fatui qui aut tantùm Regem, laruis, & crepitaculis perterrefieri posse crederent, aut tantùm Regnum tam facile, vno quasi bolo deuorari. Et quasi hæc omnia non essent satis, vniuersam etiam prouinciam vectigalem habere voluerunt: & ex ea quotannis census iniustissimos exegerunt. Tanti, videlicet, nobis constitit amicitia vrbis Romæ. Quòd si illi nobis ista imposturis, & malis artibus extorserunt, nihil causæ est, cur non illis eadem legitimis rationibus, & bonis legibus possint eripi. At si ea illis reges nostri in illa caligine superiorum temporum, inducti opinione aliqua simulatæ illorum sanctitatis, Religionis ergo, vltro, & liberaliter donauerunt, posteà animaduorso errore, à posteris Regibus, qui eadem potestate sunt, possunt auferri. Irrita enim est donatio, nisi donatoris voluntate cõprobetur. Voluntas autem videri non potest,

quam

quam error obfuscat atq; impedit.

Habes Christiane lector, non esse nouum, si hodie postliminio restituta, & quasi renascens religio christiana contumelijs, & conuitijs accipiatur. Id enim & Christo ipsi, & Apostolis accidisse. Tamen ne tu te istis aduersariorum nostrorum clamoribus abduci, & tibi imponi patiaris: exposuimus tibi vniuersam rationem religionis nostræ: quid de Deo patre, quid de eius vnico filio Iesu Christo, quid de spiritu Sancto, quid de Ecclesia, quid de Sacramentis, quid de Ministerio, quid de sacris Scripturis, quid de Cerimonijs, quid de omni parte persuasionis Christianæ sentiamus. Diximus nos omnes antiquas hæreses, quas aut sacrosanctæ Scripturæ, aut vetera Concilia condemnarunt, ut pestes et pernicies animorum detestari: nos disciplinam Ecclesiasticam, quam aduersarij nostri prorsus euerruarunt, quãtum maximè possumus reuocare: et omnẽ vitæ licentiam et dissolutionẽ morũ, priscis et auitis legib. et ea qua par est, quaq; possumus seueritate vindicare: Nos regnorum statum, eo, quo accepimus, loco, sine imminutione vlla, aut mutatione retinere: et principib. nostris Maiestatẽ, quãtùm ma-

Conclusio huius Apologia.

ximè possumus, incolumen, conseruare: Nos ab illa Ecclesia. quā isti speluncam latronum fecerant, & in qua nihil integrum, aut Ecclesiæ simile reliquerāt, quàmq; ipsi fatebantur multis in rebus errauisse, ut Lothum olim è Sodoma, Aut Abrahamū è Chaldæa, non cōtencionis studio, sed Dei ipsius admonitu discessisse: & ex sacris libris, quos scimus nō posse fallere, certam quandam religionis formā quæsiuisse, & ad veterum patrum, atq; Apostolorum primitiuam Ecclesiam, h. e. ad primordia atq; initia, tāquam ad fontes rediïsse: Authoritatem autem in ea re, aut consensum Concilij Tridentini, in quo videremus nihil rectè, atq; ordine geri, vbi ab omnibus in vnius nomen iuraretur, ubi legati principū nostrorū contēnerentur, vbi nemo nostrorū Theologorū audiretur, ubi apertè partib. atq; ambitioni studeretur, nō expectasse: Sed qp olim sancti patres, quodq; maiores nostri sæpè fecerunt, puinciali conuentu nostras Ecclesias restituisse, Epi verò Romani, cui obstricti non eramus, quiq; nihil habebat nec Christi, nec Petri, nec Apostoli, nec omninò Episcopi simile, iugum & tyrannidē pro eo, ac debuimus, excusisse: Postremò, nos inter nos, de omni-

omnib. dogmatib. et capitib. religionis Christianæ conuenire, & uno ore, unóque spiritu colere Deum, & Patrem D. nostri Iesu Christi.

Quare, Christiane ac pie lector, cum videas rationes & causas, & restitutæ apud nos religionis, & secessionis ab istis nostræ: mirari non debes, si Christo nostro obtemperare maluimus, quàm hominibus. Paulus nos admonuit, ne varijs istis doctrinis nos abduci pateremur: utque illos inprimis fugeremus, qui sererent dissensiones præter illam doctrinã, quã à Crhisto, & Apostolis accepimus. Iamdudum, vt noctua ad Orientem solem, ita istorum imposturæ dilabuntur, & fugiunt ad aspectum, & lucem Euangelij: & quamuis ad cælum vsque extructæ atque exaggeratæ sint, tamẽ leui momento, & quodammodò sua spõte corruunt. Non.n. putare debes ista omnia temerè, aut casu accidisse. Dei hæc voluntas fuit, ut inuitis propè omnibus, Euangelium Iesu Christi in orbem terrarum his temporibus spargeretur. Itaque diuinis uocibus admoniti homines, sese ultrò ad Christi doctrinam contulerunt. Nos quidẽ non gloriam ex ea re quæsiuimus, non opes, non voluptates, non otium. Hæc.n. isti habent abundè omnia: & nos ea, cũ apud

illos essemus, multò largius & prolixius habebamus. Neq; nos consensionem & pacem fugimus: sed pacis humanæ causa, cum Deo belligerari nolumus. Dulce quidē, inquit Hilarius, est nomē pacis: sed aliud est inquit Pax, aliud seruitus: Nam ut, quod isti quærunt, Christus tacere iubeatur: ut prodatur veritas Euangelij: ut errores nefarij dissimulētur: ut Christianorum hominum oculis imponatur: ut in Deum apertè conspiretur. non ea pax est, sed iniquissima pactio seruitutis. Est quædam, inquit Naziāzenus, pax inutilis: est quoddam vtile dissidium. Nam paci cum exceptione studendum est, quantum fas sit, quantumq; liceat. Alioqui Christus ipse, non pacē in mūdum attulit, sed gladium. Quare si nos Papa secum in gratiam redire velit: ipse prius in gratiam redire debet cū Deo. Hinc. n. inquit Cyprianus, schismata oriūtur, quia caput nō quæritur, & ad fontem sacrarum Scripturarum non reditur: & cælestis Magistri præcepta non seruantur. Non. n. inquit, pax ea est, sed bellum: nec Ecclesiæ iungitur, qui ab Euangelio separatur. Isti verò cauponarij tantùm solent nomen pacis. Pax enim illa, quam tantoperè quærunt, otiosorū tantùm est uentrum

trum trãquillitas. Nam hæc omnia inter nos facilè componi possent, nisi ambitio, venter, luxus impedirẽt: hinc illæ lachrymæ: animus est in patinis. Id scilicet, clamant, atq; obstrepunt, ut malè parta, fœdius & nequius tueantur. Queruntur enim hodie de nobis Indulgentiarij, Datarij, quæstores, lenones, alijq;, qui quæstum putant esse pietatem, nec Iesu Christo seruiunt, sed suo ventri. Olim.n. isti generi hominum fuit quæstus uberrimus apud sæculum prius. Nunc autem quicquid Christo accedit, id omne sibi detractum putant. Id hodie Põtifex ipse q̃ritur, refrixisse, videlicet pietatem: reditus suos angustiores iam esse, quàm solebant. Itaq; nos in odiũ rapit, quantum potest, & onerat cõtumelijs, & condemnat pro Hæreticis: ut qui causam non intelligant, putent, nullos esse homines neqores. Nos tamẽ interim ea causa nec pudet, nec certè pudere debet Euangelij. Dei enim gloriam pluris facimus, quam existimationem hominum. Scimus ista vera esse omnia, quæ docemus: nec possumus aut vim facere conscientiæ nostræ, aut testimonium dicere contra Deum. Nã si nos negamus partem aliquã Euangelij Iesu Christi coram hominibus, Matt.10.

illę nos vicissim negabit corā Patre suo. Quòd si qui sunt, qui offendi velint, & Christi doctrinam non ferant, cæci sunt, & duces cæcorum: Veritas tamen prædicanda, & præ nobis ferenda est, & patienter expectādum est tribunal Dei: Interim isti videāt, quid agāt, & de salute sua cogitent, & desinant odisse ac persequi Euangelium filij Dei, ne illum aliquando sentiant vindicem, & vltorem causæ suæ. Deus se haberi ludibrio nō sinet. Iamdudum homines vident, quid agatur. Ista flamma, quanto magis reprimitur, tātò magis, magisq; erumpit, atq; euolat. Infidelitas istorum non frustrabitur fidem Dei. Quodsi duritiam istam animorum ponere, & Christi Euangeliū recipere recusabunt: Publicani & peccatores anteuertent illus in Regno Dei.

Deus, & Pater Domini nostri Iesu Christi illis omnibus oculos aperiat, ut uidere possint beatā illā spē, ad quā vocati sunt: ut vna omnes glorificemus vnum illum & verū Deum, cumq; quē de cœlo ad nos demisit, Iesum Christū: Cui vnà cū Patre, & S. Spiritu reddatur omnis honor & gloria in omnē æternitatem.

AMEN.